TARKAFORGÓ 17.

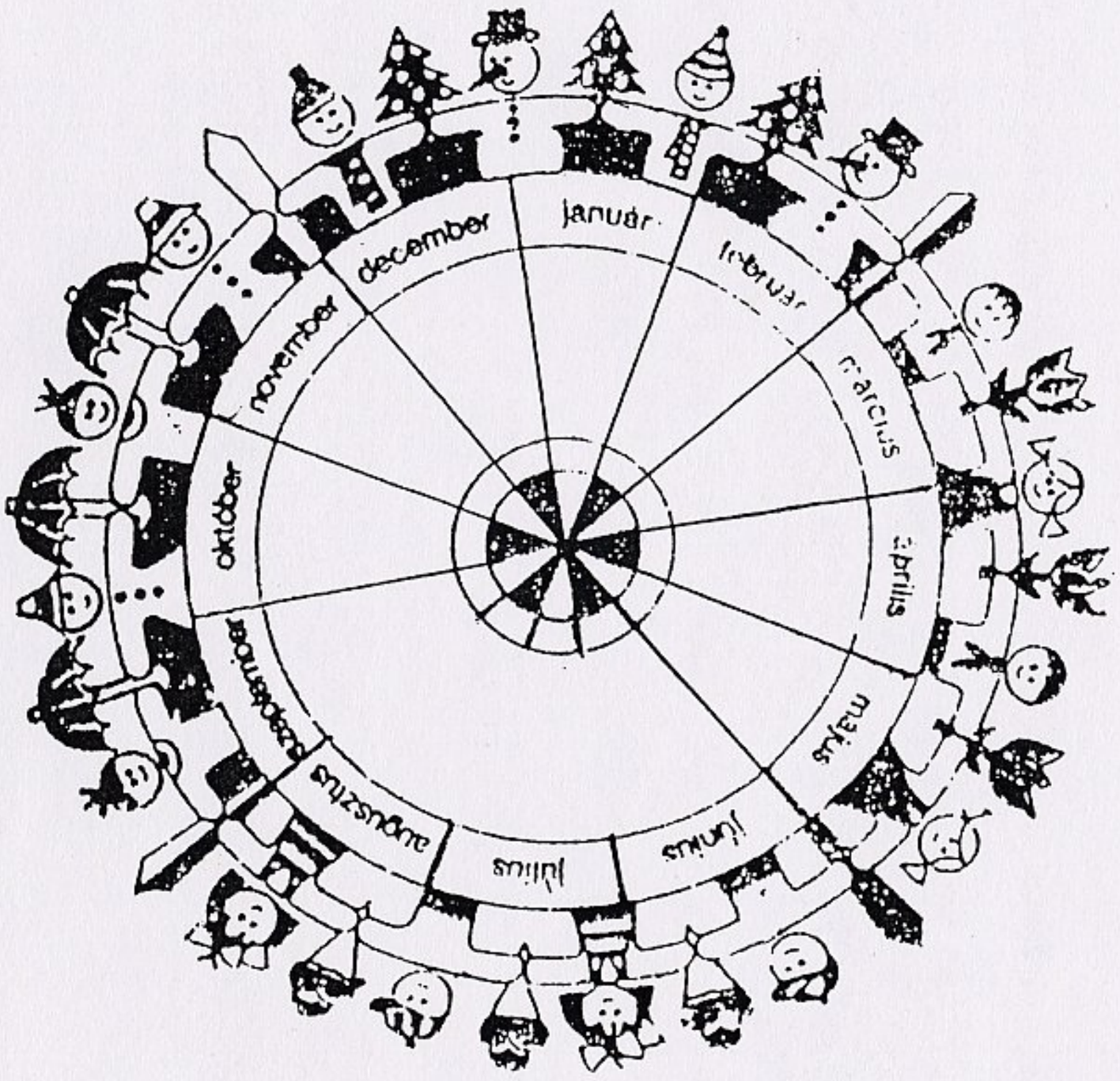

ZALAEGERSZEG
1996.

TARKAFORGÓ

Levelezős játék

Szerkesztette:
Oláh Rozália

A rejtvényfüzetet készítette:
Dr. Henczi Sándorné
Oláh Rozália
Tímárné Németh Valéria

A vetélkedőt összeállította:
Horváth Jenő

Kiadja:
a Deák Ferenc Megyei Könyvtár
Zalaegerszeg, 1996.
Felelős kiadó: Kiss Gábor
Készült:
a Deák Ferenc Megyei Könyvtár sokszorosító üzemében
200 példányban

Tartalom

Bevezető..... 5

Nevezés – Védjegy-emblémák..... 6

1. forduló – „Hazánk a Föld legyen” – Rejtvényfüzet..... 9

A rejtvényfüzet megoldása..... 27

2. forduló – Környezet- és természetvédelem a gyakorlatban..... 50

Veszélytérképek és környezetvédelmi tevékenységek..... 51

3. forduló – Természetleírások..... 78

4. forduló – Természetvédelmi vetélkedő..... 88

Bevezető

A Deák Ferenc Megyei Könyvtár gyermekkönyvtára az 1995/96-os tanévben *„Hazánk a Föld legyen”* címmel környezet- és természetvédelmi megyei levelezős játékot indított Zala megyei gyerekeknek.

A megyei játék célja az volt, hogy ráirányítsa a gyerekek figyelmét a természeti értékekre, a környezetvédelem fontosságára. A *„Gondolj a jövőre! Védd a természetet!”* – jelmondat szellemében hirdetett játékot többfordulósra terveztük. Először a környezetvédelmi rejtvényfüzet megfejtésével a tanulók elméleti ismereteiket gyarapíthatták játékos formában. Majd lakóhelyük környezetvédelmi problémáinak felkutatásával a megoldás módjára is javaslatot tehettek. A szakirodalmi művek mellett szerettük volna ösztönözni a résztvevőket a természettel kapcsolatos szépirodalom olvasására is, hogy érzelmileg közelebb kerüljenek az őket körülvevő élővilághoz. Reméltük, hogy sikerül ráébreszteni a gyerekeket arra, hogy rajtuk is múlik, menynyire lesz otthonunk a Föld.

Ezúton is szeretnénk megköszönni a levelezős játék szponzorainak támogatását, hisz anyagi segítségük nélkül ez a rendezvénysorozat sem valósulhatott volna meg (MOL Rt., Zala Volán Rt., Győri Likőrgyár Zalaegerszegi Kirendeltsége, Zalaco Rt., Zalahús Rt.). Külön köszönettel tartozunk a Közép-dunántúli Természetvédelmi Igazgatóság Zala Megyei Természetvédelmi Osztályának, hogy szakmai támogatásukkal segítették játékunkat. Végül – de nem utolsósorban – köszönetet mondunk azoknak a pedagógusoknak, könyvtárosoknak, akik szerte a megyében a résztvevő csapatok felkészüléséhez bármilyen formában hozzájárultak.

Nevezés

A *„Hazánk a Föld legyen”* játékba iskolánként hat fős csapatok nevezhettek be a játék lényegét kifejező védjegy-embléma készítésével. Az emblémának tükröznie kellett a nevező közösségek környezethez és természethez fűződő viszonyát, a veszélyeztetett természet valamely problémáját. A védjegy-emblémák készítése közben a gyerekek átgondolhatták az előttük álló feladatokat, mintegy „ráhangolódtak” a játékra.

Védjegy-emblémák

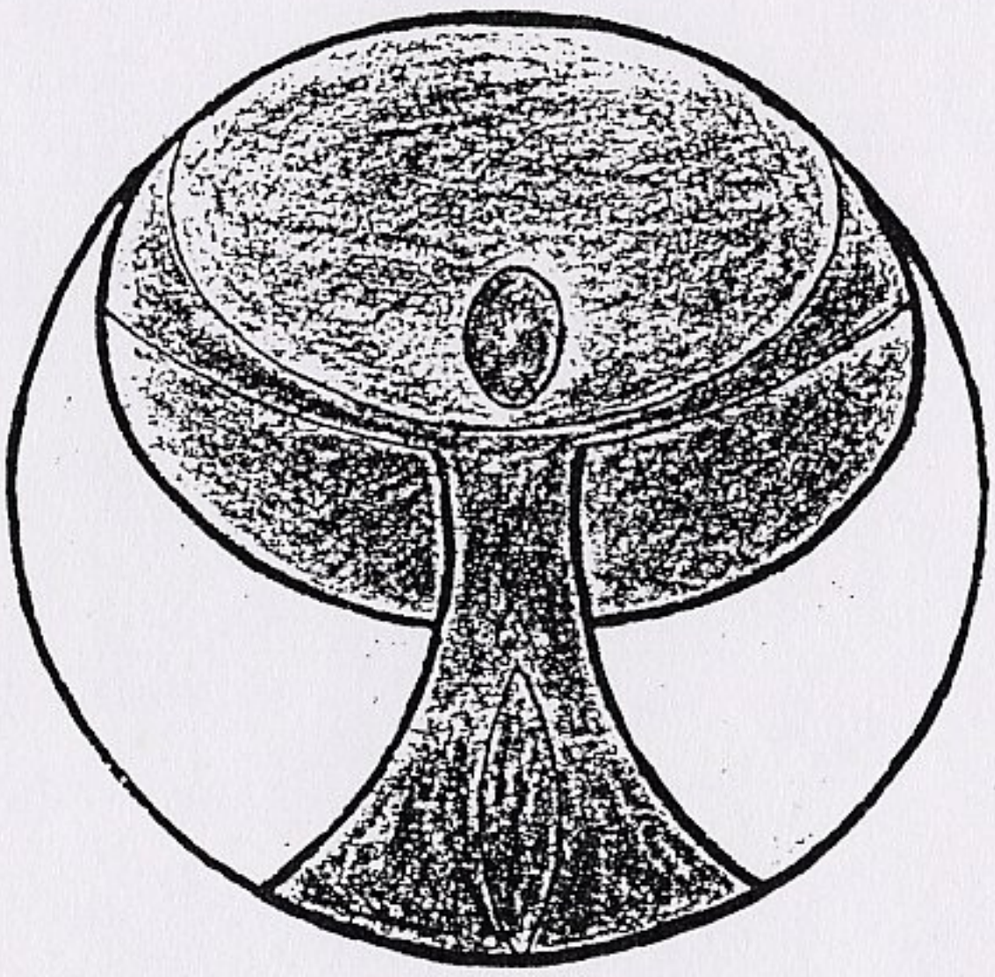

A Nagyrác utcai Általános Iskola
6 fős csapatának védjegy-emblémája

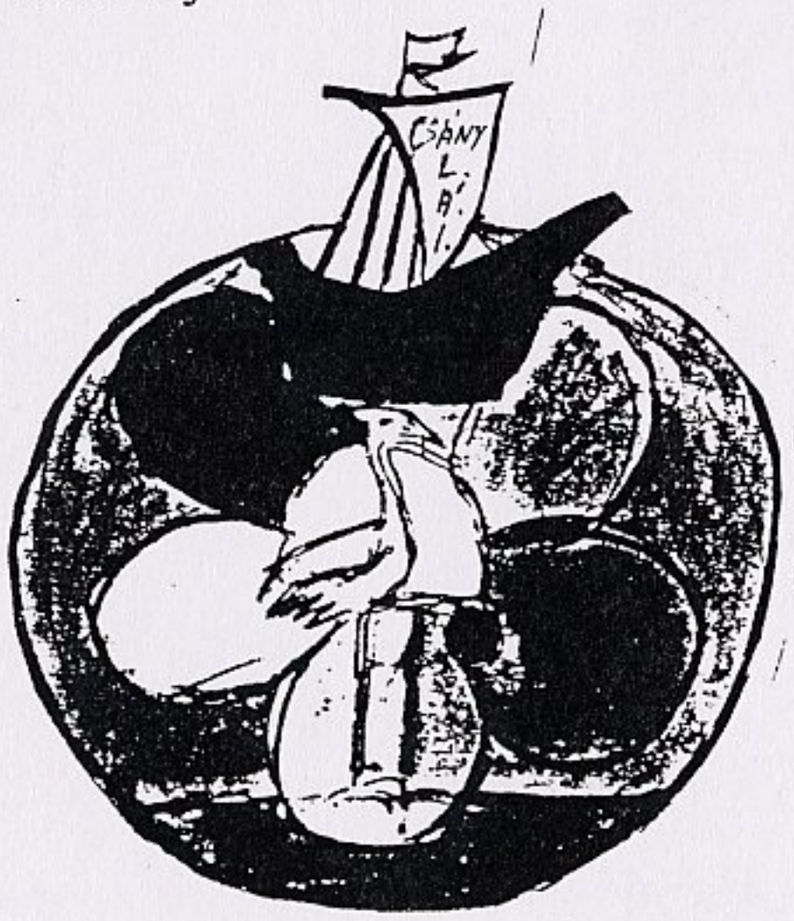

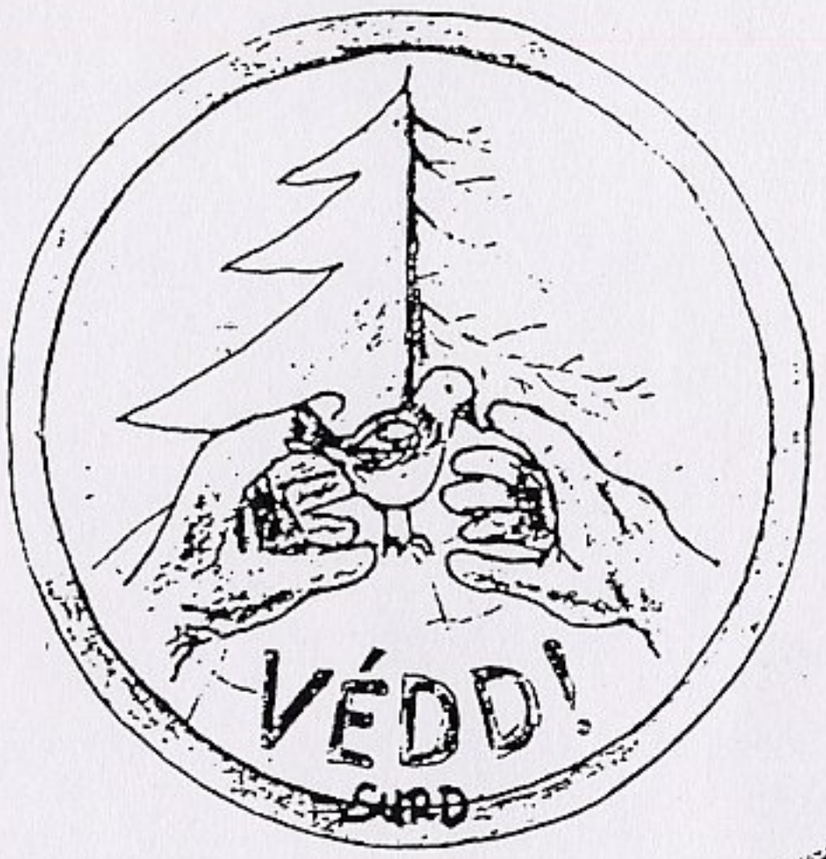

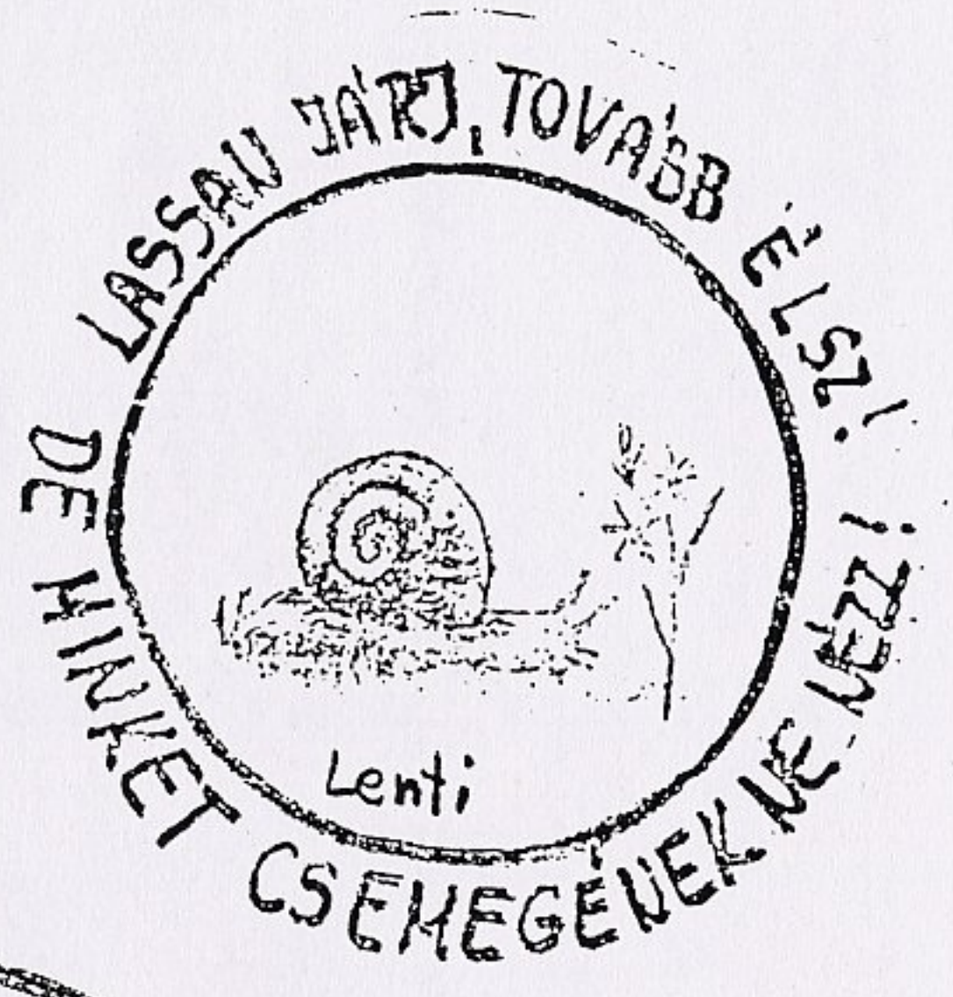

Zeg.
Ady Ált. Isk. Gimnázium

Keszthely
Szendrey utt. 5.

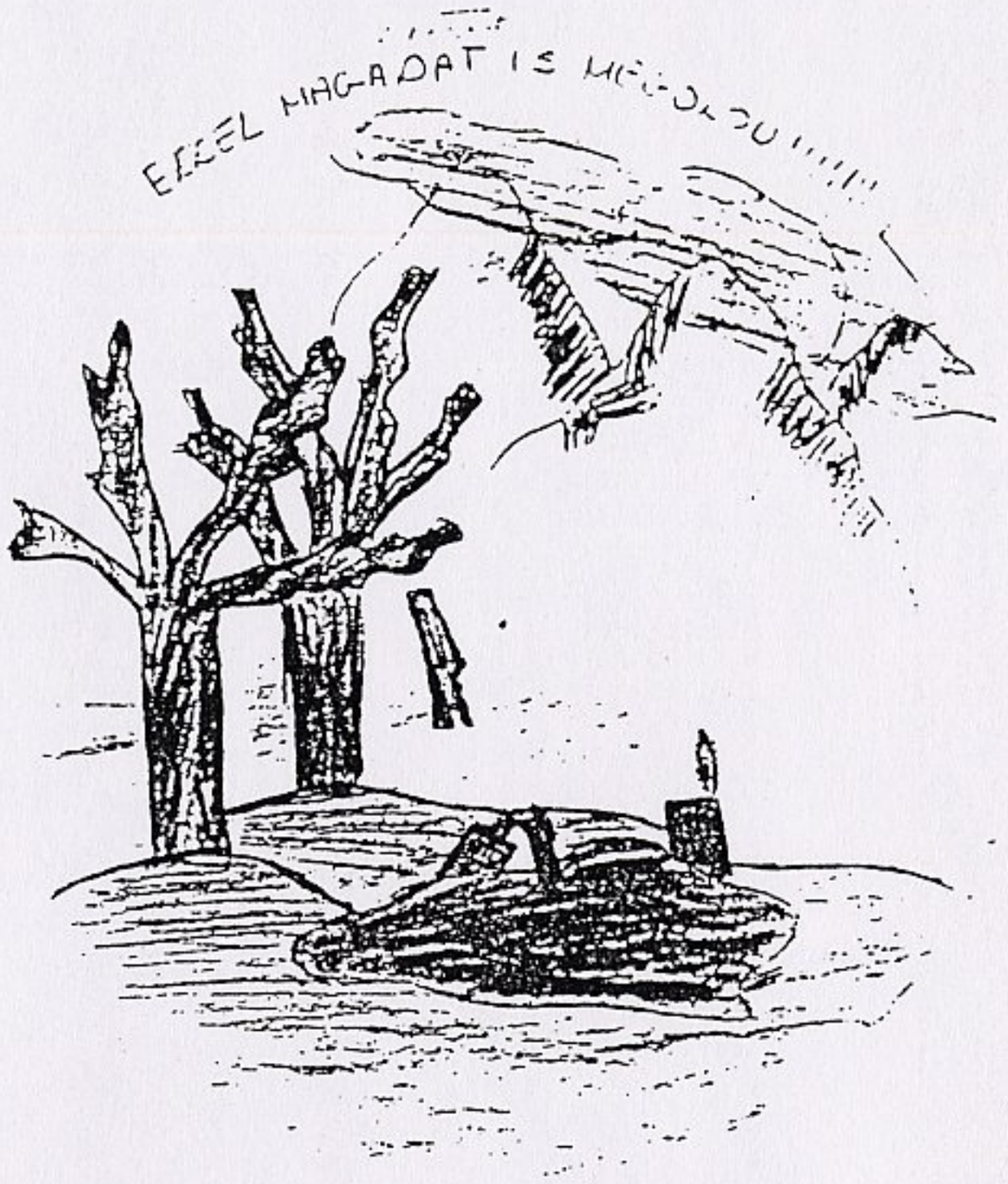
EZZEL MAGADAT IS MEG...

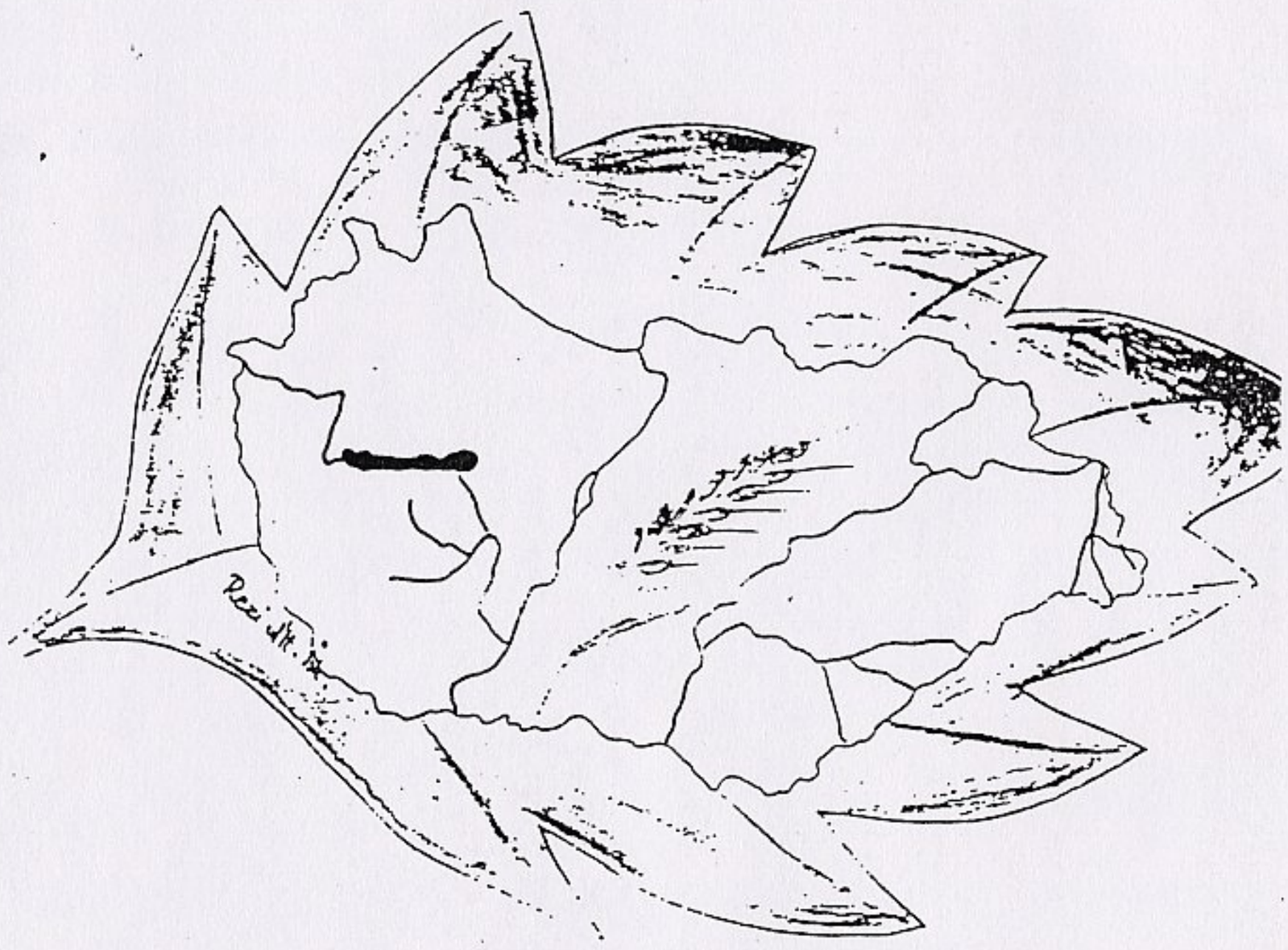
Rozi utt. 5.

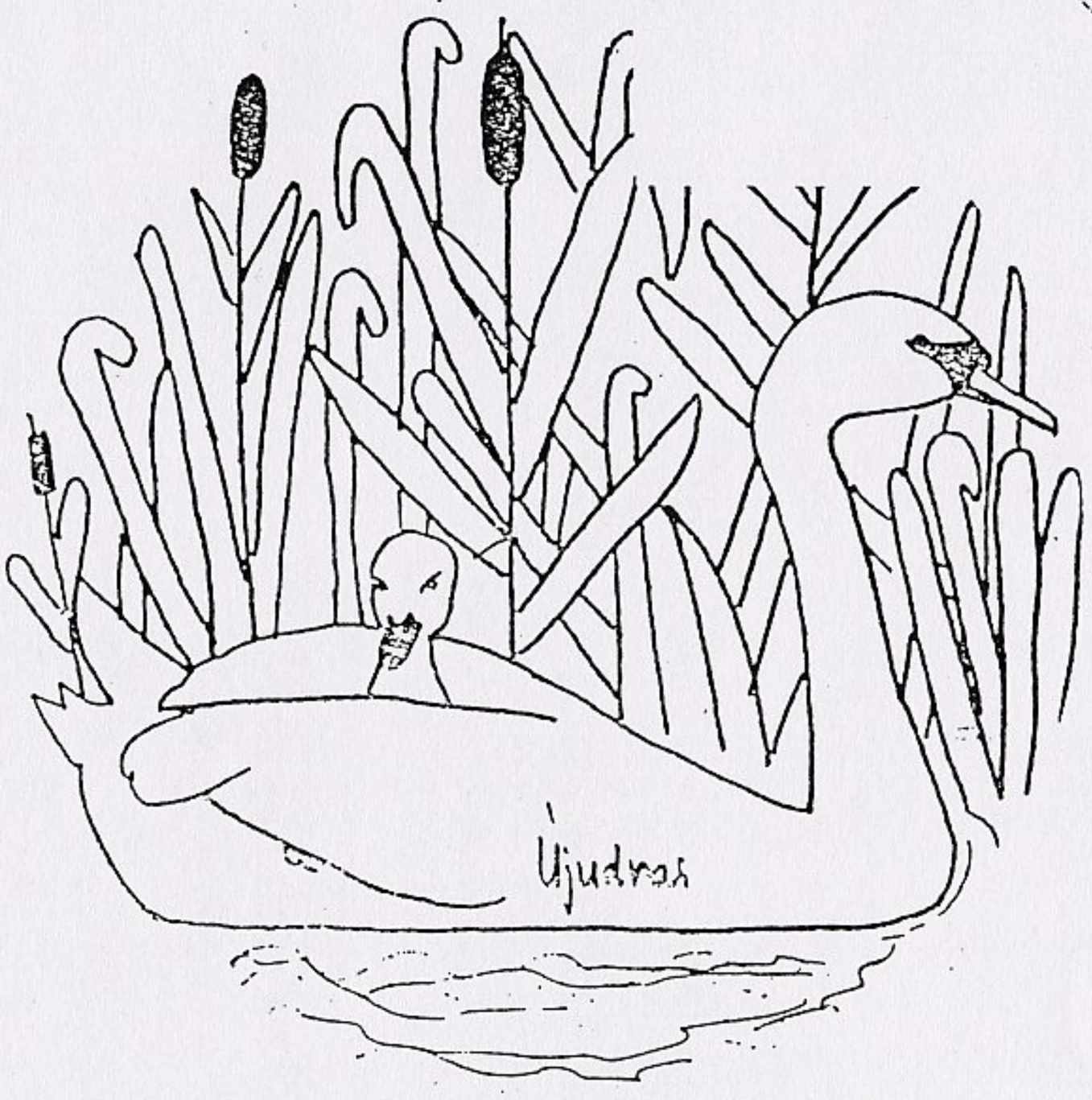
Ujudvar

1. forduló

A környezet- és természetvédelmi ismeretek játékos formában történő elsajátítása érdekében *„Hazánk a Föld legyen”* címmel rejtvényfüzetet kellett megoldaniuk a játékosoknak.

„HAZÁNK A FÖLD LEGYEN”

Környezetvédelmi levelezős játék
10-14 éveseknek

Forog a Hold ezüst korongja
Csillag harangja éjfélbe leng
áthajolunk értük tárt karokkal
játékban együtt a lent és a fent

Szállunk az égen mint az álmok
labdákat hívunk táncba pörögve
s várunk vidáman ezer virágot
az egyetlen bombát
mit a Föld dobott le

Visszatérünk ha jő a reggel
kezünkben sirály és galamb terem
ha a Föld a lakóhelyünk
szelíd hazánk a Föld legyen

(Pinczési Judit)

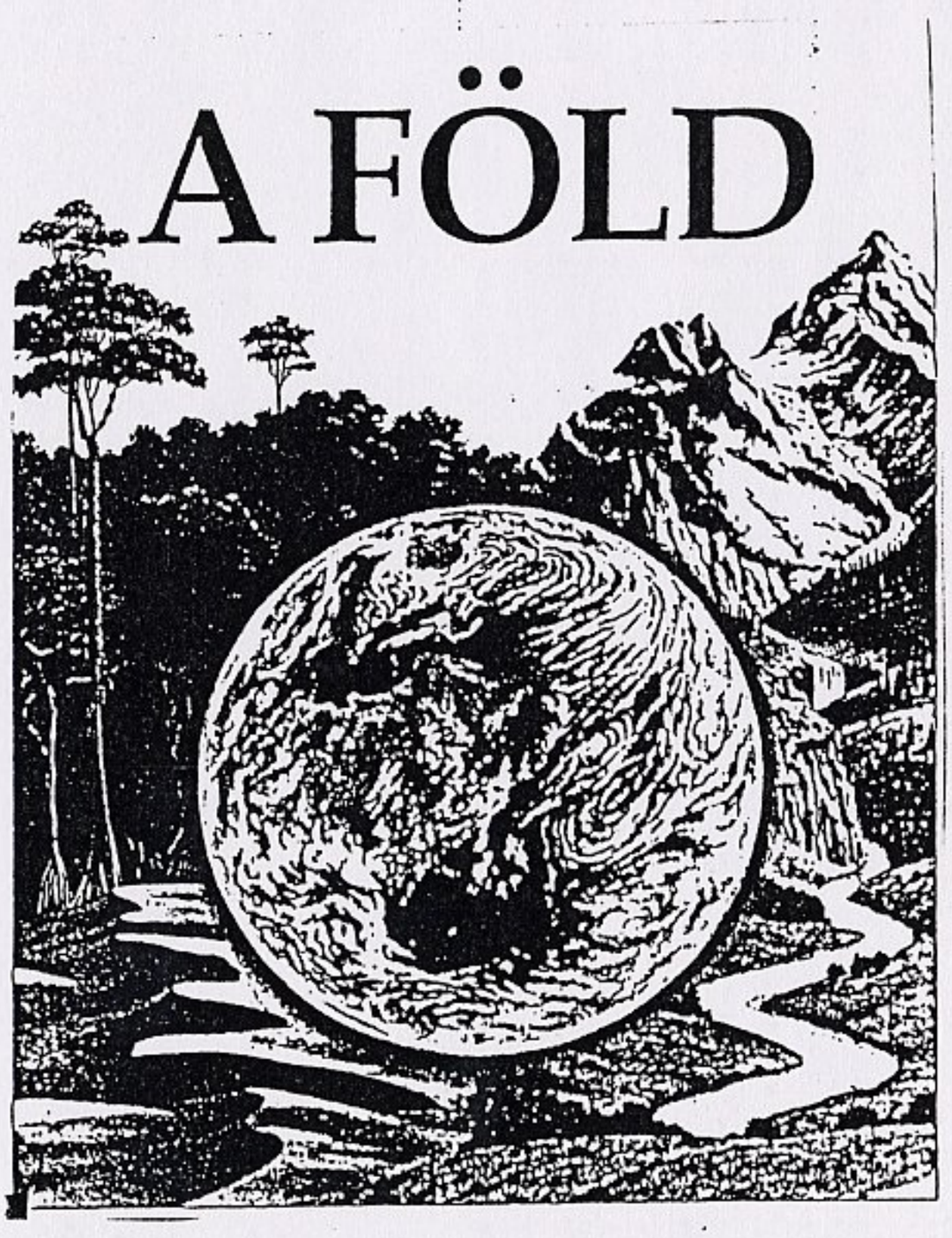

Zalaegerszeg, 1996.

I. Ki hinné, hogy...

1) Ki hinné, hogy aki hamburgert eszik, ha kevéssel is, de hozzájárul ahhoz, hogy a világ másik részén élő törzsi indiánok elveszítsék otthonukat! Indokoljátok meg ezt az állítást!

.....

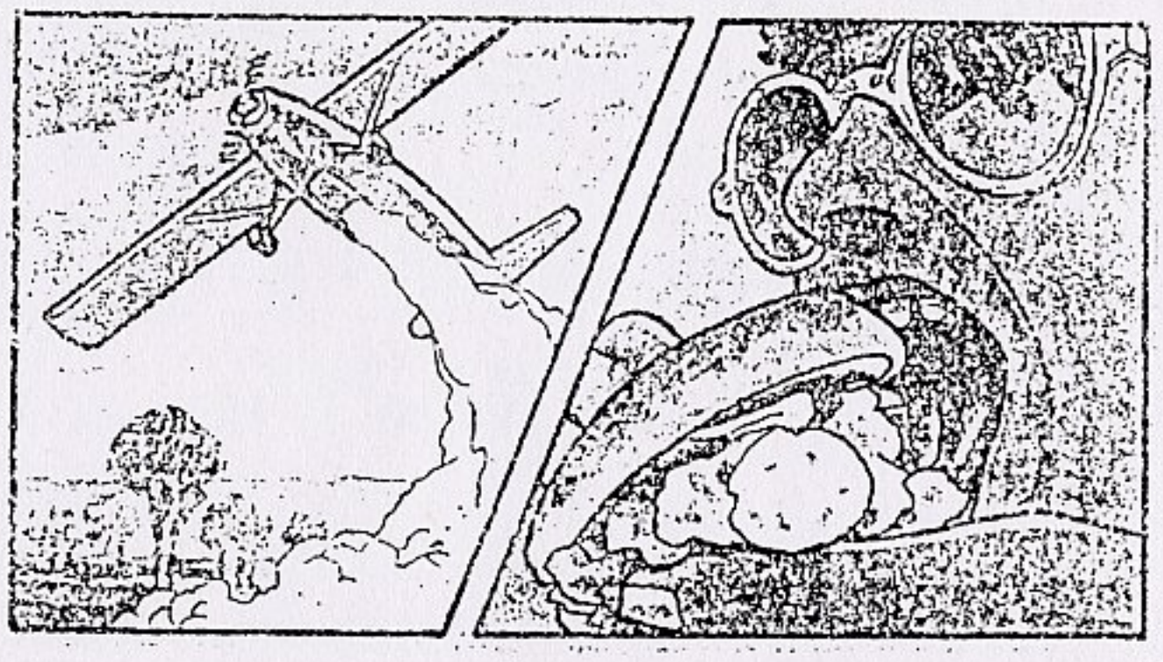

2) Ki hinné, hogy az ételkülönlegességnek számító rántott békacomb fogyasztása éhínséget okozhat! Miért?

.....

.....

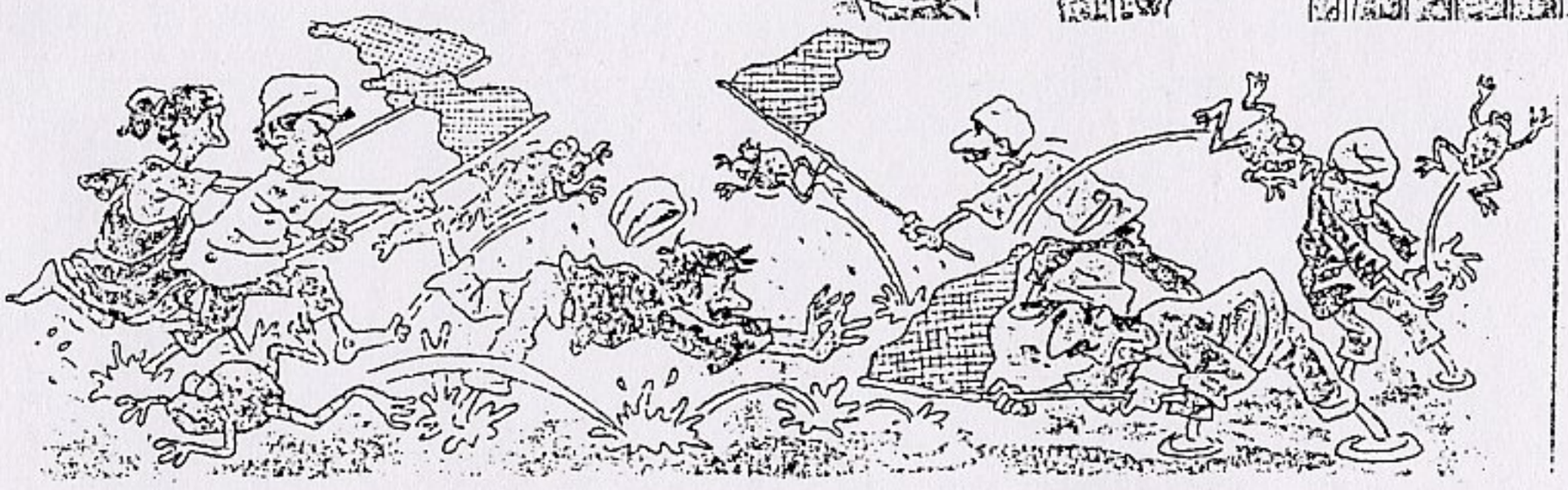

3) Ki hinné, hogy Japánban az utcákon oxigénautomatákat helyeztek el? Mi célból?

.....

.....

4) Ki hinné, hogy egy elszabadult luftballon a tengerben élő teknősök és bálnák pusztulását okozhatja! Miért?

.....

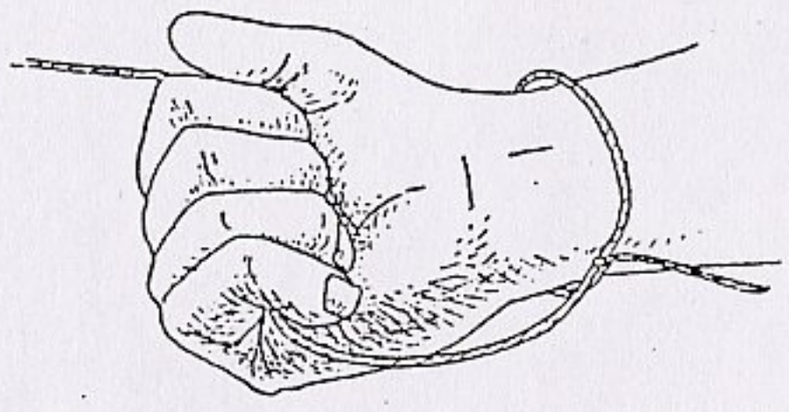

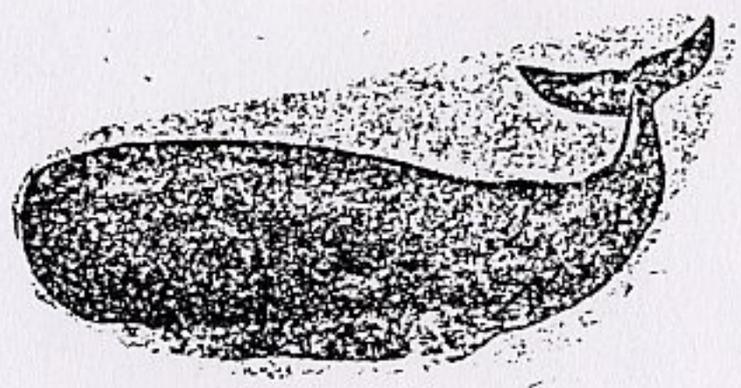

5) Ki hinné, hogy egyetlen perc alatt 40 hektár esőerdő tűnik el örökre! Mi ennek a következménye?

.....

.....

6) Ki hinné, hogy egyetlen ember mentette meg Sri Lankát az elsivatagosodástól! Ki volt ő és hogyan érte el ezt?

.....

(12 pont)

II. Természetvédők kisszótára

Magyarázzátok meg a következő fogalmakat! Jelezzétek kapcsolatukat a környezetvédelemmel a jelek alapján. A környezetvédelem szempontjából – hasznos (+)
– káros (-)
– semleges (0)

1) Biokertészet: .....
2) Szimbiózis: .....
3) Ózonréteg: .....
4) Savas eső: .....
5) Territórium: .....
6) Katalizátor: .....
7) Intenzív mezőgazdaság: .....
8) Ökológia: .....
9) Talajerózió: .....
10) Üvegházhatás: .....

(10 + 5 pont)

III. Környezetvédelmi TOTO

1) Miért lett Földünk az élet bolygója?
1 Folyékony halmazállapotú víz jelenléte miatt.
2 Kitűnő talaja miatt.
x Ózondús levegője miatt.

2) Mivel ronthatja nagyon az ember a tavak minőségét?
1 Ha sok iszapot enged bele.
2 Belekerülő sok műtrágyával.
x Ha elszaporítja a nádasokat.

3) Miért környezetkímélő a *Forrás* mosópor?
1 Mert magas a foszfáttartalma.
2 Mert csökkentett a foszfáttartalma.
x Mert hófehér lesz tőle a ruha.

4) Mi az ózonburok jelentősége?
1 Véd az ibolyántúli sugárzás ellen.
2 Véd a szmog ellen.
x Véd a radioaktív sugárzás ellen.

5) Mi pusztítja legjobban az ózonréteget?
1 Szórópalackok töltőgáza.
2 A szemétégetéskor keletkező füst.
x A gépkocsik kipufogógáza.

6) Mit tennél, hogy tisztább legyen a levegő?
1 Kevesebb ipari üzemet építenék.
2 Több erdőt telepítenék.
x Több gabonafélét termesztenék.

7) Melyik védett állat?
1 Vakond.
2 Veréb.
x Róka.

8) Melyik védett növény?
1 Tavaszi kankalin.
2 Agárkosbor.
x Ökörfarkkóró.

9) Melyik barlang védett hazánkban?
1 Szeleta-barlang.
2 Valamennyi.
x Baradla-barlang.

10) A házatok előtti konténer púpozásig telt szeméttel. Te látod ezt, amikor leviszed a szemetet a lakásotokból. Mit teszel?
1 Ráöntöd az egészet, bár félig melléhullik.
2 Visszamész a lakásba, keresel egy nejlonzacskót, s abban teszed a kuka mellé a szemetet.
x Visszaviszed a szemetet a lakásba és vársz holnapig.

11) Melyik nem nemzeti park hazánkban?
1 Hortobágy.
2 Tihanyi-félsziget.
x Aggtelek.

12) Melyik volt az első nemzeti park a világon?
1 Yellowstone Park.
2 Serengeti.
x Duna-delta.

13) Mennyi nemzeti park van az USA-ban?
1 Tíz.
2 Négy.
x Egy.

+1 Mi a véleményed a túl hangosan szóló zenéről?
1 Tudom, hogy ártalmas, de úgy szeretem hallgatni.
2 Nem hiszem, hogy ártana, így kellemes nekem.
x Ártalmas a túl hangos zene.

(13 + 1 pont)

IV. Verses állatismeret

Szepesi Attila *Bohóc seregélyek* című könyvéről ezt írja a költő: „a régi bestiáriumok – állattani könyvek – mintájára, lovakról, madarakról, lepkékről, bogarakról írtam. Tudom, vannak »izgalmasabb«, ékesebb, a képzeletet jobban mozgató élőlények is, mint amiket szóba fogtam. Hogy miért választottam mégis őket? Velük találkoztam kószálásaim közben naponta. Olyan állatokról írtam, amelyekbe könnyen »belebotlik« az ember. Igaz, elrejtőznek olykor, s megpillantásukhoz türelem és szerencse kell, ha épp emberkerülő kedvükben vannak. Bár sokszor a belvárosi tűzfalak közt laknak, mégsem adják ki egykönnyen titkaikat. Budapesten, Óbudán lakom, ez a könyv tehát afféle Budapesti »Bestiárium«, s mint ilyen, befejezetlen, hisz új és új élményeket kínál napról napra a város széle, ahol a kővilág és a hegyek-mezők összetalálkoznak."

A) A versrészletek alapján találjátok ki, melyik védett állat a vers ihletője!

1) Nemhiába hívnak hétalvónak:
átaluszod fél életedet,
mint a költők és a bozontos
barnamedvék.
Megébredsz tavasz utóján,
mikor már zöldbe borult a liget.
Hamuszín köpenyben ólálkodsz
a tölgycsalitban és
cinketojásért kutakodsz a berekben.
Leszüreteled a szagos szőlő fürtjeit,
az ínséges időben
vígan rágcsálod a szegénylegények
gyümölcsét,
a fanyar vackort.

.....

2) Kis piramisokat emelsz
a kert nyírott gyepén,
a virágágyak között.
Átitat az ásványok nyugalma,

a kövek csöndje,
földalatti palotádban
uralkodó bársonybundás király...

.....

3) Éjszaka kiröppensz
nesztelenül;
elhagyod rejtett fészked,
gyöngytolladon
megcsillan a holdsugár
és rikoltásod fölveri
a szunnyadó fészekaljak csöndjét,
pockok és egerek
szalmagubancát.
Útra kelsz orozva,
ragadozva!

.....

4) Esőszóló
.....
Jelzed a nagy időt,
a haragos orkánt.
Hűsölsz rózsa levelén
nappali fényben,
berkenyeágon
pihensz mozdulatlan.

.....

5) Sárkányok unokái.
Valaha
őseik léptétől dübörgött a föld:
pikkelyes óriások
járták éhesen a süppedő mocsarakat.
Most
a földalatti kincsek titkát őrzik
a sziklákon és a folyóparton
futkosó...

.....

(5 pont)

B) Írjatok ti is verset kedves állataitokról!

(5 pont)

V. Veszélyben a világunk – keresztrejtvény

Fejtsétek meg a következő keresztrejtvényt a *Veszélyben a világunk* sorozat kötetei segítségével!

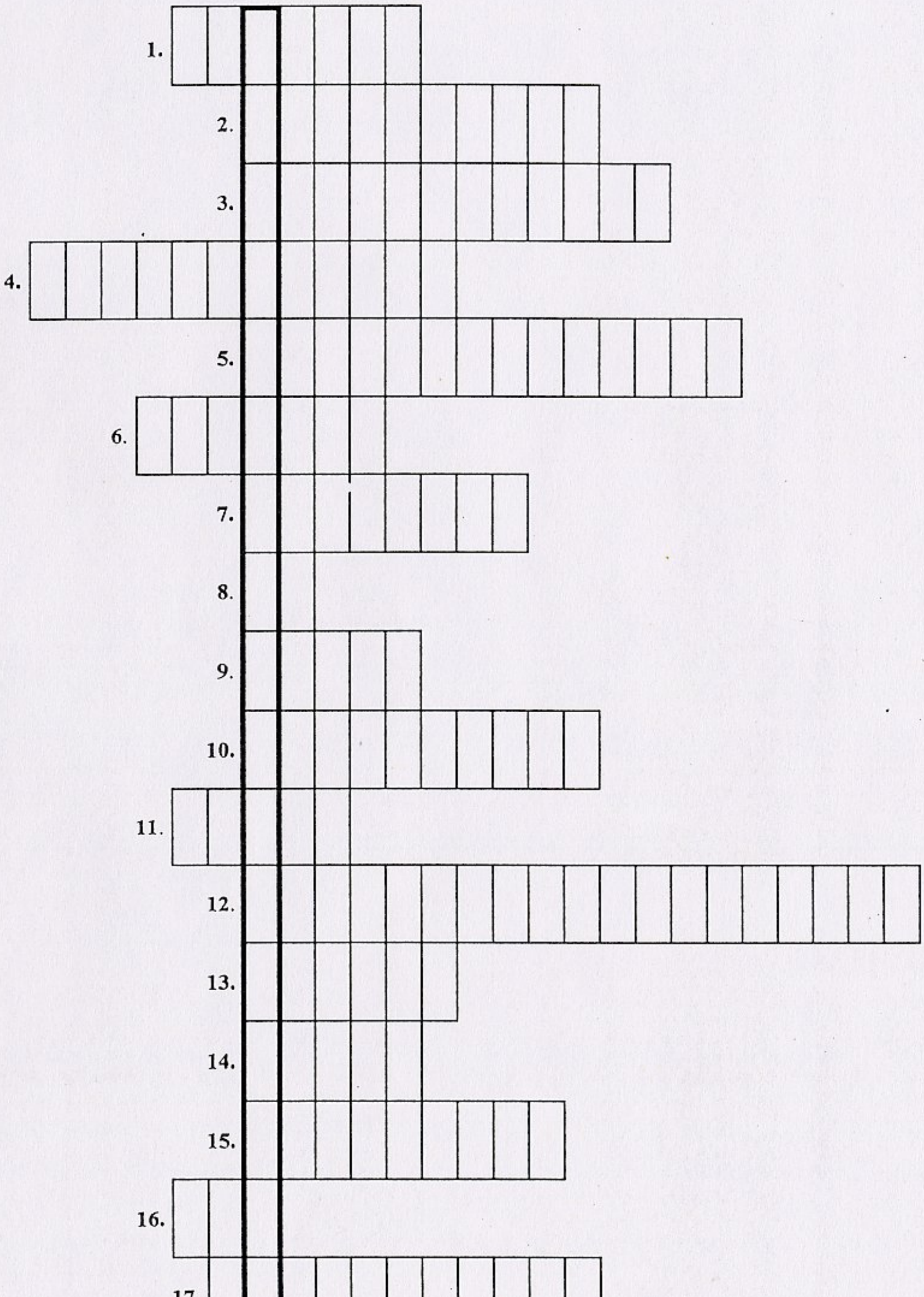

1. Az álcázás azon fajtája, mikor egy élőlény egy másikhoz válik hasonlóvá, hogy ebből valamilyen módon hasznot húzzon. 2. A bolygókat gömbszerűen körülvevő gázfelhő. 3. A folyókon épített mesterséges torlasz, amely lelassítja vagy megakadályozza a víz mozgását. 4. Sárkánygyík, nagytestű kihalt őshüllő. 5. Egy bomló atomból származó részecskék és sugárzás. (Nagy mennyiségben rákot, halált okozhat.) 6. A gőték egyik fajtája. 7. Szerves anyagok bomlásából keletkező természetes talajjavító. 8. Kötőszó. 9. Akkor jön létre, ha a füst, a szálló korom és a levegő nedvességtartalma, a köd keveredik egymással. 10. A Föld belsejének mozgásai révén a földfelszín elmozdulása, felgyűrődése vagy megrázkódása. 11. Tengeri madarak, denevérek és fókák ürüléke, amelyet természetes trágyaként használnak. 12. Folyamat, mely az emberre ártalmas vegyületeket juttat a környezetbe. 13. Vegyület, amely ivóvízben felhalmozódva csecsemők halálát okozhatja. 14. Tengeri hínárból, algákból előállítható ehető anyag. Főként levesek és mártások sűrítésére, valamint a textiliparban használják. 15. Felső talajréteggel nem rendelkező, száraz terület, ahol semmilyen növény nem terem meg. 16. Túl hangos hangjelenség, amely a munkában, a pihenésben zavaró. 17. Megújuló energiaforrásaink egyike.

Mikor ünnepelték először a megfejtésben szereplő jeles napot?

.....

(17 + 2 pont)

VI. Tréfás kitaláló

1) Az általunk megvásárolt és kidobott műanyag fele csomagolás. Mi történik ezzel?
   a) Semmi. Ottmarad és felgyülemlik a Földön.
   b) Felpattan és táncra perdül.
   c) TV-t néz.

2) Mivel találkozhatsz a leggyakrabban a parton?
   a) Tengeri szörnnyel.
   b) Homokvárral.
   c) Szeméttel.

3) Mit csábít egy ribizlibokor az udvarotokba?
   a) Marslakókat.
   b) Pillangókat.
   c) Barnamedvéket.

4) Miért akarják az állatkertek a kihalófélben levő állatfajokat szaporítani?
   a) Szeretnek pelenkát mosni.
   b) Meg akarják védeni a természetet.
   c) Szeretik a gyereksírást hallgatni.

5) Mit termel az almafa az almán kívül?
   a) Levegőt, amit belélegzünk.
   b) Tévéjátékot.
   c) Citromot.

6) Hogyan viselheted legjobban gondját egy füves területnek?
   a) Betonozd be, hogy ne essen baja!
   b) Szedd össze róla mindennap a szemetet!
   c) Áss rajta egy gödröt és temess bele szemetet!

7) Mikor találták fel a villanykörtét?
   a) Ki tudja?
   b) Tavaly.
   c) Több, mint száz évvel ezelőtt.

8) Melyik a legjobb módszer arra, hogy ne fázz?
   a) Egy gyufa.
   b) Egy pulóver.
   c) Egy jó csípős paprika.

9) Hogyan lehet leggyorsabban felforralni egy lábas vizet?
   a) Ha rajta hagyod a fedőt.
   b) Ha sértegeted.
   c) Ha feldühíted.

10) Mit kezdhetsz egy használt üdítős dobozzal?
   a) Edd meg ebédre!
   b) Tedd a fejedre!
   c) Hasznosítsd újra!

(10 pont)

VII. Plakátkészítés

1995 *Az európai természetvédelem* éve. Készítsetek ehhez kapcsolódó – a környezet- és természetvédelem fontosságára felhívó plakátot! (Méret: A/3)

(10 pont)

VIII. Képek – életrajzok

Tudósok képei és rövid életrajzuk alapján nevezzétek meg a természettudósokat!

1) Brit író, televíziós műsorvezető. 1926. május 8-án született Londonban. Cambridge-ben zoológiát tanul, majd egy nyugat-afrikai úton vesz részt 1954-ben. Erről az útjáról filmet is készít. 1965-ben a BBC 2 osztályvezetőjévé nevezik ki. Utazásai nyomán készíti el a 13 részes *Élet a Földön* című televíziós sorozatot. Aktívan foglalkozik természetvédelmi kérdésekkel is. Tevékenységét számtalan díjjal tüntették ki.

.....

2) Természetkutató, egyetemi tanár, a Kárpát-medence tudományos felfedezője. 1757-ben született Nagymartonban. Ő figyelt fel arra, hogy Magyarország növényzete jelentősen eltér a környező országokétól. Waldstein Ádám gróf anyagi és erkölcsi segítségével teljesen feldolgozta az ország területét botanikai szempontból. A hazai flórára jellemző fajok felét ő írta le (260). A növények mellett figyelte az állatvilágot, végzett talajkutatásokat, ásványi kőzetgyűjtést, néprajzkutatást is. 1817. december 13-án halt meg.

.....

3) Világjáró vadászutazó, természetrajzi gyűjtő, a magas színvonalú természettudományi ismeretterjesztés egyik legkiválóbb hazai képviselője. 1898. január 23-án született Nagyváradon nevezetes birtokosi családból. Gyermekkora nagy részét szülei lakóhelyén, a Fejér megyei Sárpentelén töltötte. A budapesti jogi egyetemen kezdte tanulmányait, majd külföldön hallgatott mezőgazdasági, erdészeti, zoológiai előadásokat. 1927-ben indult első vadászútjára Afrikába, majd 1935-ben Alaszkába. 1937-ben Indiában és Egyiptomban tett vadász- és gyűjtőutat. 1943-50 között az Országos Erdészeti Múzeum szakmuzeológusa. Dolgozott a Keszthelyi Helikon Könyvtárban is, ahol elkészítette a vadászati irodalom szakbibliográfiáját. Utoljára 1964-ben volt vadászúton Afrikában. 1967. április 24-én halt meg Budapesten.

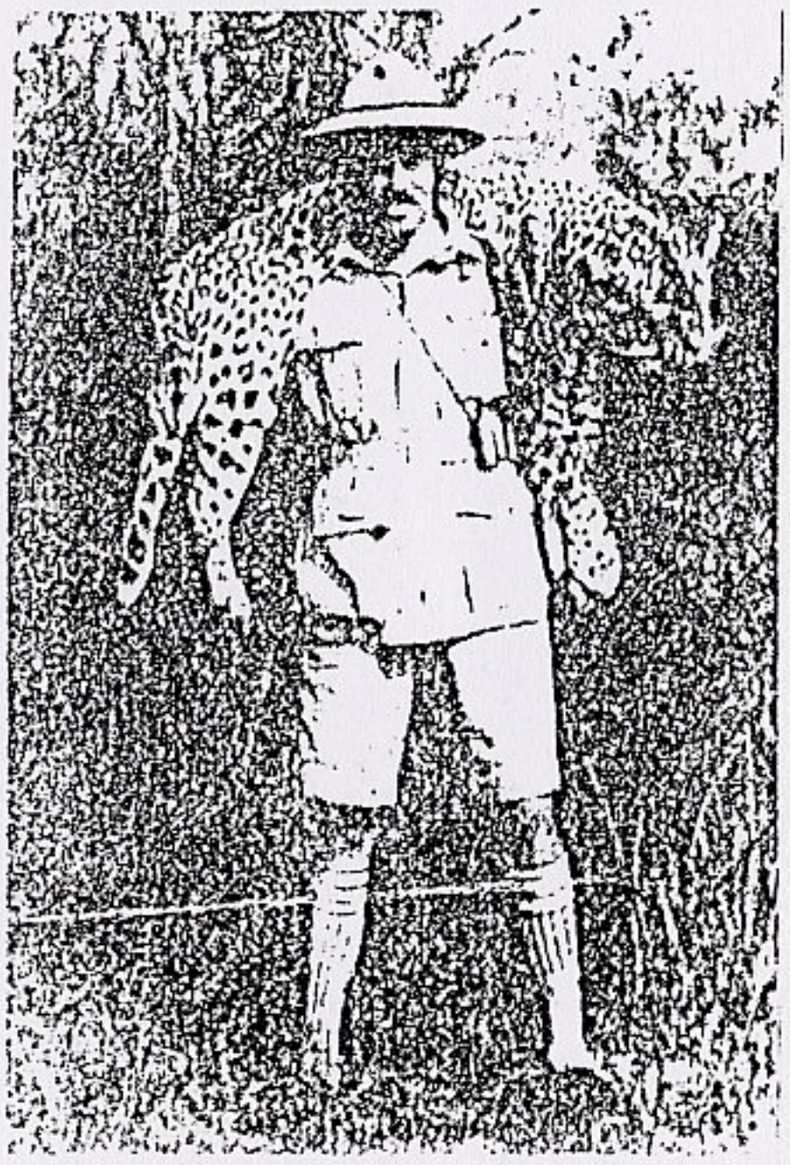

.....

4) Természettudós, néprajzkutató, Amerika és Délkelet-Ázsia utazója. 1825. október 5-én született a Somogy megyei Csokonyán. Jogi egyetemet végzett, a szabadságharc lelkes híve, nemzetőr. A világosi fegyverletétel után Londonba szökött, majd Amerikába emigrált. Itt részt vett több expedícióban, többek között egy csendes-óceáni kutatóúton, amelynek során több szigetet fedezett fel. 1864-ben hazatér, megalapítja a *Botanikai kertet* és az *Állatkertet*. Mindkettőnek első igazgatója. 1869-71 között Kelet- és Délkelet-Ázsiában gyűjtött a Nemzeti Múzeum részére. 1894. december 13-án Budapesten halt meg.

.....

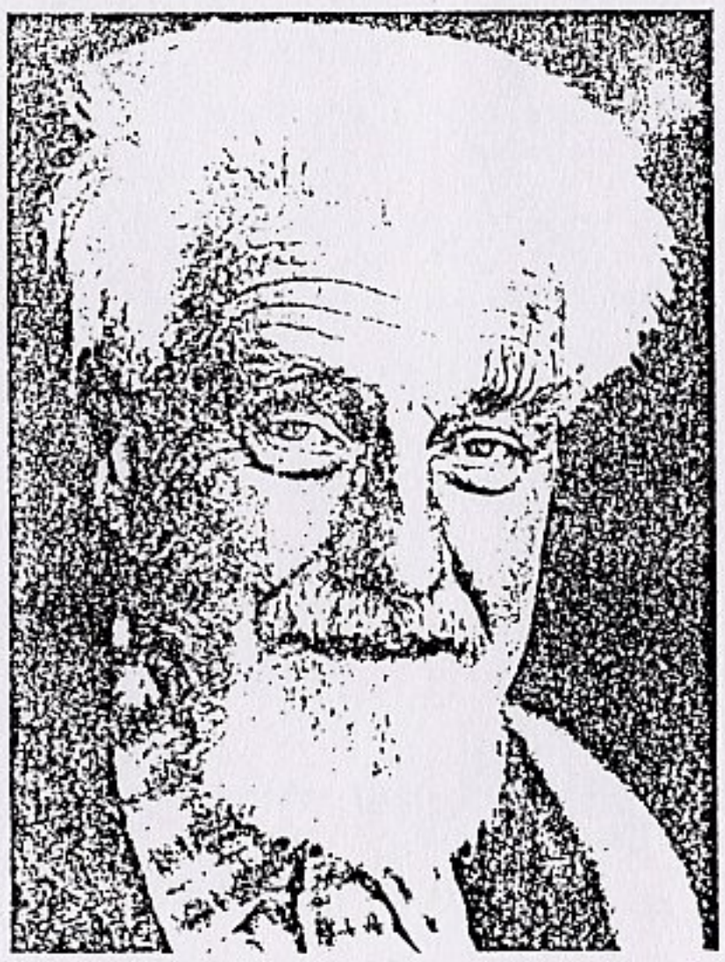

5) 1903-ban született Bécsben. Az összehasonlító magatartástan megteremtője. Etológiai kutatásaiért 1973-ban Nobel-díjat kapott. Kutatásai elsősorban az állatokkal, azon belül a madarakkal kapcsolatosak, de következtetései általánosíthatók, még az emberre is kiterjeszthetők. Környezetvédőként is kiemelkedő a tevékenysége. Tudományos nagyságát Darwinhoz hasonlítják. 1989-ben hunyt el.

.....

6) Brit író, zoológus, természetbúvár, természetvédő. 1925. január 7-én született Indiában. Számtalan zoológiai expedíció résztvevője. Utazásai során szerzett tapasztalatait tucatnyi természetfilmjében, közkedvelt könyveiben tette közzé. 1959-ben Jerseyben saját állatkertet alapít, ugyanitt megalapítja a Jersey Természetvédelmi Rezervátum Trösztöt 1964-ben. Utolsó előtti útjáról készült könyvében a *Véznaujjú maki meg én* címmel egy érdekes és ritka állattal és annak megmentésére irányuló erőfeszítésekkel ismertet meg bennünket. 1995. január 31-én hunyt el.

.....

7) Francia tengerkutató, író, számtalan természetfilm készítője. 1910. június 11-én született. A II. világháborúban a hadiflotta hadnagya. 1946-ban a touloni Mélytengeri Kutatócsoport, 1950-ben a marseille-i Francia Óceonográfiai Társaság megalapítója, a Calypso expedíciók vezetője. 1967-ben részt vesz a Vörös-tengertől az Indiai-óceánon át a Csendes-óceánig vezető tengeri tudományos expedíción és filmet is készít róla. 1972-től az Antarktiszon és a chilei partok mentén, 1975-től a görög vizeken vezet régészeti expedíciót. Ő volt az, aki felhívta a figyelmet az óceánok szennyezettségére. Tevékenységét számtalan díjjal ismerték el. (Oscar-díj, Nemzetközi Környezetvédelmi díj stb.).

.....

8) 1835. június 26-án Breznóbányán született. Sokoldalú, kiváló természettudós, néprajzkutató, függetlenségi politikus. Anyanyelve a német volt, az iskolában tanult meg magyarul. Középiskoláit a miskolci evangélikus gimnáziumban kezdte meg. Nagy hatással volt rá természetrajongó édesapja.

Az 1848-as szabadságharc lelkes támogatója. Édesapja halála miatt tanulmányait abbahagyta, lakatossegédként dolgozott. Olvasással, múzeumlátogatással gyarapította ismereteit. 1863-ban Kőszegen fényképész-gyűjteményt nyitott. Itt ismerkedett meg Chernel Kálmánnal, egy környékbeli földbirtokos természetbaráttal. 1864-től a kolozsvári múzeum preparátoraként dolgozik. 1875-ben kinevezést kapott a Nemzeti Múzeum Állattárába. E munkakörében 10 éven át szerkesztette a *Természetrajzi Füzeteket.* 1891-ben Budapesten megszervezte a II. Nemzetközi Ornitológiai Kongresszust, majd 1893-ban a Magyar Ornitológiai Központ igazgatója lett. 1914. december 27-én utcai balesetben halt meg. Életében 14 könyvet és sok-sok cikket írt. Legjelentősebb munkája a *Magyarország pókfaunája* 3 kötetes mű, 324 hazai pókfajt ismertet.

.....

9) Ornitológus, Norvégia XIX. századi utazója. 1865. május 31-én született Kőszegen, birtokosi családból. Jogot tanult, de közigazgatási állását hamar elhagyta, hogy csak a madártannal foglalkozhassék. Hermann Ottó halála után az Országos Ornitológiai Kongresszus fő szervezője. Mint utazó is beírta nevét a magyar utazási irodalomba. 1922. február 21-én halt meg Kőszegen.

.....

10) Erdőmérnök, Magyarország természeti értékeinek kutatója és védelmezője. 1867. július 12-én született Nagykanizsán. A selmecbányai erdészeti akadémián szerzett oklevelet. Külföldi tanulás és tanulmányutak után 1908-tól a földművelésügyi minisztériumban dolgozott. 1918-tól az erdészet országos vezetője. Meghirdeti az Alföld átfogó fásítását. Kezdeményezésére született meg 1935-ben az első természetvédelmi törvény. Az 1938-ban megalakult Országos Természetvédelmi Tanács elnöke lett. 1940. január 28-án halt meg Budapesten. Az utókor a magyar természetvédelem „atyjaként" tiszteli.

.....

(10 pont)

IX. Környezetvédelmi szervezetek

Mely környezetvédelmi szervezetekhez fordulhattok segítségért környezetvédelmi problémák felmerülése esetén? Megadjuk a szervezetek nevének kezdőbetűit (mozaikszó) valamint címét. Gyors segítséget telefonon kérhettek, ezért fejtsétek meg a szervezet nevét és keressétek meg telefonszámát!

1) FÖK
   1025 Budapest, Miklós tér 1.
   Telefon:

2) „Zsz" ITM
2013 Pomáz, Mátyás király u. 2.
Telefon:

3) DK
1022 Budapest, Bimbó u. 62. (előző cím)
1026 Budapest, Gábor Á. u. 33. (jelenlegi cím)
Telefon:

4) MME
1121 Budapest, Költő u. 21.
Telefon:

5) KTZMTO
8900 Zalaegerszeg, Köztársaság u. 6.
Telefon:

(10 pont)

X. Folyóiratismertetés

1) Az alábbi természetvédelemmel és környezetvédelemmel foglalkozó folyóiratok közül válassz ki egyet és ismertesd a következő szempontok szerint: forma, tartalom, rovatok, ajánlás!

Állatbarát
Élet és Tudomány
Kék bolygó
Süni és a Természet
TermészetBÚVÁR

2) Írj az ismertetett folyóirat valamelyik rovatába illő természetvédelmi cikket!

(5 + 5 pont)

A feladatok megoldásához ajánlott irodalom

Búvár zsebkönyvek sorozat kötetei.
Környezetvédelmi lexikon 1-2. köt. Bp. 1993, Akadémiai Kiadó.
Mikusné Nádai Magda: Gyümölcs a tudás fájáról. Környezeti képeskönyv mindenkinek. Bp. 1992, Aqua Kiadó.
Pollock, Steve: Veszélyben a világunk. Bp. 1992, Magvető Kiadó.
1. A víz. 2. A levegő. 3. A Föld. 4. Az erdők, 5. Az állatvilág, 6. Az emberiség.
Spurgeon, Richard: Kis ökológia. Bp. 1990, Novotrade Kiadó.

A rejtvényfüzet megoldása

I. Ki hinné, hogy...

1) A hamburger készítéséhez szükséges szarvasmarhatartás érdekében kivágják a trópusi őserdőket, ezért az indiánok elveszítik otthonaikat.

2) Miután a békákat kiirtották, a rizsföldeken elszaporodtak a kártevő rovarok, és tönkretették a rizstermést, sok ember fontos táplálékát.

3) A levegőszennyezés károsító hatásai ellen.

4) A tengeri állatok ennivalónak nézik őket és megeszik; ha például a teknős vagy a bálna lenyeli a léggömböt, az elzárja a gyomrát és éhen halhat.

5) A növény- és állatfajok kipusztulása felmérhetetlen károkat okoz: – a fák tisztítják a levegőt, – gyógyszerekkel, ennivalóval látnak el bennünket, – otthont adnak az itt élő embereknek.

6) Egy szerzetes mentette meg Sri Lankát azzal, hogy azt javasolta a kormánynak, hogy adjon minden családnak egy darab földet.

II. Természetvédők kisszótára

1) Olyan mezőgazdasági módszerek, melyek együttműködnek a természetes folyamatokkal. Pl. állati trágya használata, természetes növényvédelem, „vetésforgó". (+)

2) Két különböző fajú élőlény mindkettőjük számára előnyös együttélése. (+)

3) A légkör felső ózongázt (O_3) tartalmazó rétege, mely kiszűri a káros ultraibolya sugárzást. (+)

4) Mérgező vegyszereket tartalmazó eső vagy hó. Sok élőlényt, pl. fákat, édesvízi állatokat és növényeket pusztít el, károsítja az épületeket és az egészséget. (-)

5) Az a terület, melyet egy állat vagy állatcsoport (rendszerint fajtársai ellen) védelmez. (0)

6) Gépjárművek kipufogójához illesztett szerkezet, mely eltávolítja a kipufogógázok egyes káros alkotórészeit. (+)

7) Természetellenes művelési módszerek, pl. műtrágyák, rovarirtó és egyéb vegyszerek használata, egy területen éveken át azonos növény termesztése. (-)

8) Az élőlények egymás közti és környezetükkel való kapcsolatainak kutatása. (+)

9) A létfontosságú feltalaj lepusztulása, főleg szél és eső hatására. Intenzív mezőgazdaság, erdőpusztítás vagy nem megfelelő öntözés következménye lehet. (-)

10) Egyes gázok (pl. szén-dioxid, metán) felhalmozódása a légkörben, melyek csapdába ejtik a napsugárzás hőjét, így éghajlatváltozást okoznak. (-)

III. Környezetvédelmi TOTO

1) – 1
2) – 2
3) – 2
4) – 1
5) – 1
6) – 2
7) – 1
8) – 2
9) – 2
10) – 2
11) – 2
12) – 1
13) – 1
+1) – x

IV. Verses állatismeret

A) 1) A nagypele
2) A vakond
3) A gyöngybagoly
4) A leveli béka
5) A gyíkok

B) Egyéni megoldások:

A cicám

Cirmos cicám a Cilike,
Cikornyás cimpafülét
Cinkosan cirógatja.

A kutyám

Kusz-kusz-kusz,
Te kis kutya hova futsz?
Mondd el nekem, merre futsz,
Megkapod tőlem a húst és a jusst.

Ady Endre
Általános Iskola és Gimnázium
Zalaegerszeg

Kutyám

Cousteau kutyám, a dobermann,
Fajtáját megcáfolja;
„Macskák-réme" helyett inkább
„Macskák-kedvence" volna?

Játszik, futkos, labdázik,
A cicákkal cicázik.
Viszi-viszi, cipeli,
A macskákat kényezteti.

Nyaldossa bundájukat,
Pisze, kicsi orrukat.
A cicák meg hagyják ezt,
mert kedvelik e tettet.

Cousteaunak nem fáradság,
Kedvelt foglalatosság.
Csak érezze szagukat,
Finom, meleg bundájukat.

Ha..., ha...

Nekem van egy aranyhalam,
Úgy hívják, hogy Hallgatag.
Tudom, róla, hogy ha hallgat,
Mást sem mond csak: „H..., ha..., ha..."

Vakondok/ok

Nőttek-nőttek sokasodtak kertemben a földbuckák,
Fimon földjük elkevertem, termőfölddé teregettem.
Bevetettem fűmaggal is, nem okozott sok gondot,
Pár nap múlva újra túrtak kertemben a vakondok/ok.

Angyalka és Püspök úr

Szomszédunk, a német Karin meglátta a cicánkat,
Összecsapta két kezét és felkiáltott harsányan:
„Olyan szép itt ez a cica,
Akárcsak egy angyalka!"

Ettől kezdve elneveztem Angyalnak, vagy Endzselnek;
Értette is mindkét nevét,
nem volt neki kelletlen.

Mi történt hát kiscicánkkal,
Ha a neve adott volt;
Nem hiszed el, mert hihetetlen,
Gazdát cserélt, de így volt.

Történt, hogy a Püspök úrnak
Cicára volt szüksége,
Barátunktól megüzente
„Adjuk már őt örökbe."

Szívünk sajdult, lelkünk vérzett,
De a cicát od'adtuk,
Megyés püspök és Angyalka
Így találtak egymásra.

Azóta a jó hír szerint,
Elválaszthatatlanok;
Sorsa betelt: Angyal s Püspök
Egymással jó barátok.

Csány László Általános Iskola
Keszthely

Állatok barátsága

A természet lágy ölén,
három medve üldögél.
Barna, jeges és koala,
a reggeli zöld gallyat fogyasztja.
A koalának eukaliptusz is jutott,
ez a másik kettő ajándéka volt.

Mint a villám, dörren a vadász fegyvere!
A három maci menedéket keresve,
rohan a szélrózsa három irányába,
gyorsan eltűnnek az erdő bozótjában.

Szerencsére mackóink megúszták a dolgot.
A vadász fegyverét szidja, és a szegény korcsot.
Az ebet, ki a vadászatra elkísérte,
pedig semmi kedve nem volt hozzá,
csak a Gazdi kérte.

A kutyus a medvék barátja volt,
kedvelt ő minden erdőlakót.
Velük szokott játszani naponta,
ezt ő a Gazdinak hogy' mondja?

Király Pál ÁMK
Szepetnek

V. Veszélyben a világunk - keresztrejtvény

A *madarak és fák napját* először 1906-ban ünnepelték.

1. MIMIKRI

2. ATMOSZFÉRA

3. DUZZASZTÓGÁT

4. DINOSZAURUSZ

5. RÁDIOAKTIVITÁS

6. TARAJOS

7. KOMPOSZT

8. ÉS

9. SZMOG

10. FÖLDRENGÉS

11. GUÁNÓ

12. KÖRNYEZEZETSZENNYEZÉS

13. NITRÁT

14. ALGIN

15. PORCSAPDA

16. ZAJ

17. NAPSUGÁRZÁS

VI. Tréfás kitaláló

1) – a
2) – c
3) – b
4) – b
5) – a
6) – b
7) – c
8) – b
9) – a
10) – c

VII. Plakátkészítés

Környezet- és természetvédelmi plakátok (egyéni megoldás).

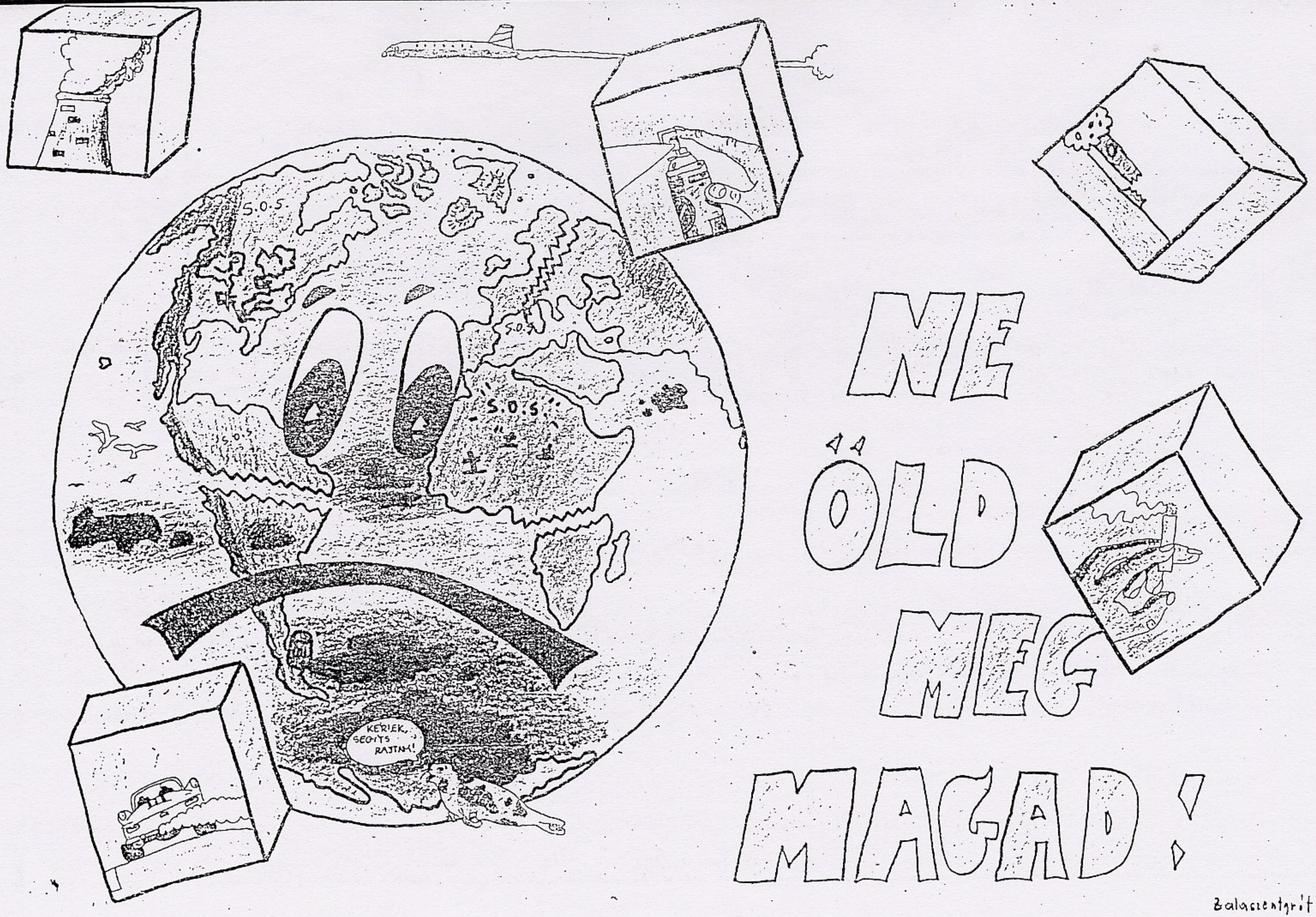

NE ÖLD MEG MAGAD!

Balaszentgrót Alt. 1st

Ezt akarod?

Zeg. Kilián

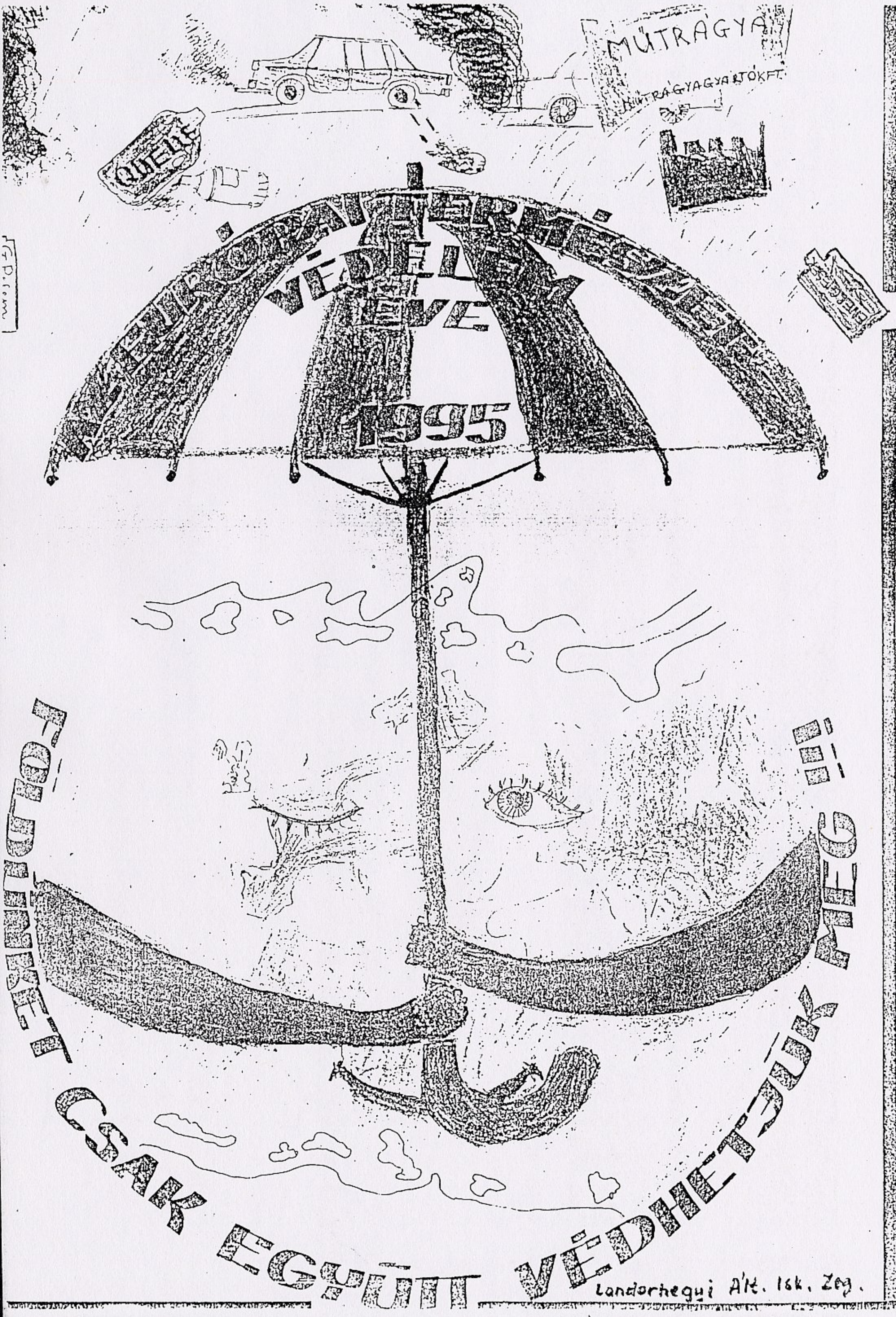
MŰTRÁGYA
MŰTRÁGYAGYÁRTÓ KFT.
QUELLE
1995
CSAK EGYÜTT VÉDHETJÜK
Landorhegyi Ált. Isk. 7.o.

EZ CSAK ÁLOM?

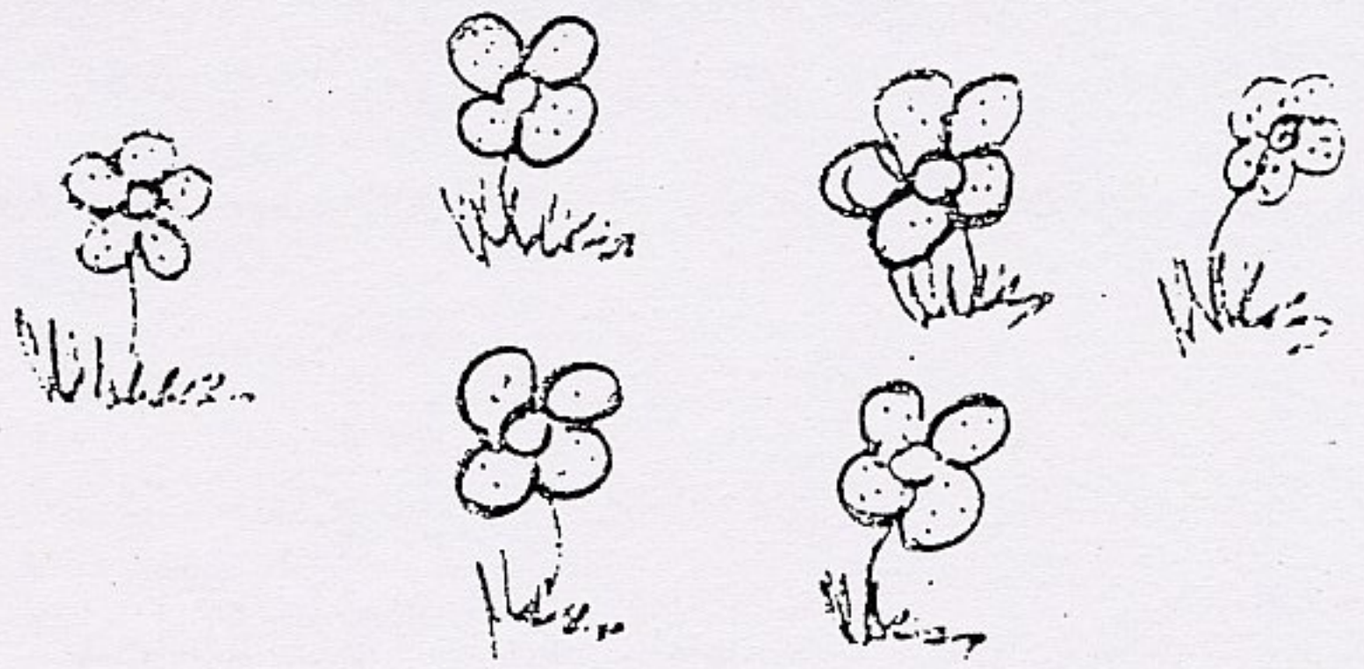

JELIGE: ÖLD BAKANCS
ADV 2.

TERMÉSZETVÉDELEM '95 UTÁN IS

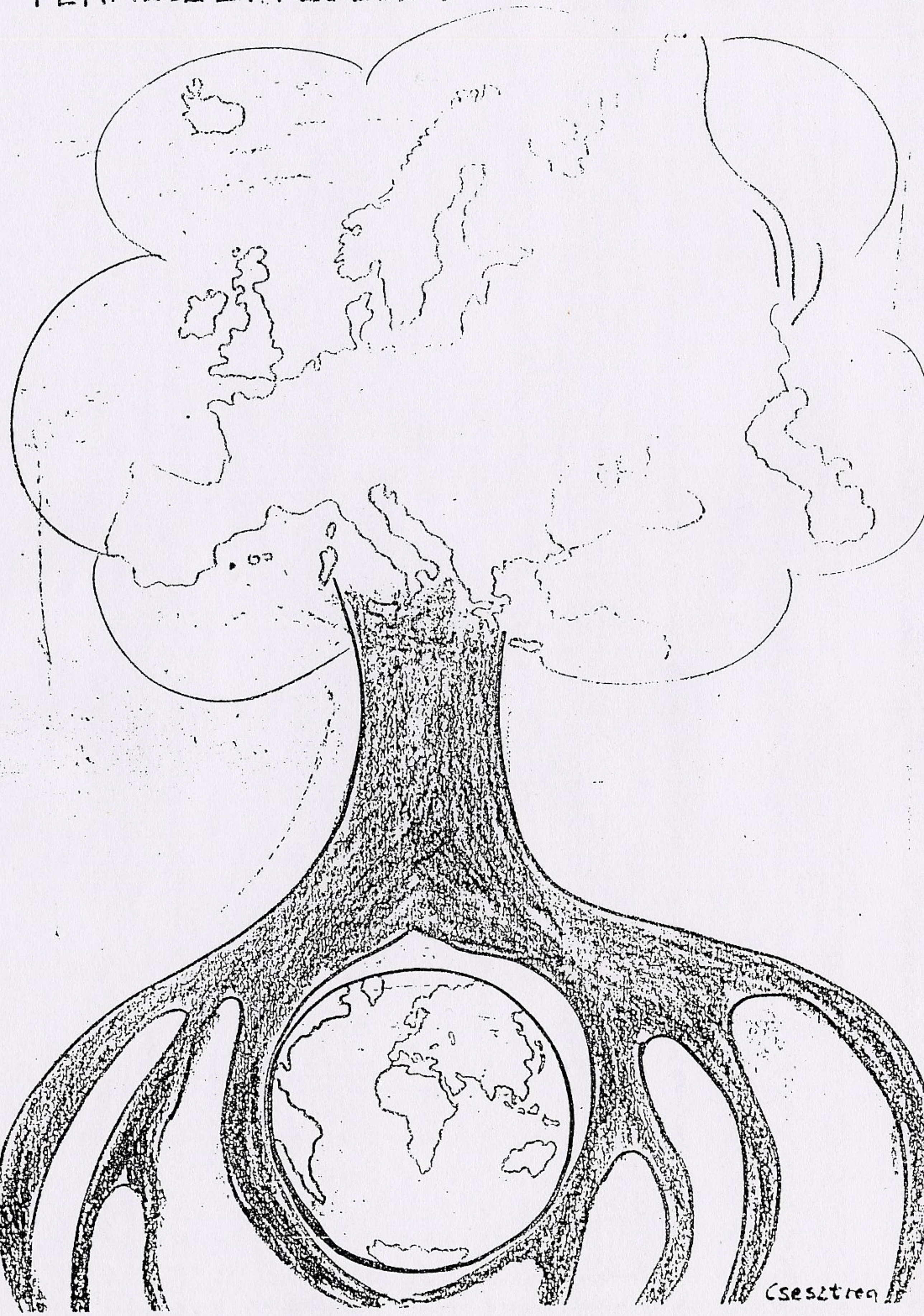

Csesztreg

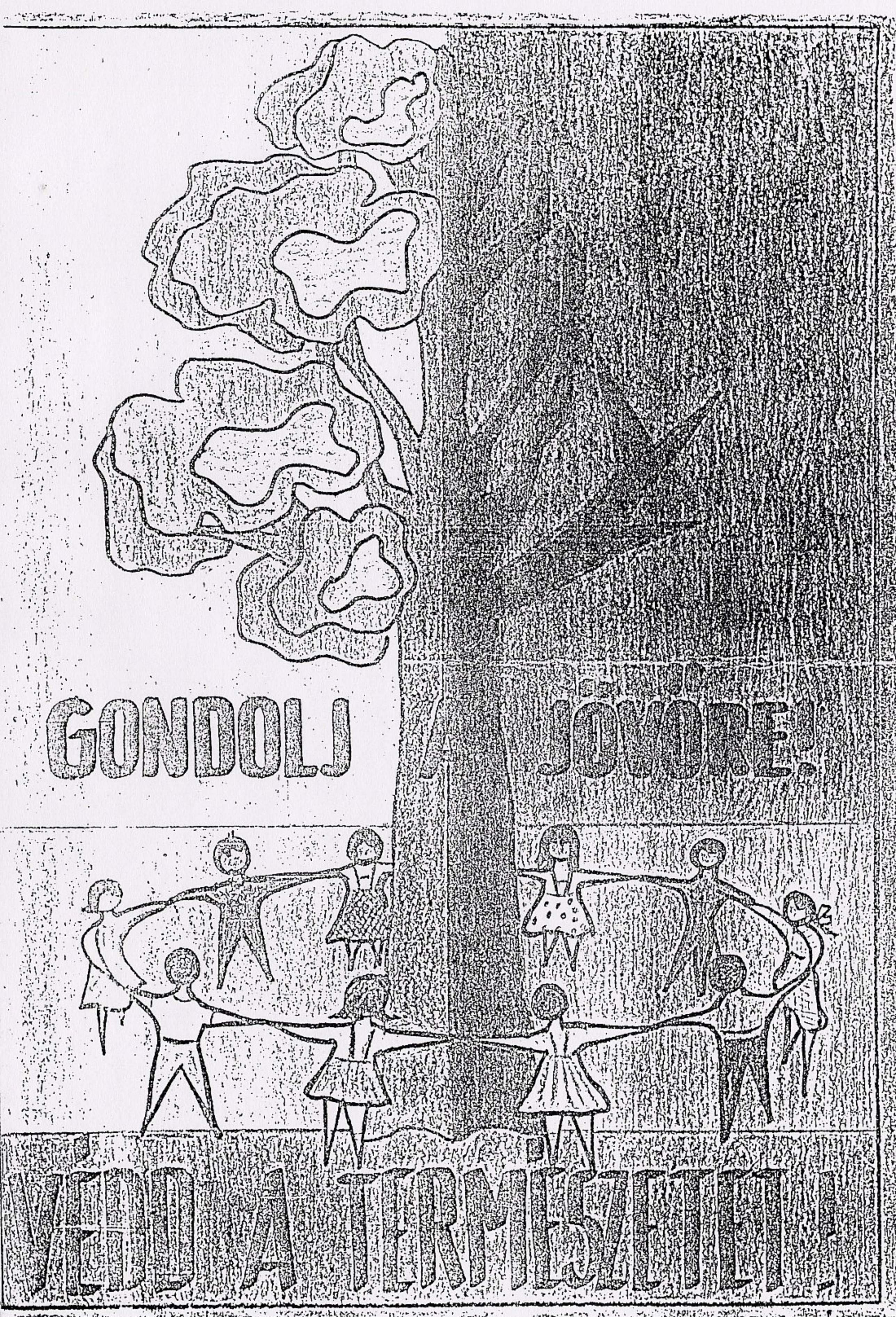
GONDOLJ
VÉTEL
VÉTEL
Borsfa Alt. Tel.

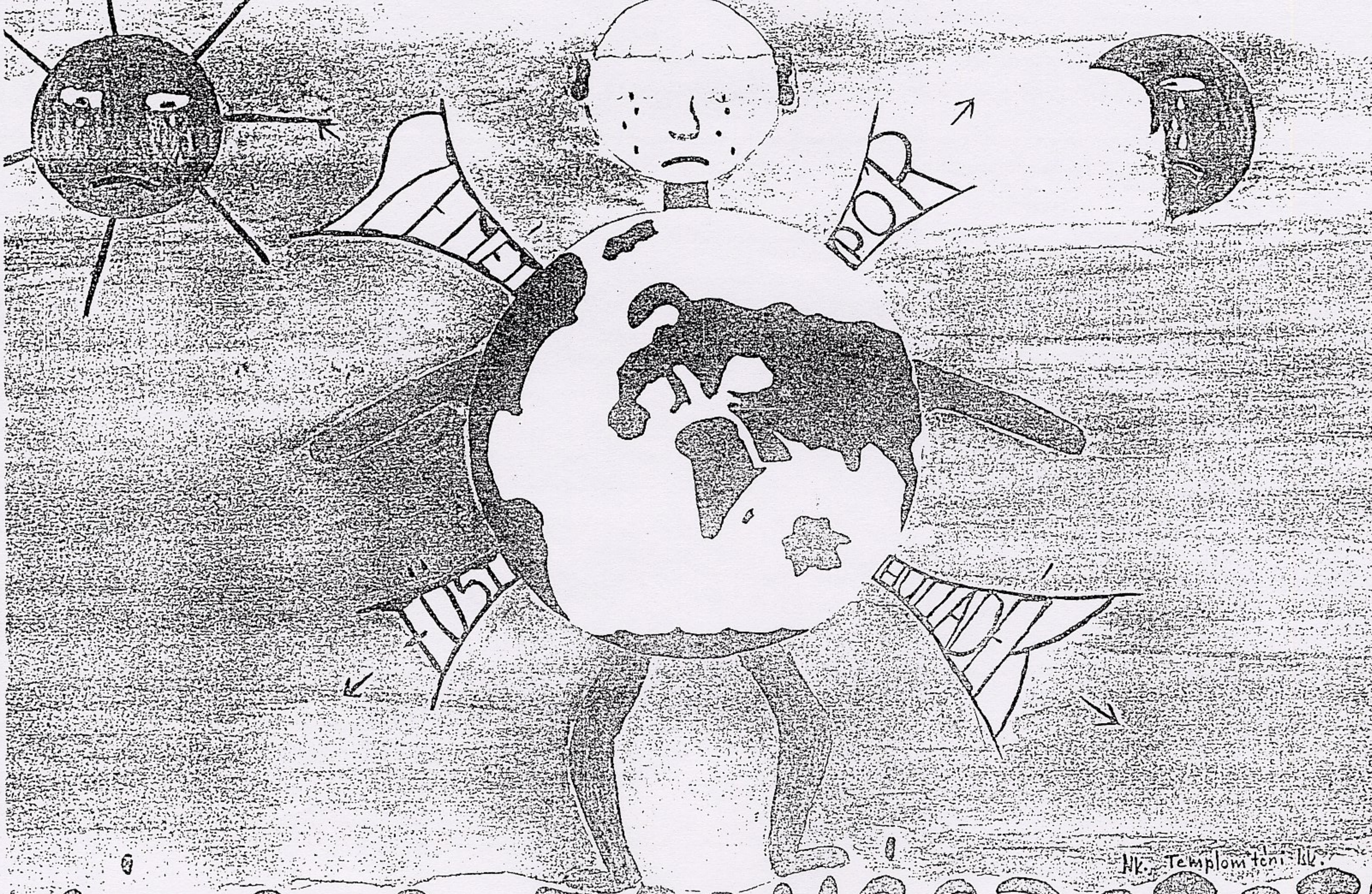

VÉDD A TERMÉSZETET!

Meddig akarjátok folytatni a KÖRNYEZET-SZENNYEZÉST?

VK. Templom tér 11.

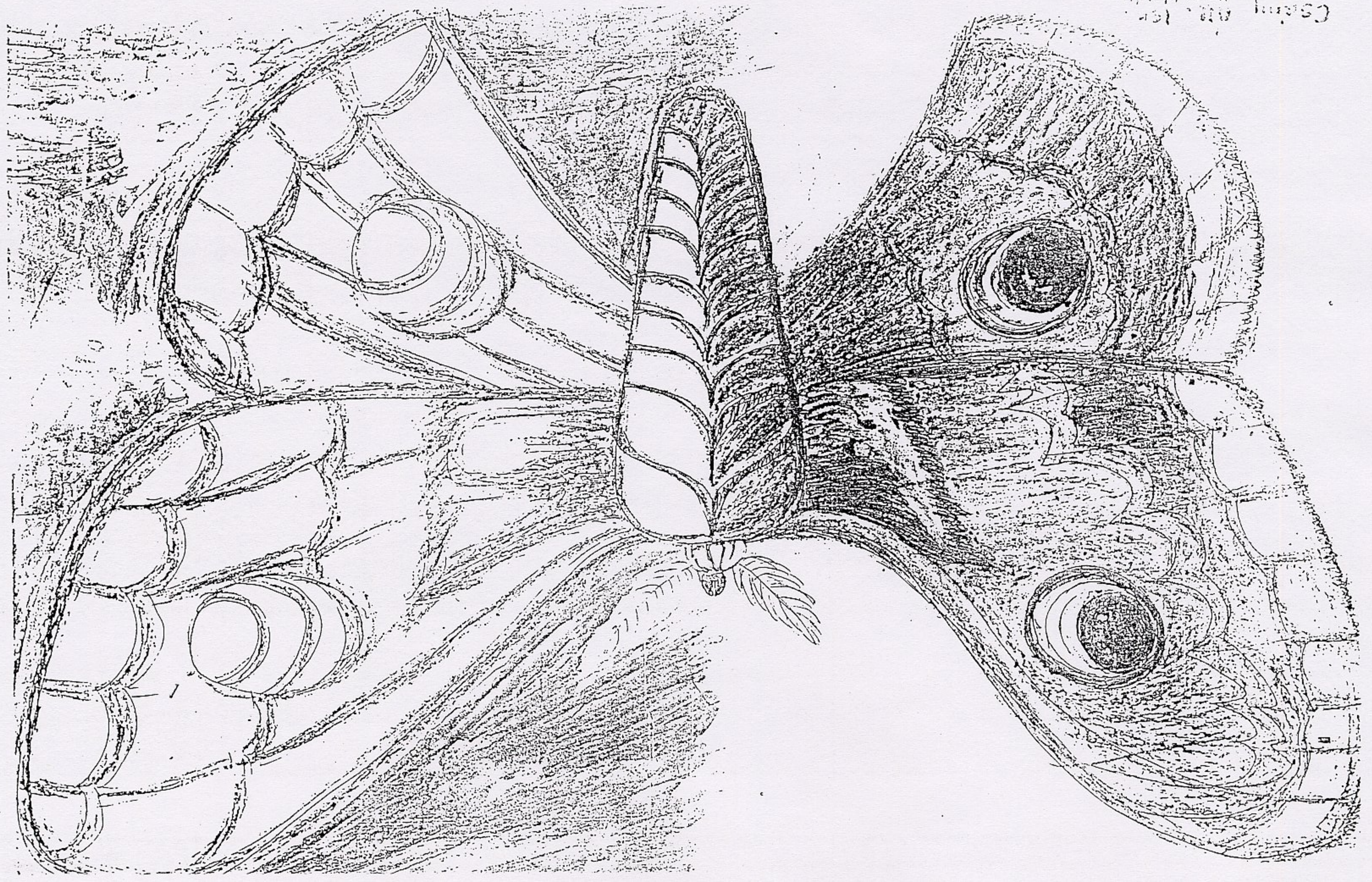

VIII. Képek – életrajzok

1) David Attenborough
2) Kitaibel Pál
3) Széchenyi Zsigmond
4) Xantus János
5) Konrad Lorenz
6) Gerald Durell
7) Jaques Cousteau
8) Hermann Ottó
9) Kaán Károly
10) Chernel István

IX. Környezetvédelmi szervezetek

1) Független Ökológiai Központ
Telefon: 168-6229

2) „Zöld Szív" Ifjúsági Természetvédelmi Mozgalom
Telefon: (26) 325-957

3) Duna Kör
Telefon: 135-88-30

4) Magyar Madártani Egyesület
Telefon: 156-21-33

5) Közép-dunántúli Természetvédelmi Igazgatóság
Zala Megyei Természetvédelmi Osztálya
Telefon: (92) 313-585, 313-394

X. Folyóiratismertetés

1) Egyéni megoldás
2) Egyéni megoldás

Folyóiratismertetés

Az *Állatbarát* magazin első oldalát szemlélve nem csak a tartalommal találkozhatunk, hanem az éppen aktuális hónaphoz kapcsolódó kedves leírásokkal is, Schmidt Egontól. A következő oldalakon különös, bájos állatokkal ismerkedhetünk. Nagyon aranyos az újság egyik állandó rovata a Kancsi Kamera, amely kedvenceink fotója mellett a képekhez illő mókás szöveget is közöl. Ugyancsak nevető izmain-

kat edzi a Humor címszóval ellátott oldal. Itt van Svam Hoantmann humoros rajzait látjuk. A rajzfigurák között állandó szereplővel is találkozhatunk, Patschal, a kis-pingvinnel.

Kissé komolyabb, de hasonlóan vidám témát dolgoz fel az Állatok és Emberek című rovat. Ezeken az oldalakon növény- és állatvédelemről van szó.

A lap magazin jellegétől eltekintve sok hasznos tanácsot ad a kisállattartóknak, és állatbarátoknak. A magazin szerkesztője – Kaff László – és külföldi tudósítói kedves és hasznos újságot szerkesztenek minden hónapban, amit mindenkinek csak ajánlani tudunk!

Petőfi Sándor Általános Iskola
Nagykanizsa

Természetvédelmi cikk

December

A december szállingózó, majd egyre nagyobb pelyhekben hulló hópihékkel érkezik. Néha olyan a téli erdő, mintha egy tréfás kedvű óriás álomport fújt volna a fák közé, vastag hókoloncok kapaszkodnak a fenyők ágain.

Az idén született állatok nem tudják, nem értik mi az a furcsa, hideg valami, ami elfedi előlük az utóbbi időben egyébként is egyre szűkösebb, silányabb táplálékukat. A kis mókus ijedten, prüszkölve kapaszkodik vissza a fára, amikor végre elszánta magát, hogy beleugorjon a fehér nagy semmibe. Szeme, szája tele a hideg hóval, rémülten fut fel az ágon, és egyhamar biztos nem próbálja meg, hogy újra a földre kerüljön.

A cinegék, csuszkák és harkályok oda sem figyelnek a mókusra, mindenkinek megvan a maga gondja. Ők inkább az etetők körül nyüzsögnek. Napraforgóval, szalonnabőrkével és tökmaggal töltik meg begyüket.

A csuszka hím egy magas ágon ülve hívogatja párját, hangos trillákkal hirdeti érzelmeit. Ő a téli hónapokban is hűségesen kitart párja mellett.

A hó újra szállingózni kezd és a kékes hátú madár már messze repül, trillái messzire szállnak a néma erdőben.

Petőfi Sándor Általános Iskola
Nagykanizsa

Folyóiratismertetés

Süni és a Természet (1995. 11. szám)

Ez a folyóirat kb. 20-30 cm-es nagyságú, színes nyomással készült lap. A szerkesztőbizottság a címlapot és a hátsó borítót nagyon szép színes képpel teszi vonzóvá számunkra. A belsejében a színes nyomású cikkek és képek mellett a hagyományos fekete-fehér sorok is megtalálhatók. A *Süni* és a *Természet* magazinok utódlapja. A Fővárosi Állat- és Növénykert havi folyóirata, amely a Göncöl Alapítvány segítségével került kiadásra.

Az alábbi rovatok találhatók benne:

– Távoli tájakon: Dr. Korsós Zoltán: Séta a dán tengerparton cikkében a vöröslő tengeri csillag, a pehelyréce mellett a fehér homokdűnék állatvilágát is bemutatja.

– Kitekintő: A koppenhágai állatkert legújabb létesítményét, a Tropezoo életét, felépítését írja le Kovács Zsolt. Színes állat- és madárképekkel teszi láthatóvá a mondanivalóját.

– ZOO-Mix: Svédország helyi faunáját mutatja be Jakab Péter. Amikor olvasni kezdjük, hagyományos kertről olvasunk, amelyről kiderül, hogy mégsem az.

– Etológia: Az orrszarvú képe mellett érdekes írást olvashatunk Fekete Zita tollából. Mindent pontosan leír erről a hatalmas testű állatról.

– A csodavilág nagyon szép fényképekkel mutatja meg a pók szemét, tapogatólábát. Az olvasó kedvet kap a fényképezéshez.

Nagyon jó a vidéki állatkertek híradója és a többi fekete-fehér nyomású hirdetmény. A folyóirat könyvajánlást és rejtvényt is tartalmaz.

A Természetvédelem, a Barangoló, a Botanika színes képei lebilincselően szépek. Aki nem szereti az „Isten hírnökének virágát", a képek alapján bizonyára megtetszik neki.

A Süni rovatban megismerhetjük a tíz Süni bátor történetét. Aki hobbiállattartásra adja a fejét, hasznos tanácsokat kaphat a folyóiratból. Egyetlen problémát látunk a folyóiratnál, azt, hogy az ára nagyon drága.

Általános Iskola
Surd

A Természetvédelem rovatba írt cikk

A levelibékák

A községünk határában lévő tavacska szélén található nádas kihaltnak látszik. Amikor eljön az este és a szúnyograj táncolni kezd a víz felett, a nádas megelevenedik. Az éhes, fiatal levelibékák megindulnak élelem után.

A világon szinte mindenütt élnek ezek a békák. 600 fajt számlál nagy családjuk. A meleg éghajlatot szeretik, mégis Afrika és Ázsia egyes területeiről hiányoznak.

A testük meglehetősen lapított, ezért tudnak a faágakhoz préselődni a pihenés alatt. A hasuk bőre is sima. Az ujjaik végén tapadókorongok találhatók. Ezek segítségével tud a sima leveleken mászkálni. Az ujjukban levő többletcsontok segítségével az egészen vékony ágakat is át tudják kulcsolni. Szemük nagy, előre tekintő. Zajos énekesek, főleg akkor, ha párjukat csalogatják. Petéiket csomókba rakják a vízbe, és a békákra jellemzően fejlődnek.

Védjük ezeket a kis állatokat, hiszen a szúnyogokat természetes úton irtják! Inkább a békák végezzék ezt el, mint az emberek vegyszeres irtással.

Általános Iskola
Surd

Folyóiratismertetés

A TermészetBÚVÁR

A *TermészetBÚVÁR* című lap (egy) kéthavonta megjelenő, környezetbarát ökológiai magazin. Magazin a szó igazi értelmében, hiszen szórakoztató, hasznos, érdekes írásai nemcsak tartalmukban, hanem külső formájukban is rendkívül színesek. Már a címoldal megpillantása is olvasásra ösztönzi a gyermekek többségét. Általában valamilyen ritkábban látható állat képe díszíti. Az újság méretei is nagyon praktikusak, mert a munkafüzetek, dossziék, atlaszok alkalmasak arra, hogy abba „rejtve" vigyük az iskolába. Minden tanár álma, hogy rosszalkodás helyett, illetve unalmas perceinkben ezt láthassa a kezünkben. Nagyon fontos, hogy korszerű ismereteket nyújt, gyarapítja a tudásunkat, s ezáltal szemléletformálást végez. E magazin a környezeti kultúra kialakítását, széles körű meghonosítását tekinti legfontosabb feladatának. Foglalkozik az ember és a természet viszonyával, annak javítási lehetőségeivel. Célja még, hogy minél többen felfedezzék hazánk szépségeit, természeti kincseit, értsék az ok-okozati összefüggéseket.

Szinte valamennyi lapszám közöl fotópályázati anyagokat, ismerteti a legújabb kutatási eredményeket, bemutatja hazánk egy-egy szép tájegységét. A környezeti kultúra fejlesztésére szánt írások is egész oldalt töltenek ki. Elmaradhatatlan a Poszter, a Búvárkodás és a Kalendárium című rovat. Természetesen itt is lehet nyíltan véleményt, ismeretet, sztorit cserélni, kifejteni a levelezők hasábjain, csakúgy, mint a Hobbi oldalon a kedvenc időtöltéssel foglalkozni.

Ajánlom mindazok figyelmébe e magazin megismerését, akik igazán színvonalas, értékes és sikeres ismeretterjesztő lapra vágynak. Szép ajándék szülinapra, névnapra, vagy bármely hétköznapra!

Ha kell egy jó barát, legyen a TermészetBÚVÁR!!!

Kilián György Általános Iskola
Zalaegerszeg

TermészetBÚVÁR Szerkesztősége
Budapest, Arany János út 25.

Jelentenek-e fenyegetettséget az emberek az állatok számára?

Sajnos a címben feltett kérdésre nagyon egyértelmű IGEN választ mondhatunk. A XX. század során a vadállatokra egyre több veszély leselkedett, és leselkedik ma is. A környezetszennyezés, pusztítás oly nagy méreteket öltött, hogy a természetvédőknek Nemzetközi Szövetséget kellett alakítaniuk, hogy a problémákat némileg csökkenthessék.

Egyik súlyos gond, hogy vadásszák a bálnákat annak ellenére, hogy tilos. A számuk lassan eléri a kritikus értéket.

Több állatnak az a „bűne", hogy a belőlük készült termékek rendkívül keresettek, kedveltek, főleg a nők körében. A legjellemzőbb a „szőrmeimádat", így a nagymacskafélék szomorú napokat élnek még ma is, bár „törvényük" nekik is van. Külö-

nösen Kanadában és a FÁK országaiban állítanak nekik csapdát, mert ott a hideg időjárás miatt vastagabb a bundájuk. Nemrég még Európa sem volt kivétel, hiszen rengeteg róka, menyét, hermelin és nyest öletett le azért, hogy valakik szép bundában járhassanak.

A legnagyobb szárazföldi emlős – az elefánt – is bizonyára nyugtalan, mivel olyan remek agyarral örvendeztette meg a sors. Valóságos harc folyik a „fehér aranyért".

A krokodilok, gyíkok, kígyók is sokszor végzik életüket hiú hölgyek szekrényében, mint remek táska, vagy cipő.

Több madár, pl. nemes kócsag, kolibri, íbisz pedig a tollait sirathatja.

Emberek! Ne bántsuk a természetet! Az úgy szép a maga valóságában! Felnövekvő osztálytársaink, leányok! Ugye ti szeretni fogjátok a természetet, s nem pusztítjátok!? Bízunk Bennetek!

Tisztelt Szerkesztőség! Kérjük levelünk közzétételét a levelezési rovatban, mert ezt nyílt levélként szántuk a lányoknak a környezetünk, az élővilág érdekében!!!

Tisztelettel: csapattagok

Zalaegerszeg, 1995. december 12.

Kilián György Általános Iskola
Zalaegerszeg

„Örökre elnémult mezei pacsirták

Nem fütyül a fenyőpinty, a feketerigó, a mezei pacsirta az ezüstlile Romániában. A madarak tetemei nejlonzsákokban állnak Zalaegerszegen. A krimi kedden este kezdődött:

– Értesítést kaptunk a rédicsi határátkelőhelyről, hogy védett madarakat próbálnak kivinni az országból – mondja Horváth Jenő, a Közép-dunántúli Természetvédelmi Igazgatóság Zala megyei osztályának vezetője. – Azonnal a helyszínre mentünk.

A Romániában bejegyzett SC Italiatour SRL olasz cég mikrobusza kedden késő délután gördült be Rédicsre. A minifurgonban vadászható állatok (mezei nyúl, szajkó, tőkésréce, fácán) hibernált tetemei voltak. Szerencse a szerencsétlenségben, hogy a szállítást ellenőrző vámos szinte pár órával a rédicsi történet előtt, Rábafüzesen dolgozott. Nemrég a magyar–osztrák államhatáron is megpróbálták védett madarak tetemeit kicsempészni, s a tiszthelyettes élt a gyanúval... Mi lehet a nyulak, fácánok között?

Nos kiderült, a védett madarak tetemei is ott lapulnak a mikrobuszban.

– A madarak eszmei értéke 46 millió 282 ezer forint – folytatja az osztályvezető. Aki beszélgetésünk közben állandóan telefonál. Hol a rédicsi körjegyzőségre, hol a felettes szervhez. Ami nem csoda, hisz úgy tűnik, egy újabb kizsákmányoló „iparág" telepedett meg a régióban.

– A madártetemeket elkoboztuk, s Zalaegerszegre szállítottuk. További sorsuk? Az egerszegi Ságvári gimnázium biológia szakos diákjai átnézik a zsákmányt. Ha gyűrűzött madarat találunk, azt regisztráljuk. A bizonyíték egy részét mélyhűtőben megőrizzük, a többit meg kell semmisítenünk.

Hogy miért kapós a taljánoknál a sok-sok madár? A nyelvükből pástétomot, mellükből grillezett étket készítenek.

– A védett állatok egy részét lelőtték, másik részét csapdával fogták el. Az olasz sofőr „szerencséje", hogy a madarakat nem Magyarországon ejtették el, s hogy Nagylaknál már beléptették az országba.

A kisbusz sofőrje, Rizzi Augusto tegnap délelőtt a rédicsi körjegyzőségen várakozott. Mivel az ilyen esetben a területileg illetékes körjegyző szabja ki a szabálysértési bírságot. A hatályos jogszabályok szerint – tegyük hozzá sajnos – valószínűleg a maximális bírságot is könnyedén kifizeti. (A Rábafüzesen lebukott exportőr – mivel Magyarországon elejtett állatokról van szó – már a hűvösön ül.)

A 4525 mezei pacsirta, az 50 erdei pinty, a 11 tengelic s a 19 fenyőpinty – a lista egy gépelt oldalt tölt meg – sajnos már az égi vadászmezőkön trillázik."

Reagálás a Zalai Hírlap Örökre elnémult mezei pacsirták című cikkére

Már az égi vadászmezőkön trilláznak...

„A védett madárkák hulláját nem támasztja fel a sajnálkozás." Én azt hiszem, ez az idézet tömören összefoglalja az emberek igazi lényét. Ők kipusztítják az állatokat.

– Hogy miért?

Amióta az emberek megszülettek, az állatok sorozatban pusztulnak ki, a számtalan emberi hiba miatt az állatok bűnhődnek. Rájuk éppúgy szüksége van a Földnek,

mint nekünk az oxigénre. A levegő miattunk lesz szennyezett, a vízbe mi öntjük az olajat, az erdőket mi tesszük tönkre. Egyszóval a Földet mi pusztítjuk. Minden élőlénynek szüksége van élelemre. A húsban lévő fehérjére minden élő szervezetnek szüksége van.

– De miért pont a sok ezer védett madár húsára?

A csirkékben is megtalálhatók ugyanazok a tápláló anyagok. Talán örökre elhallgattatták Romániában a fenyőpintyet, a feketerigót, a mezei pacsirtát, az ezüstlilét és még sorolhatnám. A madarak után jönnek a halak, aztán az emlős állatok. A végén talán mi? Az emberiség is kipusztul? Az állatok nélkül elhal a világunk. A madarakra is szükségünk van. Az emberek egyre kapzsibbak és pénzéhesebbek.

A Romániában kipusztított madarak eszmei értéke 46 millió 282 ezer forint. A kapzsiság tönkreteszi őket.

Tönkreteszünk mindent körülöttünk.

MIÉRT?

Nagyrác utcai Általános Iskola
Nagykanizsa

2. forduló

Környezet- és természetvédelem a gyakorlatban

A környezetbarát magatartás kialakítása szempontjából rendkívül fontos, hogy felmérjük szűkebb és tágabb pátriánkban a magunk és mások tevékenységével járó, esetleg hátrányos környezeti tényezőket, és megpróbáljunk megoldására is választ találni. Játékosaink feladata ebben a fordulóban lakóhelyük természetvédelmi térképének, egy „veszélytérképnek" az elkészítése volt, amellyel közvetlen környezetük környezetvédelmi problémáit térképezték fel. A jelenlegi helyzet dokumentálása után javaslatot is tettek a problémák megoldására, valamint beszámoltak konkrét környezetvédelmi tevékenységükről is írásban – rajzzal, fényképpel stb. szemléltetve. Az elkészült veszélytérképekből és a környezetvédelmi tevékenység dokumentálásából mutatunk be néhányat.

1.

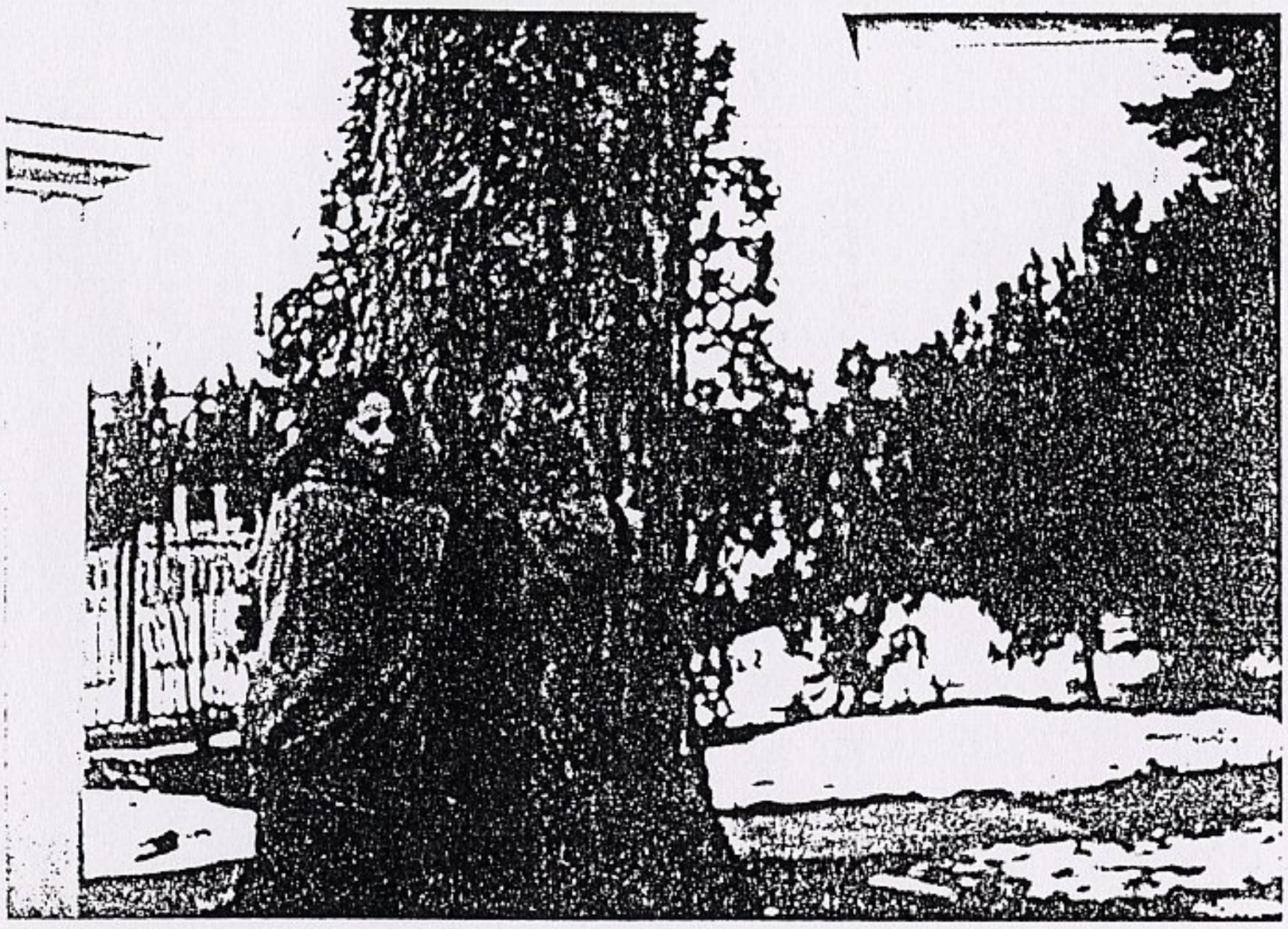

Szeretnek egyik élessége a templomkertben található, valószínűleg 100 éves fenyőfa. A körvonala méréseink szerint 3 méter.

2.

Egy téli tájkép. Szemünk elé tárul fa-ink egyik olyan helye, ahol még megtalál-juk az élő és zavartalan természetet.

3.

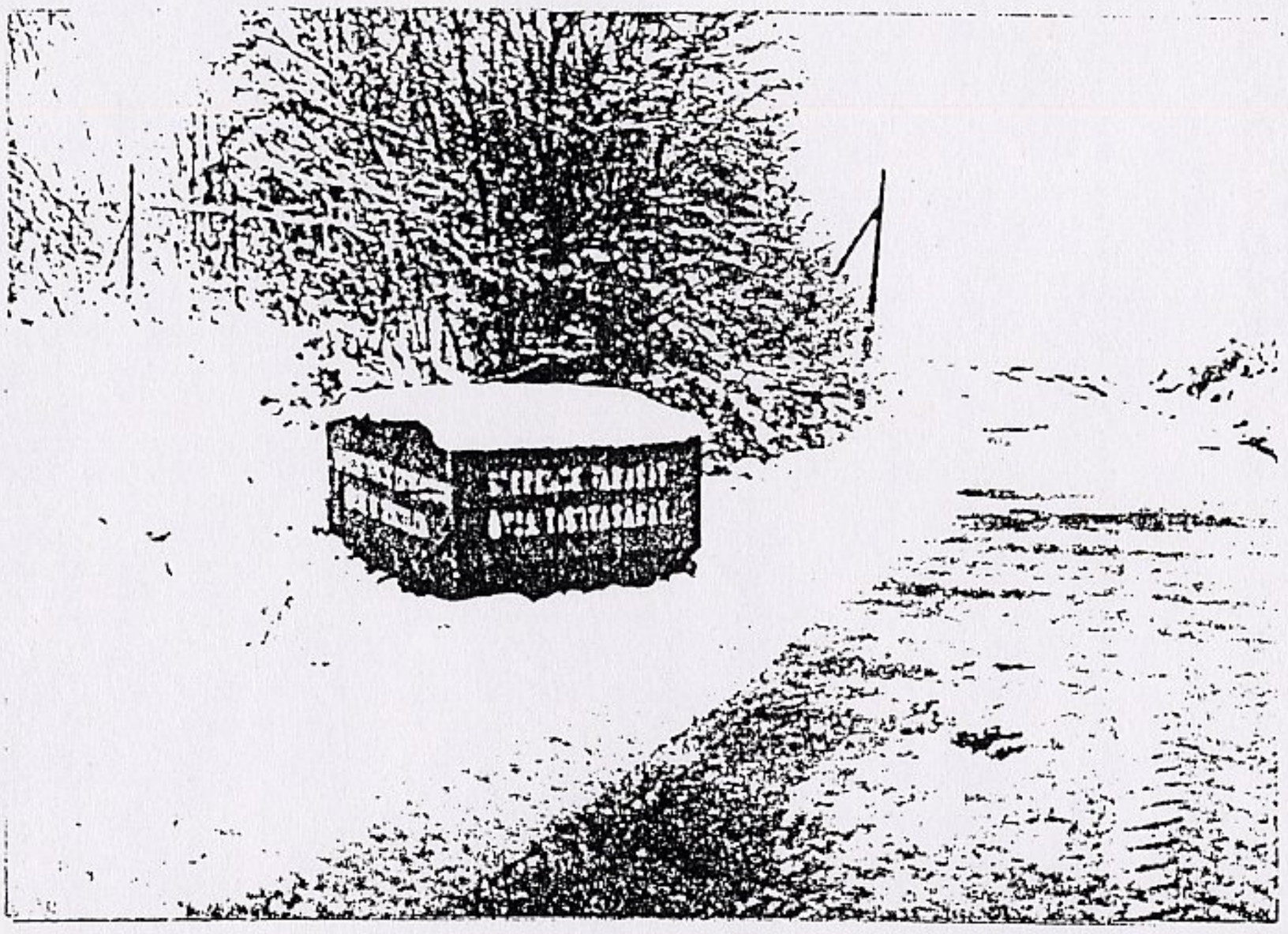

A közeli gyümölcsöshöz vezető út mellett lévő szemétskonténer, amely elég rossz állapotban van. Nem szelektív gyűjtőrendszerrel működik.

4.

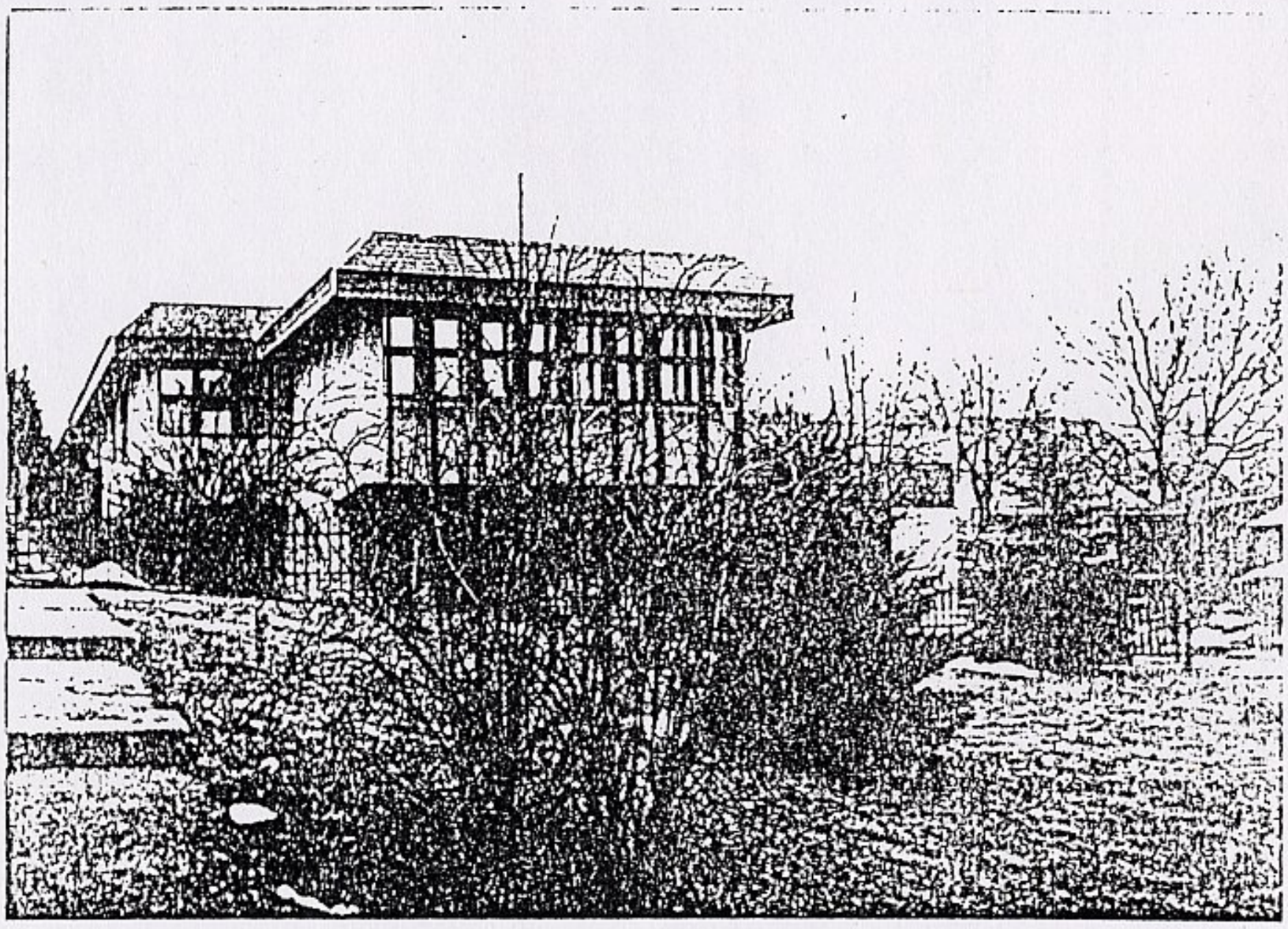

A háttérben közelgünk bródyát láthatjuk Előtte egy természeti szépségekben gazdag park áll. Nyugtató hatása van, jó kirándulni nyílt.

5.

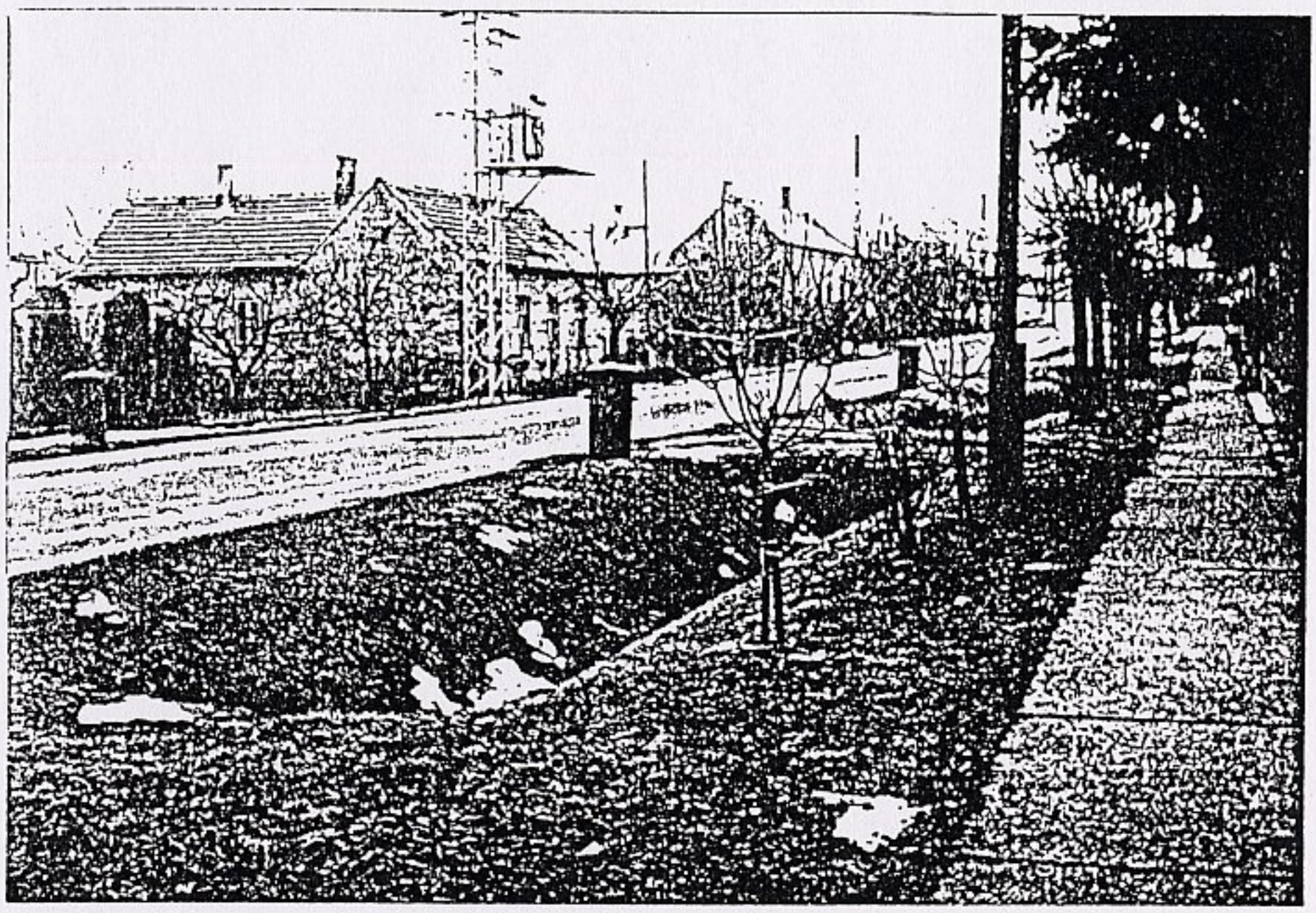

Utcakészlet. A polgárok megőrzik környezetük épségét. A szemetesek az út szélén sorakoznak.

6.

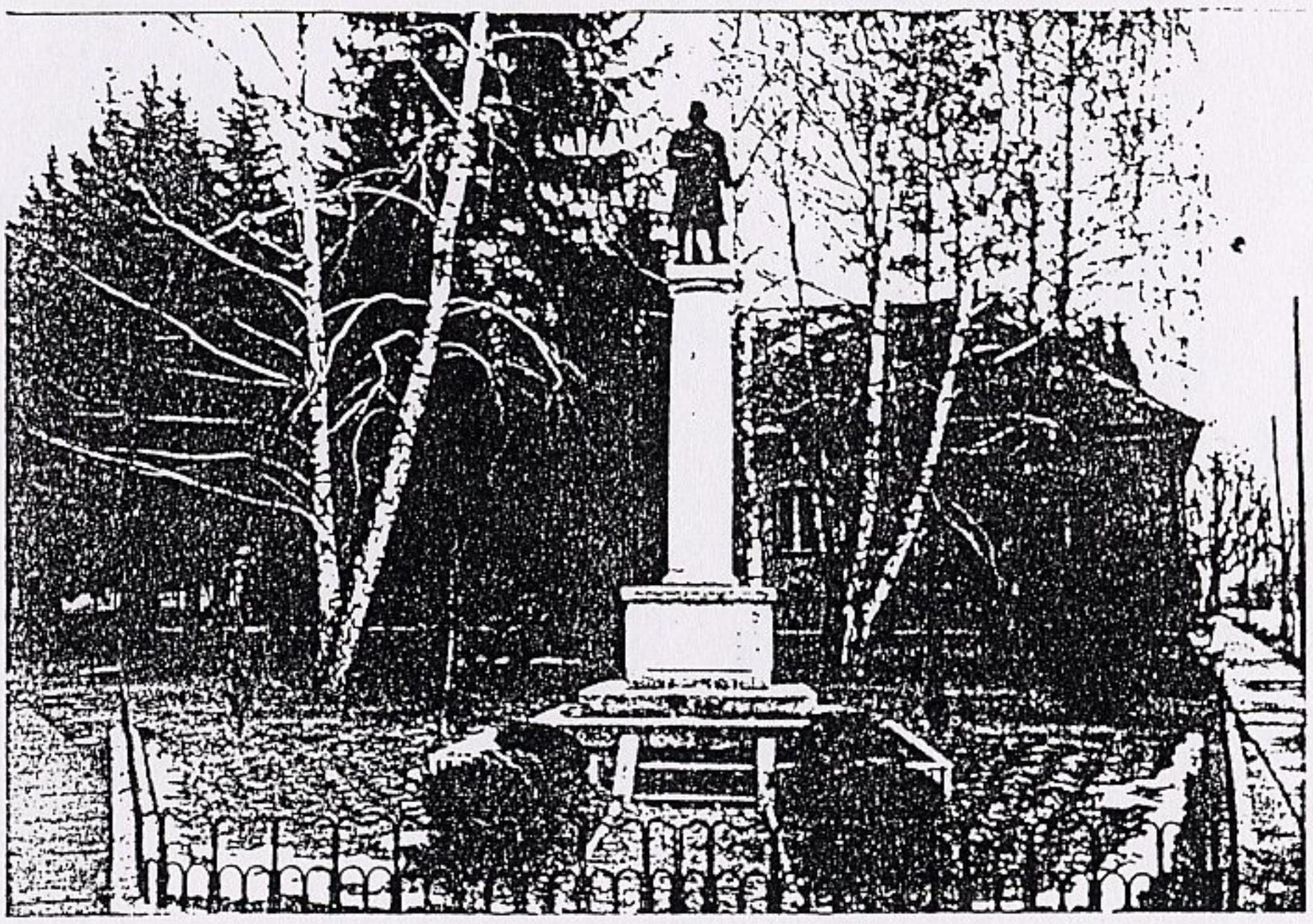

Falunk első világháborús műemléke, amely körül virágok, fenyők, nyírfák bokrok találhatóak. A világháborúban harcoltak emlékére állították.

7.

Síparadicsom Szepetneken. Az ellapdtolatlan hó miatt az út járhatatlanná vált. A képen látható fenyőfák a nagy mennyiségű hó súlyának az áldozatai lettek.

8.

A Szepetneki Ifjúsági Környezetvédők Csapata. Az iskolánk ablakából csapatvezetőnk, Laskiné Spingár Éva tekintget.

9.

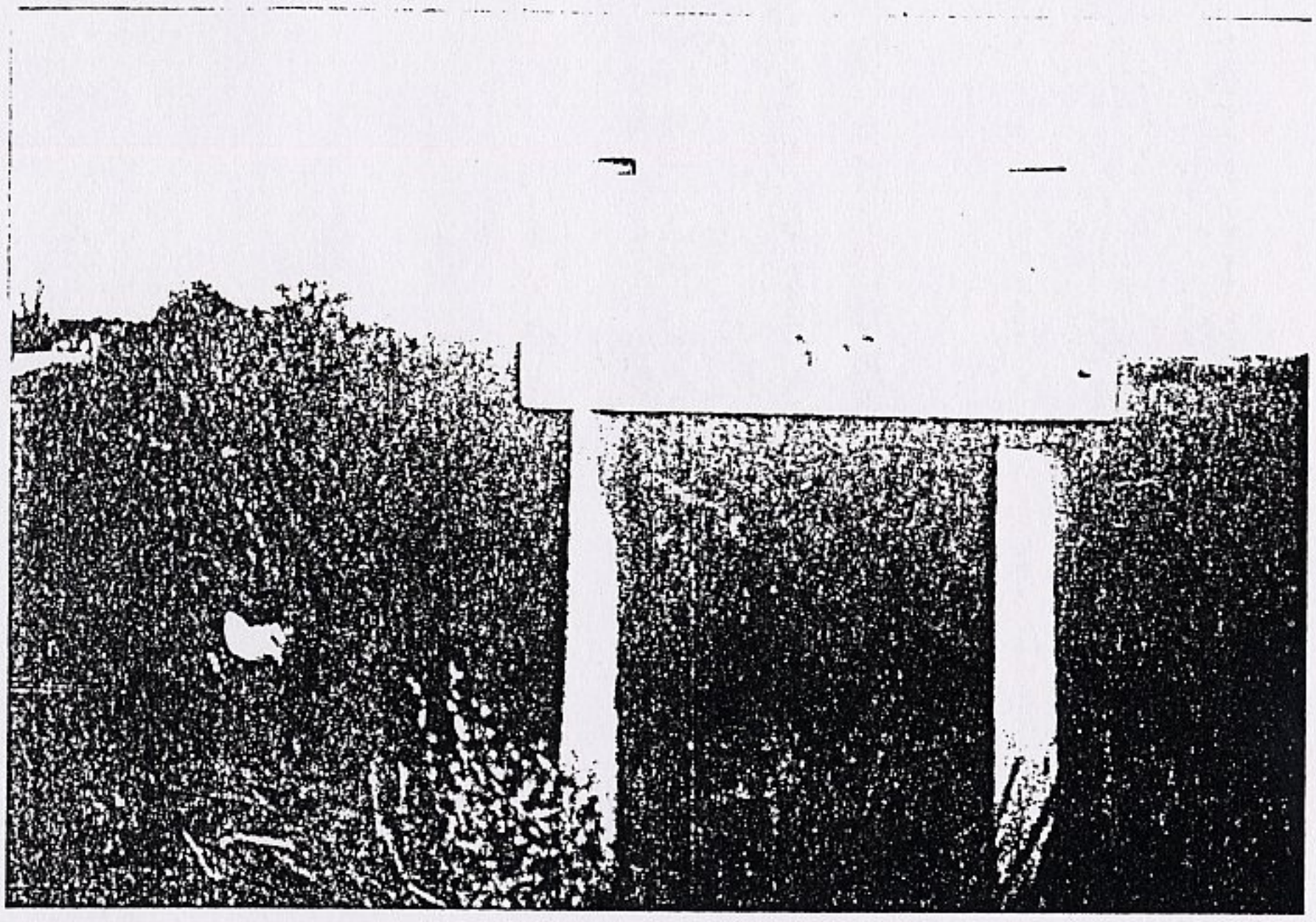

Községünk határán szennyvízkiürítőhely van. Csatornázási hiánya miatt a környezet rongálásra szorulunk.

10.

Falunk szemléletes, amely közös a szomszéd városrésszel, Kiskanizsával. A képen olyan anyagok láthatók, amelyek még újbóli felhasználásra kerülhetnének, de mi ezeket nem használjuk fel.

11.

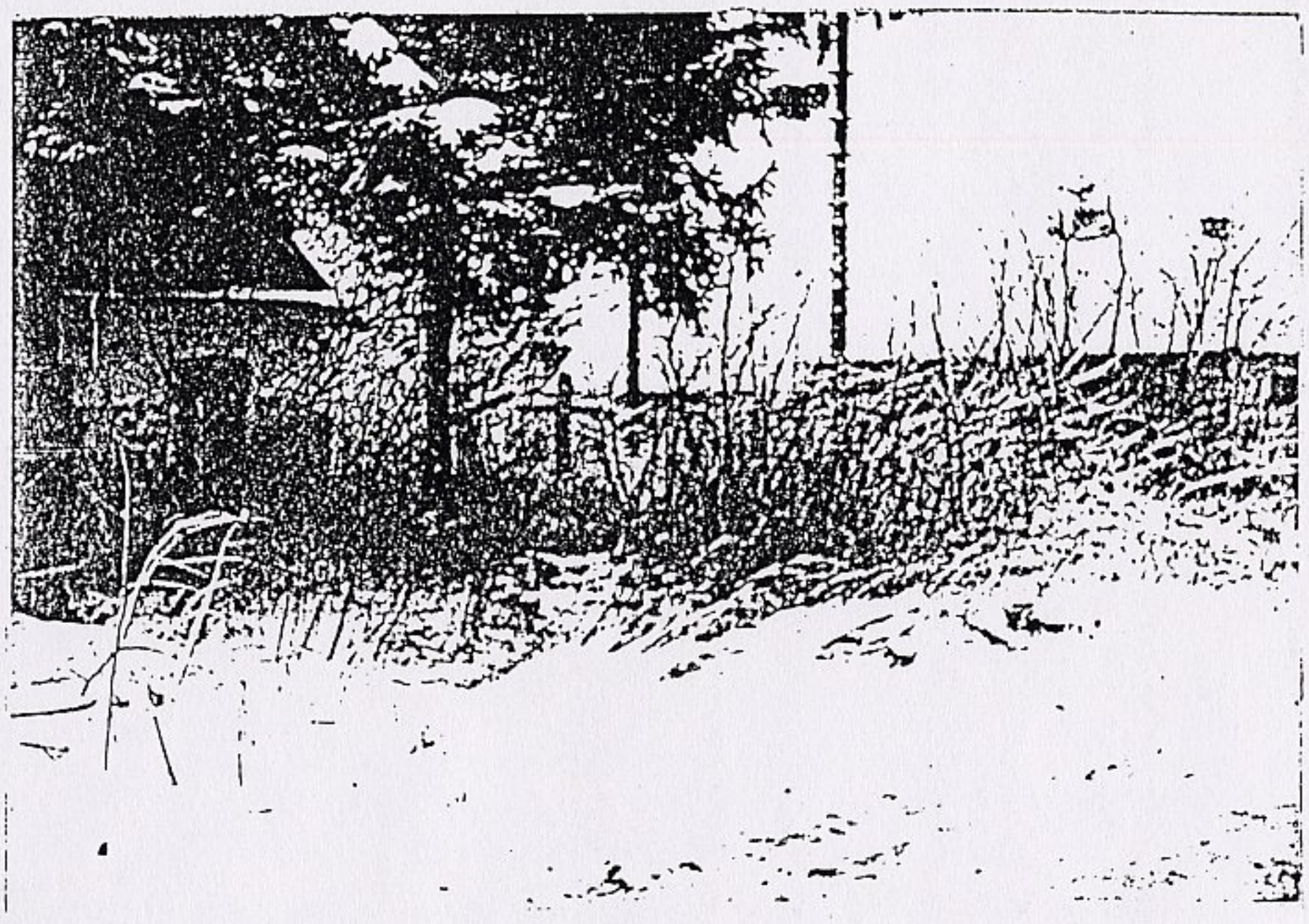

Szepetnek egyik legrobbant utcarészlete. A házon és környékén az elmaradó karbantartás és a nemtörődömség látszik.

12.

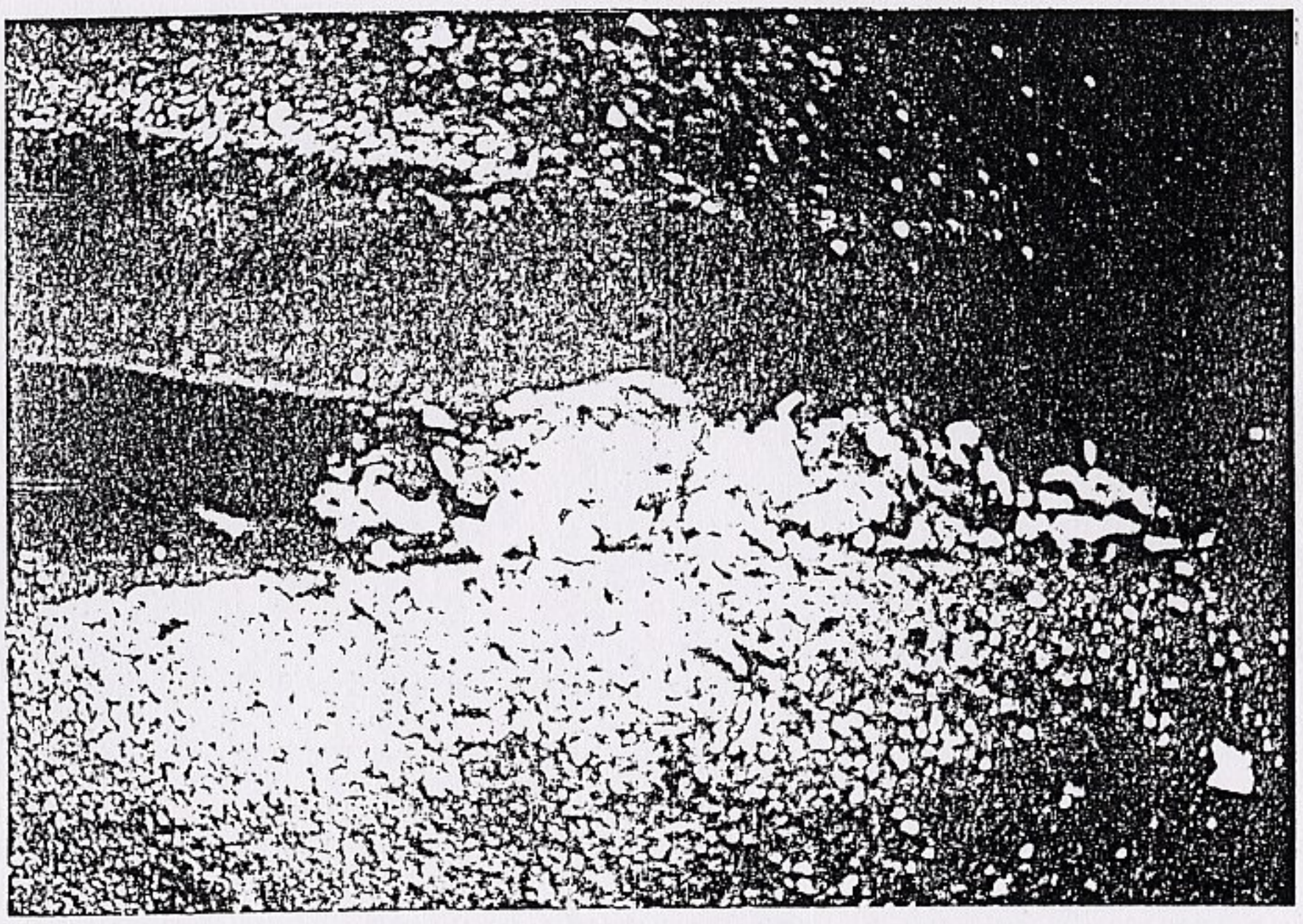

Szepetneken át folyik a Berki - patak. Ennek szennyezése falunk problémájává vált. Olajjoltok, szemét eltorlaszolja a patak útját és szennyezi is. A Berki - patak tápláljа a most épülő mesterséges halastavat.

13.

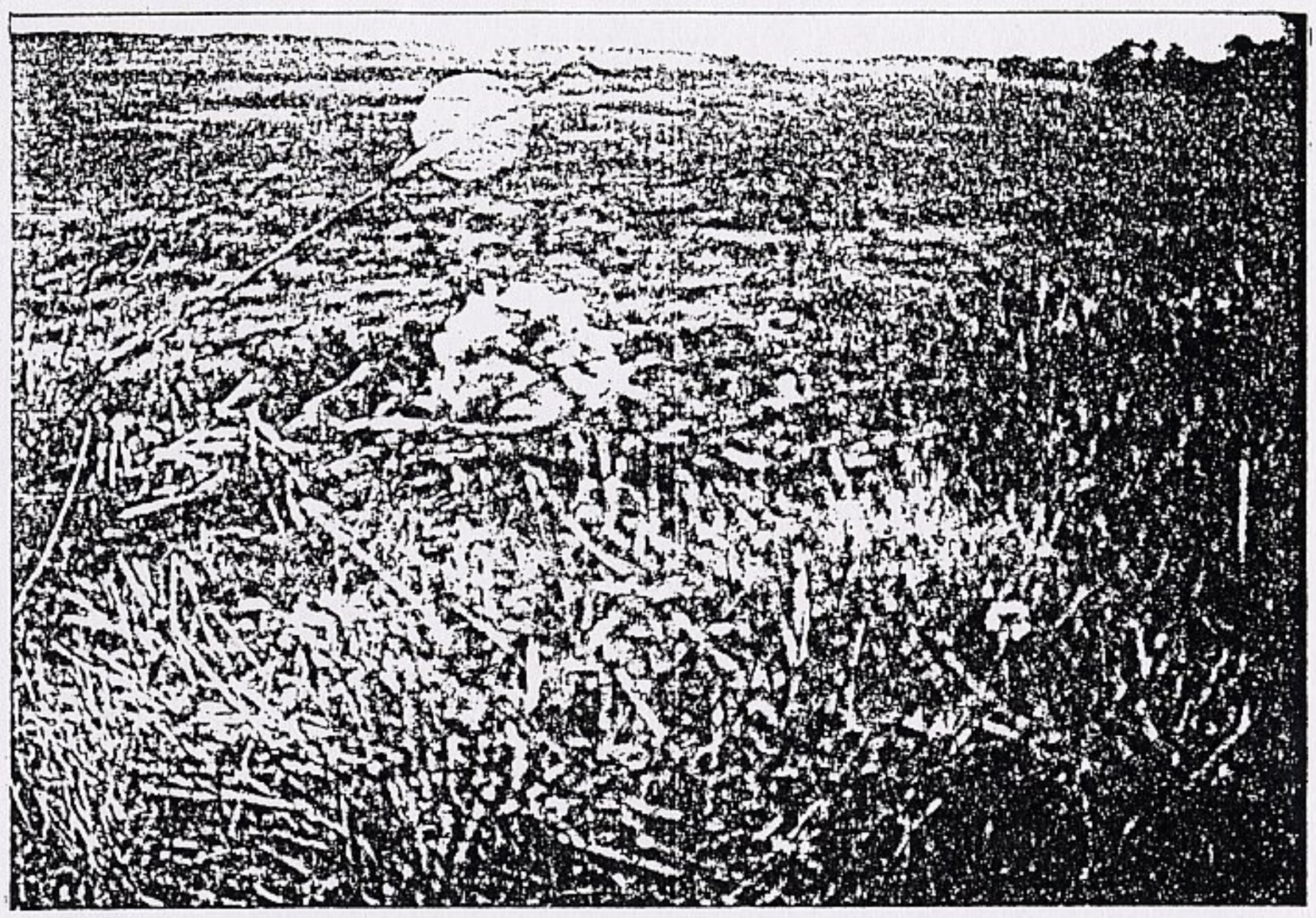

Elhagyott neyloncsák . vt mezőn idegen , ugyanis a lebomlás ideje . több , mint 50 év.

14.

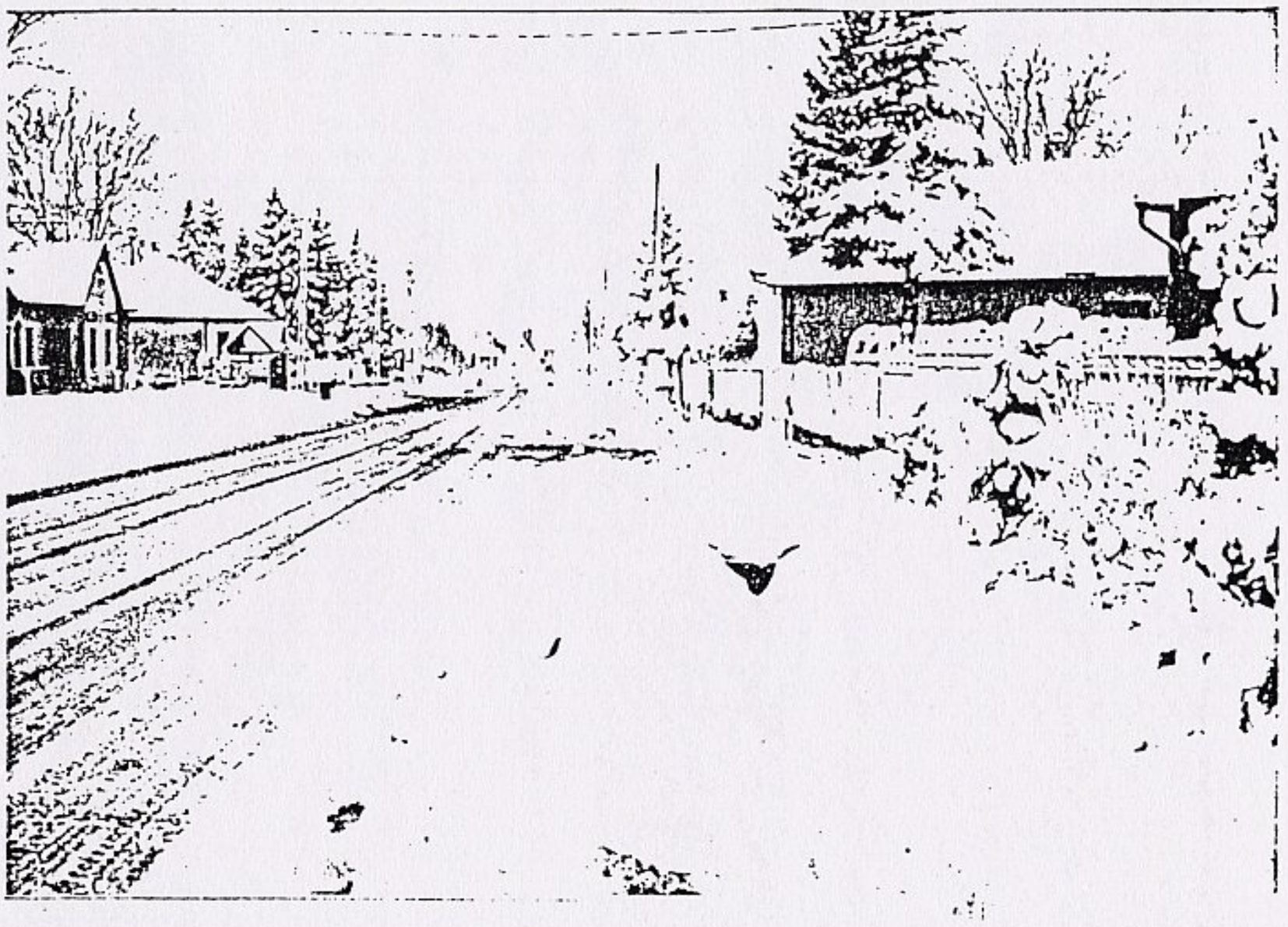

Csendélet . Szép születésű utcarészlet . A növényekfelismerhetetlenné rálnak .

15.

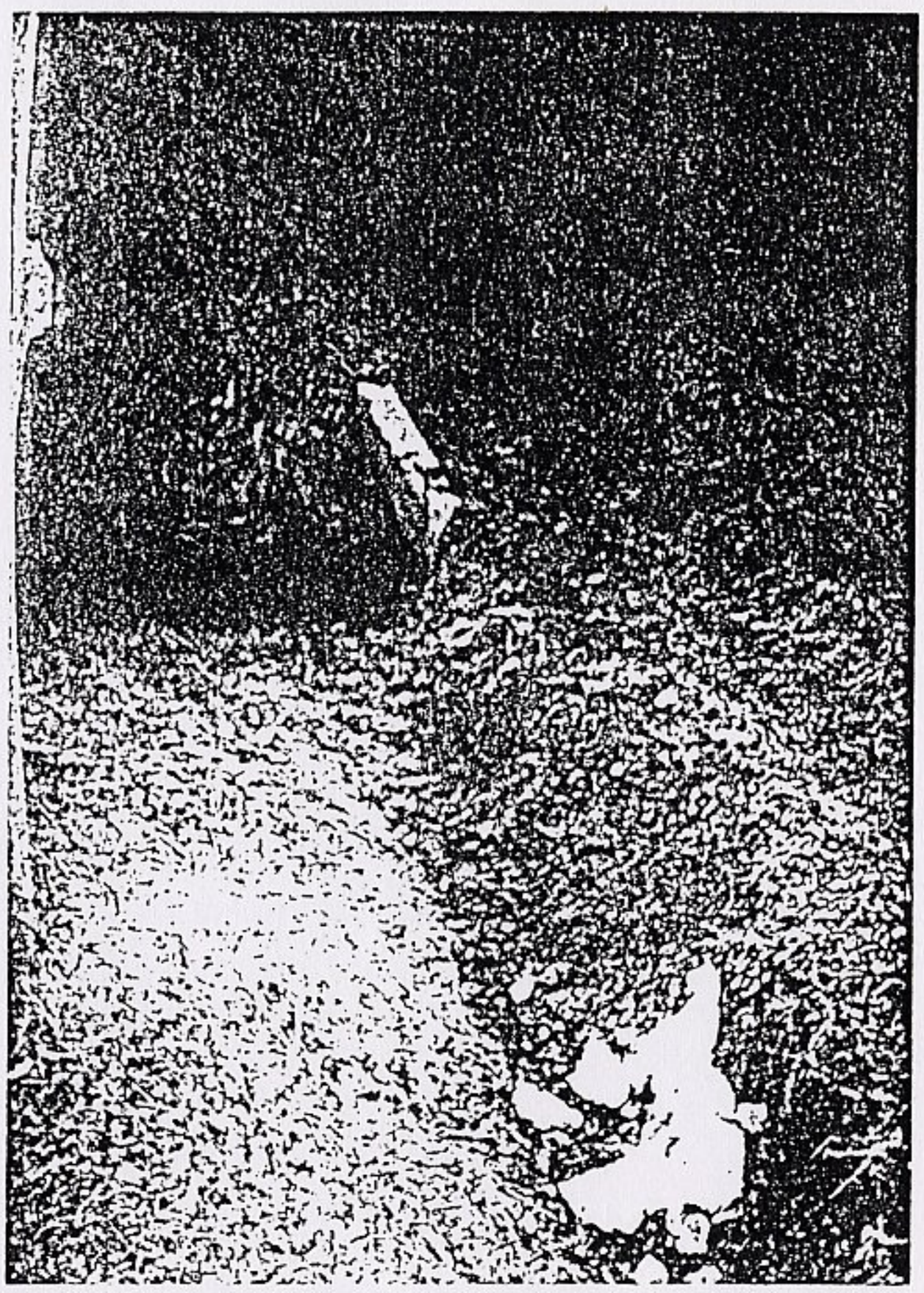

Nélkülöz öreg házakat nincs emlésztőgödör,
ezért a szennyvizet az árkokba engedik,
az árkokból a szenny a patakba jut.

KÖRNYEZETVÉDELEM A GYAKORLATBAN

Iskolánk, a Király Pál Általános Iskola Szigetmelléken, a falu közepén helyezkedik el

Az tanulás mellett sok hasznos dolognak tölthetjük el az időt. Az tantermekben lévő növényeket hetente 2 x megöntözzük. Az szemetet a szemeteskalitkába tesszük. Gyakran szellőztetünk, így az friss levegőben jobb a közérzetünk. Az udvar és környékének takarítása szervezetten történik, az évszakokhoz igazodik. Pl. Ősszel szívesen gereblyézzük a fákról lehullott leveleket. Az eldobott szemetet is összeszedjük. Ügyelünk a kisebbekre, hogy a nylon zacskókat, és az egyéb műanyag dobozokat a gyűjtőedényekbe tegyék. Tanáraink évente papírgyűjtési akciót szerveznek. Az osztályok közötti verseny alakult ki, hogy melyik tud több papírt összegyűjteni. Így talán néhány fát mi is megmentünk a kivágástól, hiszen a papírt újból fel tudják használni.

Figyelemre méltó iskolánkban a környezetvédelmi szakkör tevékenysége. 3 éve csapadékmérést végeznek így kimutatják a csapvartalmat és egyéb szennyező-déseket. Az izzmókat 2 éve kísérjük figyelemmel különböző fákon vizsgálatokat végzünk. Az felmérésekről 6 osztályosok készítik. Az eredményeket Norvégiába küldjük.

környezetvédelmi megyei mérlegre tettük és jelentkeztünk, arról 1. helyezettek és voltunk. Nem csak a növényeket, de az állatokat is gondozzuk maximálisan biztosítjuk, és folyamatosan élelem elhelyezésével biztosítjuk az elvégzett munkánk során a Falusszépítő Egyesülettel karöltve tavasszal - Őszig környezetünk takarítását, virágosítását és parkosítását végezzük. A falvak közötti versenyben SZEPETNEK nyerte el a „Virágos Község" címet. 2 éve a „Szelektív hulladékgyűjtés"-ről hallgattunk előadást. Tavasszal a „Természetvédelmi területek Zalában", „Védett növények és állatok" című előadásokat fogjuk meghallgatni Paleó Sándor előadásában. Kirándulásokat szervezünk a mórichelyi halastóhoz, a Kis-Balatonra és Fenékpusztára a madárgyűrűző táborba. Falunk Zala megyében helyezkedik el. Ezen a dimbes-dombos tájon szerencsére erdőket is találunk. A falu határában lévő Vörös-hegyre gyakran járunk kirándulni. Ilyenkor mindig ügyelünk arra, hogy senki se szemetelje. Ezt kérjük a felnőttektől is. Sajnos a mezőn járva gyakran tapasztaljuk, hogy némányan ott hagyják a kiürült vegyszeres zsákokat, műanyag flakonokat és más hulladékokat.

Ezek nem tudnak lebomlani, így károsítják környezetünket. Igaz, hogy hivatkozattal nem-dolgozünk, de szívesen fogyasztjuk a Széchenyi-téren lévő forrásvíz ivóvíz „nedűjét", vizit.

A szemétszállítás szervezetten történik. Hetente autó gyűjti be a kukákból a szemetet.

Bizonyos időszakonként a Polgármesteri Hivatal Lomtalanítási akciót szervez. Ilyenkor a háztartásban tönkrement gépeket el lehet szállíttatni.

Sajnos a lakók a kukákba olyan anyagokat is, amelyeket máshol kellene összegyűjteni. Ilyenek pl: az elhasznált elemek, üres dezodoros dobozok ... stb. A kidobott rossz hűtőszekrények, amelyek Freon 12-vel működtek szintén nagyon veszélyesek!

Sajnos a környezetünkben vannak művelet-len területek is. Ezeken olyan növények szaporodhatnak el, amelyek károsak az egészségünkre. Ilyen pl a parlagfű, amely súlyos légúti panaszokat okozhat.

A falu lakóit arra kérjük, hogy irtsák a parlagfüvet, rendszeres földműveléssel vagy kaszálással.

Ami káros, irtani kell, ami érték, védeni kell!

Közös érdekünk, hogy védjük környezetünket, így szebbé, és egészségesebbé tehetjük életünket.

Cerinka

Téglaszini dülő

Alkotmány dülő

Szeptinek község külterületének új felmérésű térképe az OFTH számú Szabályzat előírásai szerint a Pécsi Geodéziai Vállalat által készült.

Szeptinek község belterületének kivágott térképmásolat a rendelet 1. számú mellékletével.

Készült a Pécsi Geodéziai Vállalat üzemi területén.

Szeptinek község közigazgatási területének határa

Szeptinek

Nagykanizsa járás

2071 540 5

Szeptinek 5

B 1 7000

1983

K. 1:4000 1983

Kis-Szepetnek

SZEPETNEK

Major dülö

Felsö-telek

Major dülö

9.

10.

13.

22-113-2

Szepetnek

Újfalusi-erdő
Felsőpáhok
Drofás
Hercegödör
Nemesszer
Bókaháza
Vas-h.
Bocsátó-tető
Sárokrét
Gétye
Bókaházi-h.
Alsó-h.
Szentpéterúr
Hamuház
Felső-major
Nemesboldogasszonyfa
Csumi-dűlő
Szentgyörgyvár
Dubai-puszta-dűlő
Vörösmező
Zalaapáti
Andorháza
Konkolyai-hegy
Régi vasút
Lajos-nyír
Cser alja
Sármelle
Keskenyi
Buberek
Buberki-p.
Buberki szív.-tp.
Buberki-csat.
Tsz Major
Zalaszentmárton
Esztergályhorváti
Nagyhorváti
Esztergályi-patak
Gellért-h.
Gróf-h.
Mária-h.
Kis-Zala
Kis-Zala-árvízcsatorna
Bárándi szív.-tp.
Bárándi-csat.
Egeraracsa
Pálkony
Pogányvári-szőlőhegy
Alsó-pogányvár
Új-hegy
János-h.
Cirill–Metód Emlékmű
Récéskúti bazilikarom
Zala-erdő
ZalabeRek
Zala
Régi vasút
Új-hegy
Öreg-hegy
Melog-h
Alsóháhoki-erdő

Adatok a „veszélytérképhez"

Zalaapáti, Alsóerdő

1. Kettő szemétlelep a faluban, az egyik a Zala-folyó közelében. A tárolási lehetőségei szerintiek nem megfelelőek, ugyanis a fedettség nem biztosított. A környék lakossága gyakran a szemétlelepen kívüli helyeket választja a keletkezett hulladékai.

Megoldási lehetőség: megfelelő szeméttároló építése, figyelembe véve a talajtani adottságokat, különös tekintettel a Zala-folyó közelségére. Ismeretterjesztő tevékenység a helyi lakosság körében, felhívva a figyelmet az újrahasznosítás lehetőségeire.
(pl.: szelektív hulladékgyűjtés, szárazelem-gyűjtés)

2. Zala-folyó szennyezése

A szennyvíztisztító-telep teljesítménye időnként nem elégséges a befolyó szennyvíz teljes mennyiségének a megtisztítására, ezért előfordulhat túlfolyás, aminek következtében tisztítatlan (szenny) szennyvíz kerül a Zala-folyót tápláló egyek patakba.

Megoldási lehetőség: A szennyvíztisztító teljesítményének növelése, összefüggő fejlesztések.

3. Fakivágás

A falu feletti erdőrészen egy területen teljesen kivágták a fákat. Ennek következményei már látszanak, a talaj lemosódására már megfigyelhető a lejtősebb részeken.

Megoldási lehetőség: A szálaló erdőgazdálkodás.

4. Erdőszennyezés

Előfordul, hogy a helyi lakosság az erdőt használja „szemétlerakónak". A kirándulók által eldobált műanyagzacskók, üvegpalackok és egyéb hulladékok is problémát okoznak

(de el nem tomid milyenek lelkeidet szennyezik
és erős elvéidet.)

Megoldási lehetőség: Felhívni a figyelmet a szöktetések
fontosságára, ill. a szükséges kulla-
dékegyúlító akcik szervezésére.

TAIRVÄGÄS

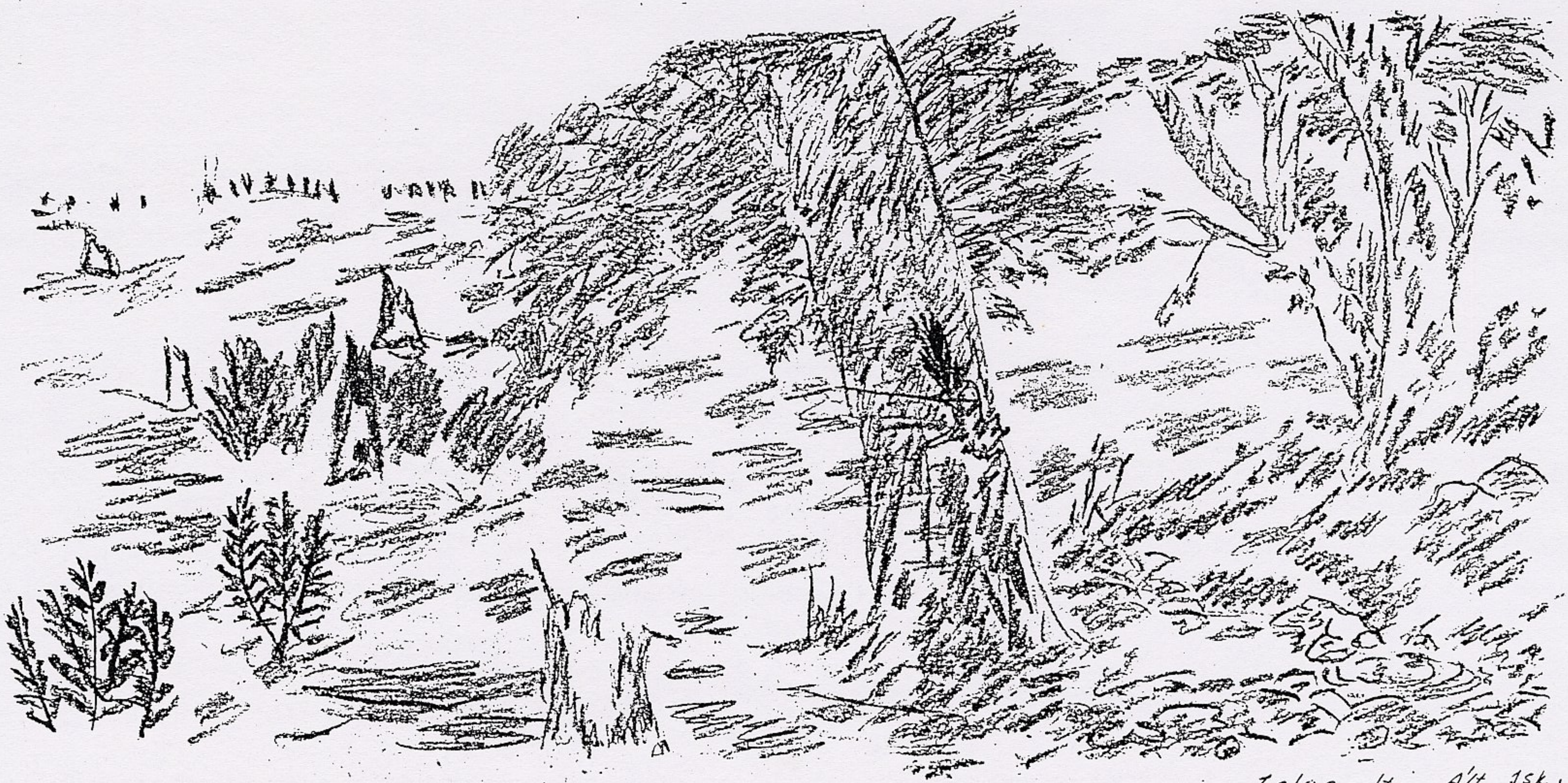

Zalaapáti, Ált. Isk.

Csoportunk által végzett környezet-védelmi és természetvédelmi levélegységes

1. Savas eső vizsgálat.
Iskolánk rendszeresen részt vesz a norvég Természetvédelmi Hivatal által szervezett európai levegőszennyezettséget (SO₂) vizsgáló méréssorozatában.
A vizsgálat lényege: a csapadék tényleges savasságának vizsgálata és a fákon előforduló zuzmófajok segítségével következtetni a levegő szennyezettségére (SO₂ tartalmára). /A vizsgálatokat a Kőrösben végezték, az eredményekről februárban - márciusban értesülünk./

2. Szemétgyűjtési akció.
Csoportunk tagjai a kirándulásuk során többszörösen tapasztalták erdőrészben összegyűjtötték az ott található hulladékot. Ez (több) különböző nylonzacskók, dobozok és más hulladékok több nyilvánosságot megjelöltek, amelyek károsan elhelyezéséről gondoskodtunk. /Ez az akciónk pedig nepfantomban volt./

3 Téli madáretetés:
Itt a tél, lehullt a hó, a napok egyre rövidebbek és hidegebbek lesznek. A fák csupasz ágain vastag hótakaró ül. Az erdei vadak téli álmukat alusszák. Az erdőben csak hangok, csak a szárnyak és mozgások, gyerekek kiáltása hallatszik itt-ott. A költöző madarak már melegebb éghajlat időjárását élvezik, míg a nem vonuló madarak élelem után kutatva járják a erdőt. Ezért csoportunk tagjai madáretetéssel segítettük az éhező madarakon. Úgy döntöttünk, hogy megismertetjük ezt a tevékenységet, a madarak felfedésük és életmódjukat, és ezért minden vigyáztunk. Elhatároztuk, hogy ebben az évben feljegyezzük azokat a madárfajokat, amelyeken naponként, naprajorgónkkal és együtt madáretetéssel (segítettük) segítettünk. Megfigyeléseink alapján tápjuk leggyakoribb madara a szénbinege. Ebből a fajból figyeltünk meg legtöbbet, de emellett zöldikéket, rőtnősbegyeket és tengelicéket is észleltünk. Megfigyeltük azt is, hogy minden fajtól több a hím, mint a tojó. Egyetlen alkalommal sikerült megfigyelnünk a zöldrigót, de madáretetőnk kínálatából nem fogyasztott.
Egyenlőre szeretnénk az eredményeket tudjuk felmutatni, de folytatjuk a megfigyeléseket.

Téli erdő

Az erdőben süni vend van.
Se róka, se nyúl, se őz nem maccan.
Minden fehér, minden néma,
Az unalmadó itt a hideg.

Elfagyott faágú ember a földön,
Csúszós jég ül a szikla körön.
De egy pötyögtér megszánja a tájat,
Vastag takaróba takarja a fákat.

Amint kihajt fű, fa, virág,
Eltünteti a fehér dunnát.
S, mikor újra támad a tél, hadseregi
Önzetlenül védi az erdőt vele.

(Csapattársunk versmelléklete)

Zalaszentgrót természetvédelmi térképe

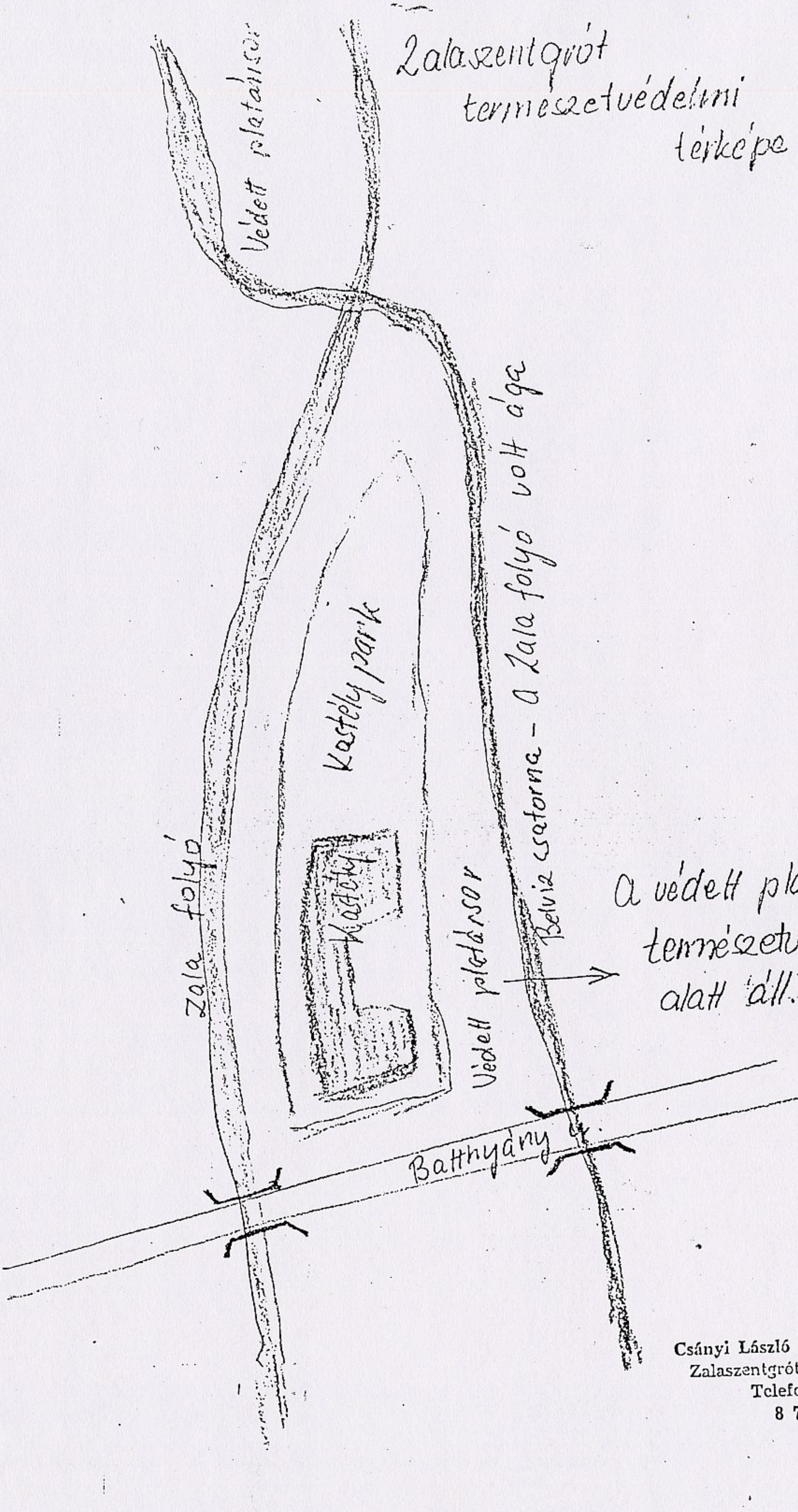

Csányi László Általános Iskola
Zalaszentgrót, Ifjúság út 2.
Telefon: 140.
8790

Zalaszentgrót keleti fele

Veszélytérkép.

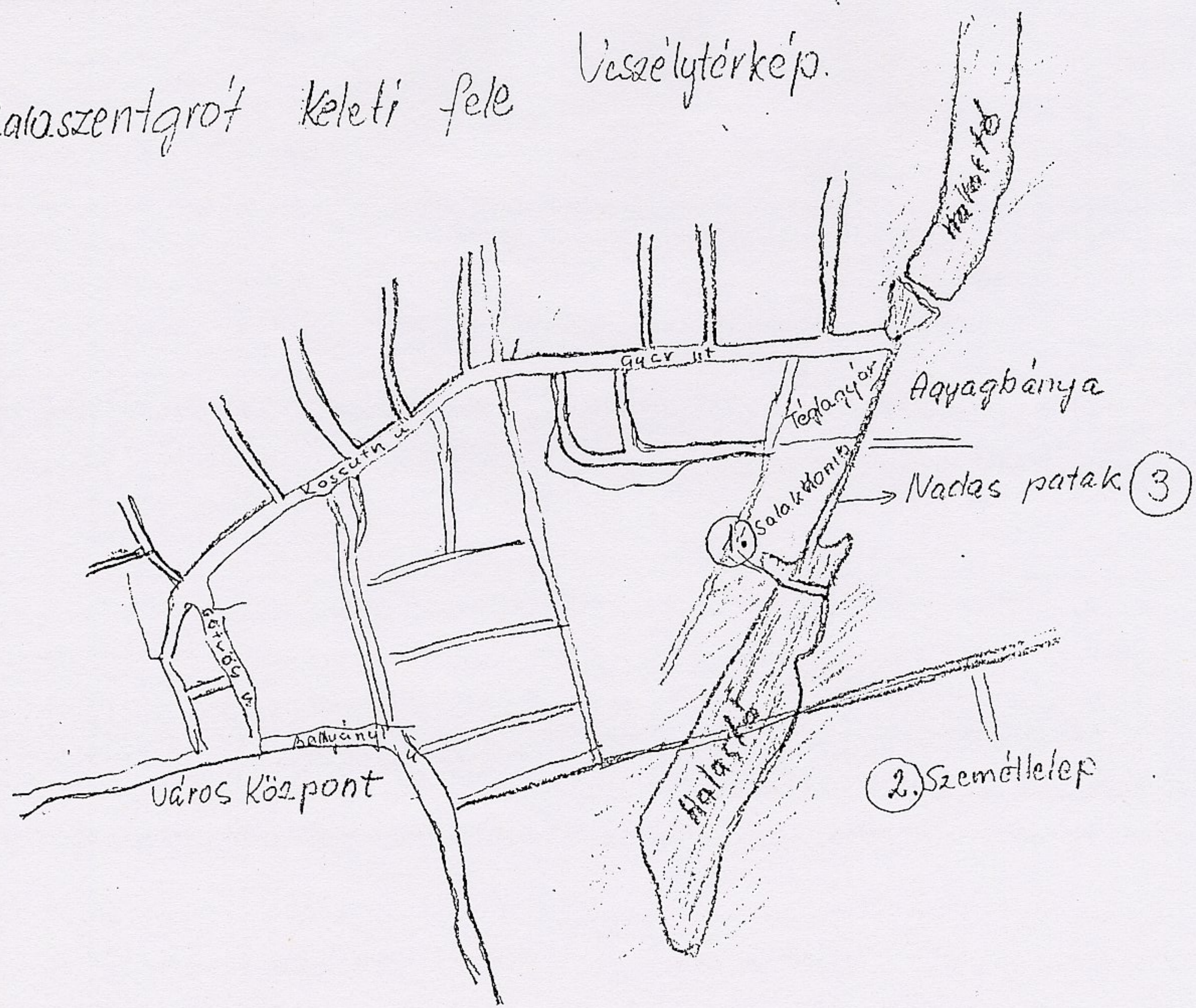

Veszélyutei kép

Zalaszentgrót Ny-i fele

É

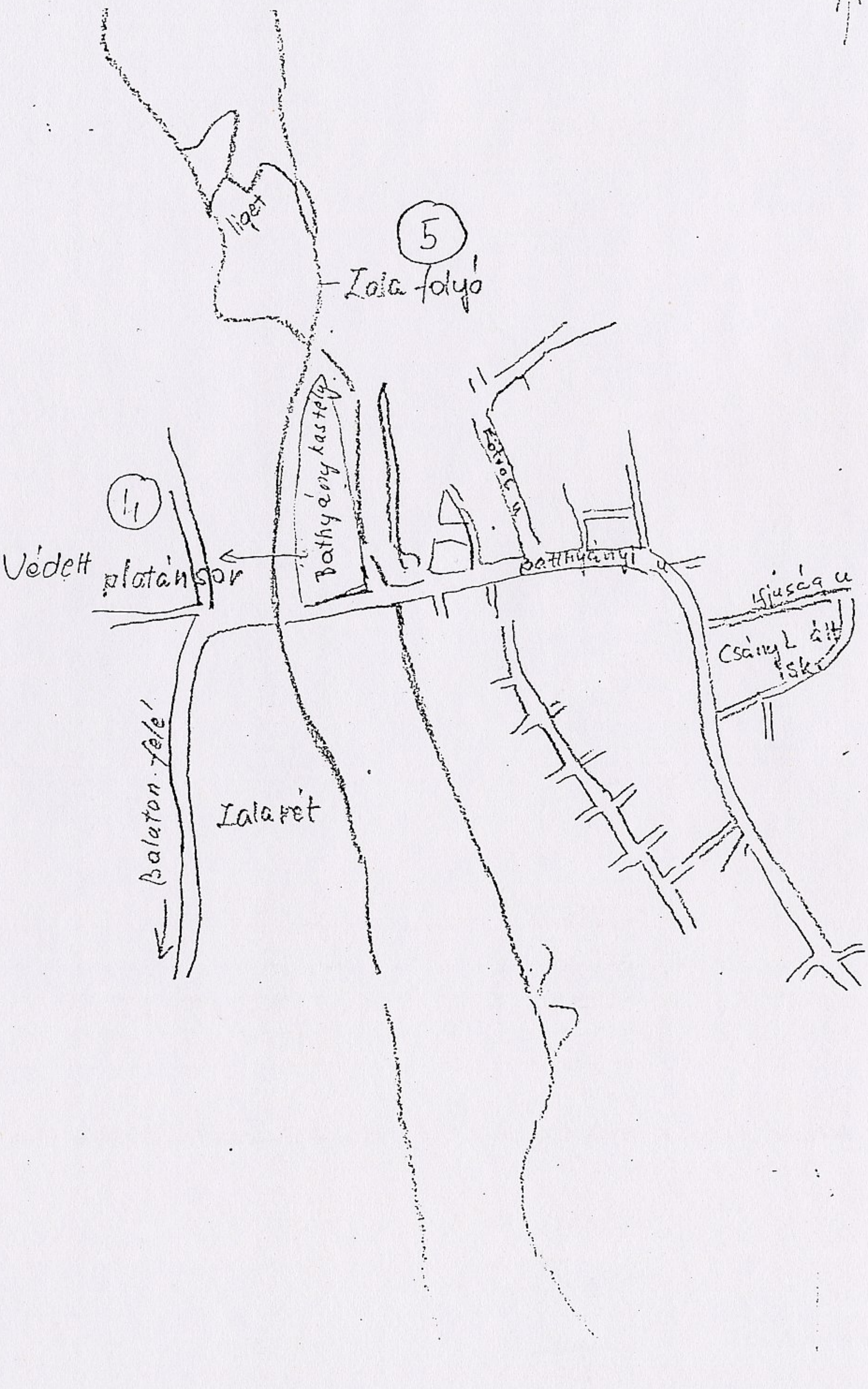

Idis csoportunk elindult, hogy városunkban feltérképezze a környezetünket rontó, egészségünket károsító tényezőket. A hideg tél és a vastag hótakaró sok szemetet eltakart a szemünk elől. Így is találtunk javításra szoruló, megoldásra váró feladatokat.

Veszélytérképünkön számokkal jelöltük ezeket.

(1.) Téglagyári salakdomb;
a tégla égetés melléktermék. Kezelése országos probléma. Véleményünk szerint felhasználható lenne a kályus hegyi utak javítására, ami így is jellemző környékünkön.

(2.) Szemétlelep;
a személyszállítás a városban rendszeresen megtörténik, de valaki - talán a guberálók - előfordul, hogy fogyatja. Ilyenkor kellemetlen szag árasztja el a város szél-útjaiba eső részét. Mi gyerekek is jobban vigyáznánk környezetünk tisztaságára!
Az iskolánkban a diákönkormányzat tagjai megszervezték a tiszta udvar

(2)
mozgalmat. Lényege, hogy szünetben a tan-
termek cseréjénél, az elmenő osztály helye-
se átadja a bejövő osztály helyének.
Csak akkor vesz át, ha tiszta. Sokat javult
ezzel a padok tisztasága, no meg a
padok polcain nem marad elhasznált
szemetes, ami ugyancsak fertőzne.

(3) Vadas patak

Az iskolától kb. 200 méterre folyik a
Zala mellékfolyója. A környékbeliek szeméthá-
rolónak használják. Vize kevés, esése kicsi.
A szemét zöme a medrébe marad. Amit
elvisz, az a Zalán keresztül a Balatonba
jut. Tavaszi feladatunknak tartjuk, hogy a
„Föld napja" alkalmából felnőttek segítségével
egy szakaszát megtisztítjuk. Amennyiben
tiszta lesz, nem fogják talán a szeme-
tet odaszórni.

(4) Védett növények

A növényvédelem során mi csak egyénileg kötelezzük? Hogy utódaink is megtehessék, gyönyörködhessenek érintetlen lombjai alatt a mai élő felnőtteknek, de nekünk gyerekeknek is sok dolgunk van. pl. nem vagdossuk a fa kérgét, nem tördeljük ágait, nem szórjuk a szemetet a fák alá. a felnőttek permetszereket és növényvédőszereket távoltartják tőlük. Kötelességünk óvni, védeni, hiszen őseinktől kaptuk őket és unokáinknak adjuk tovább.

(5) Zala-folyó

Ismert problémája a Zala szennyezettsége. Vizével a Balatont táplálja, ami nemzeti kincsünk is. Iskolánkban a folyó vizének vizsgálati eredménye. Mi gyerekek a szemből állapítjuk meg, hogy mikor szennyezett. Horgásztársaink meg a halak viselkedéséből. Nagyobb esőután, amikor

a csapadékvíz leöblíti a domboldalakat, megváltozik a szine. Bemos van az esődált talaj, a felszinre szórt műtrágya, a gyomirtó. A vizivilág szenved ettől. Az oldott vegyianyagokat elviszi a Balatonig. Szerencsére a Kis-Balatonba leülepedik. Így is kerül a tóba. A kékalgák csak ezt várják. És szaporodnak és szaporodnak; a halak meg csak pusztulnak, pusztulnak. Szerintünk egy mélységi - hőmérsékletre szórt - műtrágyázással kevesebb lenne a szennyeződés. A Balaton problémáját ez nem oldaná meg, mert az sokrétűbb, de talán jelentene valamit.

Mégis nagyon sok ötletünk van a városunk szebbé tételére, az a felnőttek segítsége nélkül nehezen boldogulnunk. Elhatároztuk, hogy ha megjön a "jó idő", jelentkezünk a polgármesteri hivatalba "feladatért". Számításunkban van, hogy ötleteinket elmondjuk, hogy még szebb legyen a városunk.

Terveink közöt szerepel, hogy a védett platánsor környeztén lévő ligetet a millecentenárium évében megtisz-títjuk. Illetve felszólítjuk az iskolákat ennek rendbe-tételére. Rendkívül elhanyagolt körülmények közöt van. Idősebbek, fiatalok, gyerekek kellemesen tölthetnék szabadidejüket a főbbszáz éves fák alatt. Úgy gondoljuk, hogy ha összefog a város közel ezer gyereke, lesz eredménye a munkánknak. Akkor majd elmondhatjuk, hogy ez a város olyan, ahol jó élni.

3. forduló

A játék elején a gyerekek kézhez kaptak egy ajánló jegyzéket természetről szóló szépirodalmi könyvekről, melyek elolvasását javasoltuk. Olyan könyveket választottunk, amelyek igazi olvasmányélményt jelenthetnek számukra, így erősíthetik természetszeretetüket (Bársony István, Fekete István művei, Durell állattörténetei stb.). A harmadik fordulóban személyes és olvasmányélmények alapján természetleíró fogalmazás, elbeszélés készítése volt a feladat. Sok szép és érdekes leírást olvashattunk olyan kirándulásokról, amelyek célja a természet jobb megismerése; néhány állattörténettel is találkoztunk az elbeszélések között. Példaként hármat választottunk a sokszínű írásokból.

Az erdő

Szeretem az erdőt. Szerintem a természet legszebb életközössége, mely évszakonként változik, és otthona számtalan növénynek, állatnak, élőlénynek. Gombát, szamócát, szedret, gesztenyét gyűjthetünk benne. Kirándulóhely, a falusi embernek munkahelyet ad.

Szülőföldemen, Borsfán, amely ezernyi völggyel tagolt, ahol domb hátára domb szalad fel, csodálatosak az erdők. Ha kilépek a házunkból és körbenézek, körülöttem mindenütt az erdőket látom. A fenyvesek sötétzöld foltjaikkal kitűnnek a tölgy és a bükk világosabb színeiből. Ha távolabbra utazunk, ez a megszokott, jellegzetes táj hiányzik. Ezért is választottam, hogy leírom, milyennek látom én az erdőt.

Az erdő mindenkinek ugyanazt és mégis mást jelent. Az erdésznek, aki irányítja és figyeli az erdő fejlődését, a munkahelyet adja. A favágónak szintén. A turistáknak, városi embereknek kikapcsolódást, felüdülést biztosít. A természettudósoknak kutatási terület, ahol vizsgálhatják a fák, növények, állatok életét, és aggódva figyelhetik az erdő pusztulását. Nekem és a többi gyereknek iskolai kirándulások, túrák, természetvédő szakkörök színhelyét, a madarak és fák napját, a számháborúzás csatahelyét jelenti.

Az erdő az évszakok állandó változásával méri a múló időt. Mindig érdekes, gyönyörű. A kora tavaszi napfény lágy sugarai hamar kicsalják a fák rügyeit. A tavasz hírnökét, a hóvirágot is. Visszatérnek költöző madaraink: a fülemüle, a sárgarigó és a kakukk. Vidám énekükkel felvidítják az erdőt, fészket raknak, új életet kezdenek. Újra megelevenedik az aljnövényzet is, amit a tarka virágszőnyeg jelez. Kibontja szirmait az ibolya, pettyegetett tüdőfű, bogláros szellőrózsa és a gyöngyvirág. A rügyek napról napra növekednek, így a fák zöld ruhába öltöznek. A vaddisznók, őzek, rókák megszülik kicsinyeiket és féltve őrzik őket. A tavasz egyik legszebb ünnepe a madarak és fák napja. Ilyenkor túrát és akadályversenyt rendeznek nekünk tanáraink. Alig várjuk ezt a napot! Szorgalmasan készülünk rá, hogy mi legyünk az elsők. Megtanuljuk az erdő védett madarainak, emlőseinek, hüllőinek nevét, madarak hangját, és megpróbáljuk utánozni őket.

Jól kell ismernünk a tűzrakás szabályait, hisz a túra végén minden osztály finom paprikás krumplit készít és szalonnát süt. A nap legnagyobb élménye: a számháború. Ilyenkor eszembe jutnak a háborúról szóló filmek, csaták és az, ahogy nagyapáink harcolhattak itt. A túráról mindenki sok-sok élménnyel tér haza.

Nyáron már sűrű a lomb, nagy az aljnövényzet. A napsütötte erdei tisztásokon színes lepkék lejtik táncaikat egyik virágról a másikra, s nyalogatják a virágok nektárját. Általában hűvösek nyáron az erdők, de előfordul, hogy forró napok után délutánonként meleg fogad bennünket, ha ott járunk gombázni. Nagyon szeretek gombázni. Nyáron gyakran apával eljárunk a haraszti erdőbe vargányát, galambicát és nyúlgombát szedni. Nem tudom leírni azt az érzést, amikor találok egy-egy vargányát! Barna kalapjaikkal úgy lapítanak az avarban, mint a nyulak, s beleolvadnak a természet színeibe. Legjobban a rántott vargányát szeretem tartármártással. Ha sokat szedünk, télre is jut belőle.

Senki sem tudja megmondani, pontosan mikor, de egyszerre csak színesedni kezdenek a levelek. Kezdetben alig vehető észre, hogy a zöld szín már nem ugyanaz többé. Mire eljön az október, sárgásbarnás, vöröses színben pompáznak a fák, csak a fenyvesek zöld színe tűnik ki a tarkaságban. Ha lebben a szél, mint megannyi színes csillag, úgy hullanak a levelek. Az ősz kezdetét az avarból előbújó védett növény, a

ciklámen mutatja. Nem is beszélve a szarvasbőgésről! Szüleimnek elég sok erdész barátja van, ezért minden év szeptemberében kimegyünk a vadászkastélyhoz, ahol rengeteg külföldi vadász fordul meg. Eljönnek, hogy kilőjék a legszebb bikákat és elvigyék hatalmas trófeáikat. A kastély környékén rengeteg les van, ezekre szoktunk felmászni és megfigyelni a bikák küzdését. Hosszú ideig hallani bőgésüket. Különben ebben az időben mindenütt a környéken a bikák bőgésétől hangos a falu. Mi, iskolások segítünk az erdészeknek a bükk- és tölgymakk szedésében. Ez mindig nagy esemény, mert nem kell menni néhány napig iskolába. A bükkmakk összegyűjtése nagyon fáradságos munka, mert a parányi magvak megbújnak a barna levelek alatt. Itt gyakran találkozunk gesztenyét szedő cigányokkal, akik megpróbálnak pénzt keresni ebből.

A napról napra vastagodó avar puha rejtekhelyet ad a téli álomba merülő állatoknak. Mire megjönnek a szürkésfehér hófelhők, már csupasz ágakat zörget a szél. Az erdő minden évszakban csodálatos, de legszebb télen, amikor fehér ruhába öltözik. Jó sétálni, követni a vaddisznók, őzek, nyulak, rókák nyomait a frissen esett hóban. Síelni, szánkózni a lejtős tisztásokon. Ugyanakkor szomorú az erdő, mert fái sírnak a feldübörgő fűrészek hallatán, tudjuk, hogy kivágják őket, vége életüknek. A fenyőfák karácsonyfaként, a többiek egy-egy darabja bútorként, papírként, különböző szerszámok részeként kerül hozzánk. Más darabjuk ontja a meleget. Állandó madarai sírnak, kutatnak táplálék után, nagyvadjai fáznak. Hosszú, havas téli álmából minden tavasszal újra és újra felébred az erdő. Tavaszra nyár, ősz és új tél jön, így mennek az évek. Az erdő jól mutatja az idő múlását. Együtt öregszik velünk, de túl is él bennünket.

Természetvédő szakkörös vagyok. A foglalkozáson megismerkedtünk az erdő védett állataival, növényeivel, virág- és madárnaptárt készítettünk, s főleg az erdő védelmével foglalkoztunk. Megismertük, hogy miért kell védeni a fákat, bokrokat, virágokat, madarakat és az erdő más lakóit. Azzal is, hogy a savas esők hogyan pusztítják a leveleket, és a nagy mennyiségű műtrágya, vegyszer alkalmazása a természet körforgásában előbb-utóbb károsítja az élővilágot. A mi zalai erdőinket is fenyegeti a pusztulás. Kevés, amit mi gyerekek tudunk tenni érte, de mégis sokat jelentene, ha kirándulásokon nem törnénk le a fák ágait, nem tépnénk le a védett növények leveleit, virágait, nem szemetelnénk az erdőben, tüzet is csak a megjelölt helyen raknánk. Télen etetnénk az éhes kis madarakat, de nyáron sem dúlnánk fel fészküket, s nem bántanánk az apró kis bogarakat, békákat sem. Jó lenne, ha mindenki megfogadná az *Erdő fohászát*!

„Vándor, aki elhaladsz mellettem
Ne emelj rám kezet!
Én vagyok a tűzhelyed melege
hideg téli éjszakán, én vagyok
tornácod barátságos fedele,
melynek árnyékába menekülsz
a tűző nap elől, s gyümölcsöm
oltja szomjadat.
Én vagyok a gerenda, mely házadat
tartja, én vagyok az asztalod lapja,
én vagyok az ágy, melyben fekszel,
a deszka, melyből csónakodat építed.
Én vagyok a házad ajtaja,
bölcsőd fája – koporsód fedele.
Vándor, ki elmégy mellettem:
ne bánts!”

Általános Iskola
Borsfa

Lúpó
(Egy farkas gondolatai a Nagy Ösvény végén)

– Hova bújhatnék el? Ki segít nekem, ki véd meg? Jaj, mentsen meg valaki! Nem! Már késő! Eltaláltak! Rettenetesen fáj! Valami nagyot dörrent, aztán egy erős ütést éreztem az oldalamban.

Kiabáltak: – Megvan, megvan, leterítettem a bestiát!

– A testem megbénult, feküdtem az oldalamon, meleg vörös valami öntött el. Ez vér! Jaj, az én vérem! Ismerem a szagát! Mi lesz velem? Kezd elsötétedni minden körülöttem. Ki ment meg engem? Azt hiszem, ez a vég! Nem látom többé a társaimat, nem vonyítunk éjszakánként együtt a hőn áhított szabadság után. Ennél már az is jobb lenne, ha láthatnám a rácsot. Hiszen akkor élnék, élhetnék még! Miért is feszítették ki? Hiszen évekig nem tudtam kifeszíteni, miért éppen most feszítettem volna ki?! Nem akartam én elszökni, bár élt bennem a szabadság vágya. A nagy mongol pusztaságok és erdők finom szaga. Én szabadnak születtem! Anyám nevelt, szoptatott, nyalogatott. Testvéreimmel, falkatársaimmal összebújhattam, játszhattam. De aztán jött az EMBER! Még vágytam anyám emlői után, de elszakítottak tőle. Összefogtak bennünket erős kezek, bundámnál fogva bedobtak egy ketrecbe, – sötét volt benne – féltem. De már voltak benne. Több kölyköt már ismertem, hiszen egy falkába tartoztunk, meg ott voltak a testvéreim is. Összebújtunk. Nem tudtuk, mi fog történni velünk. Aztán hallottuk: „Szerencsénk volt! Jó sok bestiát sikerült ledurrantanunk! A kölykeik már szépek. Éppen jók eladásra! Visszük őket Európába! Még szerencse, hogy olyan sokat adnak értük, a bundájukért." Mert ott Európában buknak ám a mongol farkasok szép bundájára. Kabát lesz belőle. Persze a szibériai farkasokra is, meg a Kárpátok farkasaira is. De őket már nem adják el. Vagy csak titokban. Vagy már nincs mit. Nekik is volt farkasuk, de már sikerült kiirtaniuk. Egészen a Dráváig!

Aztán nagy dübörögve elindult egy bűzös szagot árasztó valami, aminek a tetején a mi ketreceink voltak. Szerencsére később már nem jött be az a bűzös szag, mert gyorsabban mentünk, így a szél elvitte. Mentünk, mentünk. Nagyon éhesek lettünk. Szorosan voltunk, így nem fáztunk. Néha egyik-másik testvérünk dühös lett és mérgesen vicsorított, de nem bántottuk egymást. Aztán megálltunk, s némi ennivalót bedobáltak, amin természetesen összemarakodtunk. De mindenkinek jutott. Különben azt is hallottam, hogy mondták: valami francia nő, bizonyos Brigitte Bardot – akinek egy egész szigete van állatokkal tele – elénk jött és megvásárolt bennünket. Körülbelül 30-35-en voltunk.

Amikor Magyarországra értünk, már tudtuk, hogy nem fogunk meghalni, mert Brigitte Bardot megvásárolt bennünket. Beszélik, van egy szigete, ahol sok állat él vele békésen, szeretetben. Meg kápolna, vagy templom is van rajta, ahol talán azoknak az embereknek a lelki üdvéért imádkozik, akik eladtak minket. De azokért kár! Mit vétettünk mi, farkasok? Mert farkasnak, szabadnak születtünk? Amikor Brigitte Bardot világraszóló megmentési kampánya elindult, mi megmenekültünk. Mi Magyarországon maradtunk, különböző állatkertekben elhelyezve. Több társunk eljutott Franciaországba.

Bár én is odakerültem volna! Akkor most nem érezném ezt az iszonyú fájdalmat az oldalamban. Miért is támadtam meg a szegény kis gyerekeket?! El kellett volna menekülnöm! De amikor kővel megdobáltak!!! Záporoztak rám a kövek! A nagy-

mama meg elkezdett sikoltozni, sivalkodni. Nem tehetek róla, ez a hang felébresztette bennem az ősi ösztönt: a védekezést. El akartam hallgattatni őket! Miért sikoltoztak?! Miért ordítottak?!

Nem tehetek róla, nekem is védekeznem kellett. Vagy éppen támadtam? Nagyon megijedtem, mert a HANG jelezte, hogy támadnak. Akkor nekem védekeznem kell az ősi törvények szerint. Nagyon sajnálom, de nem tehetek róla, valami belső hang azt súgta, védekeznem kell, mert támadnak. Pedig védtelen embergyerekek voltak. Tudom, a mi nemzetségünk mentette meg Mauglit is. A mi őseink voltak a mai kutyák. Mi ősi ösztöntől vezérelve az ember mellé vagyunk rendelve.

De miért feszítették ki a rácsot?! Tudom már! A bundámat akarták. Az hiányzott a kabáthoz. Akkor elmenekültem, de itt az erdőben nem sikerült. Meglőttek!

Sikerült az embereket hiszterizálni.

Sajnos, nem volt esélyem a megmenekülésre. Amikor „tettestársam" szétfeszítette a rácsot, sorsom megpecsételődött. Nekem védekeznem kellett!

Csak elhallgattatni akartam a nagymamát! Ahogy sikoltottak, borzalmas volt. El akartam őket hallgattatni, ne árulják el, hogy itt vagyok. El akartam jutni a Dráváig, hogy azon túl talán találtam volna társakat a szabad mezőn, akik befogadnak. Nem akartam én gyilkolni! Csupán áldozat vagyok magam is, üldözött vad. Hiszen meglövik a szelíd vadjaikat is... Nemcsak orvul, hanem legálisan. Ma sikk Magyarországon vadásznak lenni. Persze elbújnak a vadászok a legalitás leple mögé... De mennyi az orvvadász...?! Csak néhányat fognak el...

Engem is elaltathattak volna, mint Afrikában, ahol az altatólövedéket használják, hogy az állatokat elszállíthassák egyik helyről a másikra. Úgy látszik itt nem ismerik ezt. Hiszen nemrég még a városba betévedt rókákat is hajtóvadászatban ölték meg Miskolcon. A pénz! Az az úr! Az utána való hajszában már Magyarország nagy részében kiirtották a szarvasok, őzek nagy részét. Miért nem jutott az emberek eszébe, hogy Magyarországon ne néhány négyzetméteres ketrecben tartsák a farkasokat, hanem mint Ausztriában vagy Franciaországban, a szafariparkokban. Persze az Nyugat. Az Európa! Ez Magyarország...

Hiába is álmodozom, hiszen tudom, hogy nem a humanizmus, hanem az ordas érdek diktál itt. Az állatkertekre, a farkasokra, a balesetek megelőzősére nincsen pénz. (Meg mi mindenre nincs még...!)

De lőni azt tudnak... Kerül, amibe kerül!

Elfogyott az erőm. Már a fejemet sem tudom felemelni...

Miért kellett így végeznem?!

Csány László Általános Iskola
Keszthely

„Hazám, hazám te mindenem..."

Svájcban már évtizedes hagyományai vannak a környezetvédelemnek, míg Magyarország e téren még csak gyerekcipőben jár. Minél előbb felcseréljük a gyerekcipőt felnőttre, annál előbb hálálja meg a környezet, a természet a védelmet. A természet szeretete, a környezet védelme egyenlő a jövőnkkel. Iskolánk egy zürichi iskolával kapcsolatot alakított ki, melynek során a két iskola tanulói ellátogatnak egymáshoz és megtekinthetik országaink természeti, környezeti adottságait. Mi már ellátogattunk Svájcba. Megfigyelhettük hogyan alkalmazkodnak az élőlények a hegyi éghajlathoz, például az állatok szőrzete fehér lesz, hogy ne vegyék észre őket a ragadozók. Megtekinthettük, hogy a svájciak mit tesznek környezetük tisztaságáért és milyen technológiával égetik, majd temetik el a szemetet. Nagyon sok tapasztalatot szereztünk. Most svájci vendéglátóinkat hívtuk meg egy balatonmáriai táborba és innen fogunk ellátogatni hazánk különböző részeibe. Így barátaink is megismerhetik Magyaroszág környezeti adottságait, természeti szépségeit.

Izgalmasnak ígérkező túrára készültünk egy autóbusz segítségével a Bakonyba. Átutaztunk Tapolcán, ahol megnéztük a tavasbarlangot és Ajkán „kötöttünk ki". Kipihentük az út fáradalmait és gyalogtúrára indultunk az erdőbe. Útközben elmagyaráztuk külföldi barátainknak az itteni környezetszennyezéseket, és hogyan próbálják megszüntetni, fékezni. Gyönyörködtünk a kilátásban és elmeséltük, hogy ez a csodálatos világ a kedvezőtlen földrajzi viszonyoknak és a terméketlen sziklás talajának köszönheti, hogy nem lett belőle szántóföldi terület, de ennek ellenére a fakitermelés folyamatban van. Megpillantottuk az itteni erdészt, aki éppen egy vadat szemelt ki. Közelebb lopakodtunk, és meglepődve vettük észre, hogy a kiválasztott szarvasbika úgy rohan el, mintha puskából lőtték volna ki. A vadász bemutatkozott. Szalay Istvánnak hívták. Örömmel fogadott minket, és megígérte, hogy elkalauzol bennünket a Bakony gazdag élővilágában. Séta közben hosszas beszédet tartott.

– A szél az ember barátja és legnagyobb ellensége. A szélnek a szellő az unokája és a vihar a nagyapja. A vadnak is, mint az embernek, barátja és ellensége a szél. Ha vihar van, nem hallani az avar ropogását, és a szagot sem érezni. Ilyenkor a vad nagy veszélyben van, nem tudhatja, mikor talál rá egy vadász. Szélcsend soha sincsen, de ha van is, csak egy kis ideig. A vadásznak tudnia kell, merre fúj a szél, mert onnan már nem várhat vadat, mert a szél elviszi az ember szagát, és az állat megérzi, elmenekül. Érdemes télen hóesésben vadászni, mert a hó gyorsan eltünteti a nyomokat, tompítja a lépteket, a vad a rossz látási viszonyok miatt nehezen lát meg, és a szagot is nehezen érzi meg. Fontos tudni, hogy tavasszal mikor jönnek az örvösgalambok, mert utánuk jönnek a szalonkák, melyekre vadászni szoktak. Az újhold ideje pedig azért fontos, mert akkor nem látni vaddisznót. Az állatok ösztönösen cselekednek, mintha programozott robotok lennének. A szarvasok ha kárt tettek veteményeinkben, nem akaratosan tették, csak elfogyasztották az eléjük kerülő táplálékot. Náluk nincsen olyan, hogy magántulajdon. Tavasszal az állatokban felébred egy ősi ösztön, így a kalitkába zárt madárban is. Nyugtalan, repülni szeretne a szabad égen. A szabadba vágyik, társaihoz, hogy aztán fészket építhessen, tojásokat rakhasson, mint a többiek. Az állatok is beszélnek, de a maguk nyelvén, akár az ember. Ezt csak az értheti meg, aki gyakran jár az erdőben, ismeri a természetet, de ritka az olyan ember, aki mindent megért az állatok beszédéből, és viselkedéséből. Az ember közeledtét sok állat jelezheti a vadnak, ezért kell nagyon elővigyázatosnak lenni. Elég, ha meglát egy rigó, azonnal szétkürtöli a környéken jöttünket, és elzavarja az

állatokat. Szerencsére nem minden állat hallgat a másikra. Ha sok a varjú a bozótban, biztos, hogy egy ember ólálkodik arrafelé. Aki jól ismeri az állatokat, viselkedésükből meg tudja állapítani, milyen időjárás várható. De ehhez persze jókora tapasztalat szükséges. Például, ha a nyúl ősszel nagyon kövér, hosszú, hideg tél várható. Ha a vándormadarak hamar elvonulnak délre, korán beköszönt a tél, a vadludak északra vonulása pedig melegebb időt jelez – ezzel befejezte beszédét.

Ebből újdonsült barátaink is sokat tanultak, ha a tolmács le tudta fordítani. Még sokat gyalogoltunk Pista bácsival, miközben nagyon sok állatot megismertünk. Csak késő este értünk vissza Balatonmáriára a táborunkba.

A programunkban szerepelt a Kis-Balaton bemutatása. Egy szép nyári napon felültünk a kerékpárjainkra és elindultunk a Kis-Balatonhoz. Útközben megálltunk Fenékpusztánál, megnéztük a horgászok paradicsomát. Utána meg sem álltunk Zalavárig. Átkerekeztünk a falun, megnéztük a Cirill és Metód emlékoszlopot és a kolostor romjait. Ezután a rövid pihenő után 20 perces kerékpározás után elénk tárult a Kis-Balaton csodálatos világa. Valójában ez a Balaton déli öble volt. Ám hajdanán a Zala folyó hordalékaival feltöltötte és kialakult egy nagy összefüggő ősmocsár. A Kis-Balaton a vízimadarak egyik legnagyobb tanyája volt. Valamikor tanyát vert itt a szürke, vörös gém, nagy- és kiskócsag, bakcsó, pócgém, bölömbika, kanalas gém, fekete ibisz. Ezenkívül a közismert fehér gólya. A halállomány is jelentős volt. A legjelentősebbek a növényevő halak, de fogtak jelentős példányú ragadozót is. A hatalmas nád- és sásvilágban tanyát vertek a vadkacsák, vadlibák, tőkés récék, nyári ludak és a fák tetején élő halászmesterek, a kormoránok. Ez volt a Kis-Balaton múltja. A jelen kicsit másképp fest. Mivel a környezete mellé rengeteg település épült, a mezőgazdaság és az ipar, valamint a falvak csatornázatlansága tönkretette volna a Kis-Balaton világát. Az elmocsarasodás ellen fellépő környezetvédők kiharcolták, hogy megépüljön a Kis-Balaton 2-es számú vízgyűjtő területe Sávoly és Kápolnapuszta között. Mai állatvilága a madarak közül a kócsagfélék és a gémek. Halai: a ponty, a keszeg, a kárász, harcsa, csuka, amur és a busa. Növényvilága az évtizedek során nem nagyon változott. Az itt termő jó minőségű nádat a fővárosba és Olaszországba is szállítják.

Utunk során nem volt alkalmunk a nagy meleg miatt a horgászatra, de megfigyeltünk néhány madarat a nádasban. Ezekről az állatokról sok fényképet közzétettünk. Hazafelé még betekintettünk a kápolnapusztai vizibivalyokhoz. Ezek indiai bivalyok, amelyeket körülbelül egy évtizede telepítettek ide. Balatonmárián tartózkodásunk harmadik napján Tihany felfedezését tűztük ki célul magunk elé. Nem a félsziget történelmi múltja érdekelt minket, hanem egy biológus szemével akartuk megfigyelni a tájat. Reggel, összepakolva felszerelésünket, elindultunk a kikötő felé, ahol már indulásra készen állt a hajó. Meleg, napsütéses nap volt. Felszállva a hajóra körülnéztünk. A szokásos látvány tárult elénk. Fürdőzők százai és a bódék hosszú sorai. Már türelmetlenül vártuk az indulást. És eljött a várva várt perc, a hajó útnak indult. Az út izgalmas volt, hiszen mindig arra gondoltunk, hogy most pillantjuk meg célunkat. És ekkor megpillantottuk! A Balaton északi partjáról nyúlik a tó víztükrébe a csodálatos szépségű Tihanyi-félsziget. A félsziget maga pannóniai homokból és agyagból áll, amelyet tetején bazalttufa, továbbá posztvulkános működésből származó kovás mészkő, régi gejzír-kráterek maradványai és sárvulkánokból származó kemény tufa védelmezett meg, s az egész félszigetet két kilométer széles, alacsony, de régi kőzetekből álló lapály kapcsol a szárazföldhöz. A Tihanyi-félsziget megtelepedésre és védelemre kiválóan alkalmas. Sajátos szépsége, különleges termé-

szeti kincsei révén a Tihanyi-félszigetet teljes egészében védelem alá helyezték. Költőinket is megihlette Tihany egyedülálló szépsége. A magyar felvilágosodás kiemelkedő alakja, Csokonai Vitéz Mihály így ír a híres tihanyi visszhangról: „Oh, Tihanynak riadó leánya! / Szállj ki szent hegyeid közül..."

Ez a vidék tartózkodási és munkahelyet nyújt íróknak, művészeknek és tudósoknak is. De otthont ad a tudományos intézeteknek is. Itt működik a Geofizikai Intézet és a Magyar Tudományos Akadémia Biológiai Kutató Intézete is, amelynek öt pavilonból álló telepét 1926-27-ben építették Kotsis István tervei szerint. A hidrobiológiai, növénytani és kísérleti állattani osztályok keretében dolgozó tudósok munkájának zavartalansága érdekében az intézet előtti kis öblöt védetté nyilvánították. A Habsburg József főherceg számára 1924-25-ben épített, ma a Külügyminisztérium reprezentatív üdülőjének parkjában számos hatalmas mocsárciprust, szép fenyőket, kínai „galambfát" és más ritkaságokat találunk. Az öreg tihanyi házakon túl a Belső-tó vize csillog közvetlen közelben. Közelében levendulamező virít. A levendula az ajakosok családjába tartozik, 26 faja a Földközi-tenger vidékén honos, a Kanári-szigetektől Kelet-Indiáig. Félcserjék. Kék vagy ibolyaszínű virágaik 2-10 virágú bogokat, ezek pedig hosszú, gyakran többágú, sokmurvás füzéreket alkotnak. Pártájuk felső ajka 2, az alsó 3 osztatú. Erős, édes illatát sokáig a szárítás után is megőrzi s ezért molyűzőnek szekrénybe teszik. Dél-Franciaországban illatos virágát a méh nagy mohósággal keresi fel s méze sajátságos illatú lesz. Virágzó ágaiból desztilláció útján az ún. szpikolajat nyerik, színe sárga s a magyar gyógyszerkönyvben is hivatalos. Van benne egy kámforszerű és egy terpentinhez hasonló vegyület. Több illatos készítmény alkotórésze, s porcelánfestésre alkalmas firnisz is készül belőle. Halászok a csalétket kenik be vele, ekkor a halak jobban kapnak utána. A szagos levendula a magyar asszonyok kedvelt kerti növénye. Belőle készül a levendulaolaj és a levendulavíz. A félsziget hegyeit, völgyeit turistautak hálózzák be. A kikötőből 8-10 perces sétával értük el a félsziget keleti részén a felbuggyanó Ciprián-forrást, más néven Orosz-kutat. A feliratos, foglalt forrás közelében a természeti ritkaságok iránt érdeklődők meglehetős nagy számban találnak szárazföldi ajtós csigát. Érdekes látnivalói a Tihanyi-félszigetnek az egykori vulkán működést kísérő hévforrás-feltörések megkövesedett emlékei, a hévforráskúpok. Száznál több ilyen hidrokvarcit, mésztufa felépítésű forráskúpot találunk a Tihanyi-félszigeten. Egy rövid sétával megközelítettük a Hármas-hegyen található ún. Aranyház-hévforráskúpot. A félsziget nyugati részén emelkedő Csúcs-hegy (232 m) is voltaképpen hidrokvarcit-kúp. Hévforráskúpokat északabbra az Apáti-hegy gerincén találtunk. A félsziget nyugati szegélyén, a Szarkádi erdőben építették meg a Magyar Országos Horgász Szövetség horgásztanyáját, s a közelében van a Tihanyi Tájvédelmi Körzet kutatóbázisa is. A tájvédelmi körzet nyolc védett területet foglal magába: Óvár környéke, Nyársas-hegy, Forrás-barlang, Kis-öböl, Akasztó-domb, Belső-domb, Szakárdi erdő, Hármashatár-hegy, Csúcs-hegy és Kiserdő-tető. Fáradtan mentünk vissza kikötőbe, ahol már a hajó indulni készült. A ringatózó tóról még egyszer visszanéztünk a felejthetetlen élményeket nyújtó félszigetre, amely mögött éppen lebukott a nyári nap.

Másnap utunkat a Kiskunsági Nemzeti Park felé vettük. Odaérkeztünk. A tavaszi böjti szelek szinte sivatagi homokvihart kavarnak. Fülöpháza térségében is éppúgy formálják e dunai eredetű, a természetes állapotukban meg-megmaradt homokbuckákat, mint keletkezésük idején a geológiai múltban. A sivár futóhomok ma is próbára tesz növényt, állatot, embert. Mi egy nagy szél elültével a naplemente, kí-

sérteties vörös fényeiért merészkedtünk elő. És akkor, mint egy szél hajtotta segélykiáltás, érdekes madárhang ütötte meg a fülünket. Rövid szünet után ismét hallottuk a gurgulázó, mélységből kiszakadó, furcsa éles sikkantást. Ugartyúk. Vagy ahogy az itteniek hívják: homoki tyúk. Az kiáltott. Másnap kora hajnalban útra keltünk, hogy felkutassuk. Nem kellett sokáig várnunk a találkozásra. Távcsövünk képmezőjében egyszer csak megjelent az egyik nagy szélbarázda kiemelkedő gerincén a hatalmas, sárga szemű, hideg kígyótekintetű madár, amint hosszasan, mozdulatlanul kémlelte a környéket. Némi keresgélés után megtaláltuk környezetbe olvadó fészekalját a szélbarázda egy félreeső sarkában. Vendéglátóink nagyon sokat meséltek nekünk a Kiskunságról. Többek között azt is, hogy a Kiskunság az évi csapadékmennyiség tekintetében az utolsó helyek egyikén kullog (1901-1950 között az évi csapadékmennyiség 514 mm volt). Igazán csodálatra méltó, hogy ilyen körülmények között a növényvilág képes fennmaradni.

Alig hagyjuk el a pusztát a nemzeti park múzeuma mögött, máris újra a homok az úr. Az izsáki Kolon-tó nádas, zsombékos rekettyefüves vízi országa különösen a halak, kétéltűek és hüllők kedvenc élőhelye, de a vízimadarak is paradicsomi állapotokat élveznek itt. A Duna-Tisza közi homokbuckák közismert és jellegzetes nyár végi virágdísze a szamárkenyér. A homoki kikerics furcsa módját választotta az alkalmazkodásnak: halványlila virágai ősszel nyílnak, leveleit és termését viszont tavasszal hozza. Bugac legérdekesebb része az ősborókás. Mintha a borókabokrok valamennyi egyede az öröklét kezét fogná, és megállt volna a tájon az idő. Az üregi nyúl csak a lazább homokterületeken él, csak szürkületben méri elhagyni otthonát, hogy táplálkozzon, s ha veszélyt sejt, cikcakkban futva tér haza. Hazai madárvilágunk egyik legértékesebb tagja a szalakóta, melyet ragyogó kék színe miatt, csak kékcsóknak neveznek. Itt a Kiskunságban él a legszebb, legnépesebb állománya. A bugaci Nagyerdő számos állatfajnak ad menedéket, így az elmúlt évtizedekben megritkult ragadozó madaraknak is. A kecses gulipán, fehér és fekete tollazata, enyhén felfelé ívelő csőre egyik legkedvesebb madarunkká avatja. Szikes tavaink talán legritkább madara, a gólyatöcs is itt él. Azonkívül itt élnek még a bíbicek, a dankasirályok, a veszélyeztetett túzok, a szerecsensirályok, a mocsári teknősök, a gémek, a bakcsók, gébicsek, fülemülék, sárgarigók is. Itt él még a növények közül kilenc orchideafajta is.

A táj jellegzetessége a puszta közepén árválkodó gémeskút. A Kiskunságban élő csikósok szinte összenőttek lovaikkal. A csikósok legszebb ruhadarabja a szűr volt. A Kiskunság a Duna és a Tisza ölelő karjai között terül, és itt az ember megtalálja Petőfi Kiskunságát is. A Kiskunság természeti kincseit óvnunk kell, hogy még sokáig csodálhassuk őket!

Másnap meleg nyári napra ébredtünk. Ez a reggel kirándulásunk utolsó napját jelentette. Az egész napot fürdés töltötte ki. A svájciaknak furcsa volt a meleg víz, de hamar hozzászoktak. A nap kellemesen telt és búcsúzásképpen tábortüzet rendeztünk. A fürdés után egy kisebb csapat elindult gallyakat gyűjteni. A nádas közelében jó lelőhelyre találtunk. Melanie egyszer csak azon vette észre magát, hogy „farkasszemet" néz egy siklóval. Felsikoltott. Mindenki rémülten nézett körül, és mikor észrevettük mi történt, mindenki harsogó nevetésben tört ki. Nevetésünket a sirályok szakították meg. A víz fölött keringtek, majd leszálltak. Közel merészkedtek hozzánk. Az alkalmat kihasználva, kenyeret vettünk elő és etetni kezdtük őket. Ámulatba ejtett minket a viselkedésük. Nagyon bátrak voltak, szinte a kezünkből ettek. A „küldöttség" megérkezett hozzánk, és bár mi nem akartuk, ők „visszaráncigáltak" a

táborba. A tábortűznél szalonnát és kenyeret vettünk elő, melyeket átsütve megettünk.

A svájciak megdicsértek minket, hogy megpróbáljuk menteni a környezetünket, és jövőre mi megyünk hozzájuk Svájcba.

Bolyai János Általános Iskola
Nagykanizsa

4. forduló

Természetvédelmi vetélkedő

Az októbertől márciusig tartó fordulók összegzése után kialakult sorrend döntötte el, hogy kik voltak a legeredményesebbek a levelezős játék során. A legjobb tíz csapat vehetett részt április 17-én, a *Föld napja* tiszteletére megrendezett döntőn, a környezet- és természetvédelmi vetélkedőn. A maratoni versenyt méltóképpen zárta le a legjobbak vetélkedése, hiszen a feladatok a játék során megszerzett ismeretekre épültek.

I. Igen – nem

1) Az orrszarvú szarva csodatévő erővel bír. Igen – nem
2) A mocsarak lecsapolása nem jelentett problémát az élővilágra, mert a lecsapolt mocsarak élőlényei könnyen és gyorsan alkalmazkodni tudnak a megváltozott körülményekhez. Igen – nem
3) A városi parkok nem pótolhatják a természetes erdőket, hiszen élőviláguk lényegesen szegényebb. Igen – nem
4) A védett növények gumóját nyugodtan kiáshatjuk és hazavihetjük, mert otthon is szépen fejlődnek. Igen – nem
5) Azok az erdők, melyekben sok fafaj és különböző korosztályokban fordul elő, ökológiailag sokkal értékesebbek, mint azok, ahol egy-két fafaj van, de nagy fatömeget képvisel. Igen – nem
6) Az állatoknak az a legjobb, ha mesterségesen (fogságban) tenyésztik őket. Igen – nem
7) Jó magas kémény esetén nem kell szűrőt beépíteni, hiszen a káros gázokat messze elviszi tőlünk a szél. Igen – nem
8) Az utak, vasutak építése káros az élővilágnak, hiszen elszigeteli, elválasztja egymástól az élőlényeket. Igen – nem
9) A lehulló savas eső semmiféle kárt nem okoz, mert a talaj lúgos kémhatása semlegesíti. Igen – nem
10) A zuzmók alkalmas növények arra, hogy a környezetünk káros hatásait jelezzék. Igen – nem

(10 pont)

II. Védett állatfajok felismerése diáról

(10 pont)

III. Rajzos feladat

Rajzoljatok le egy természetes hazai élőhelyet (mocsár, erdő stb.), jelöljétek meg a természeti értékeket és jelezzétek, hogy milyen veszélyforrások leselkednek rájuk!

(20 pont)

IV. Rejtvény

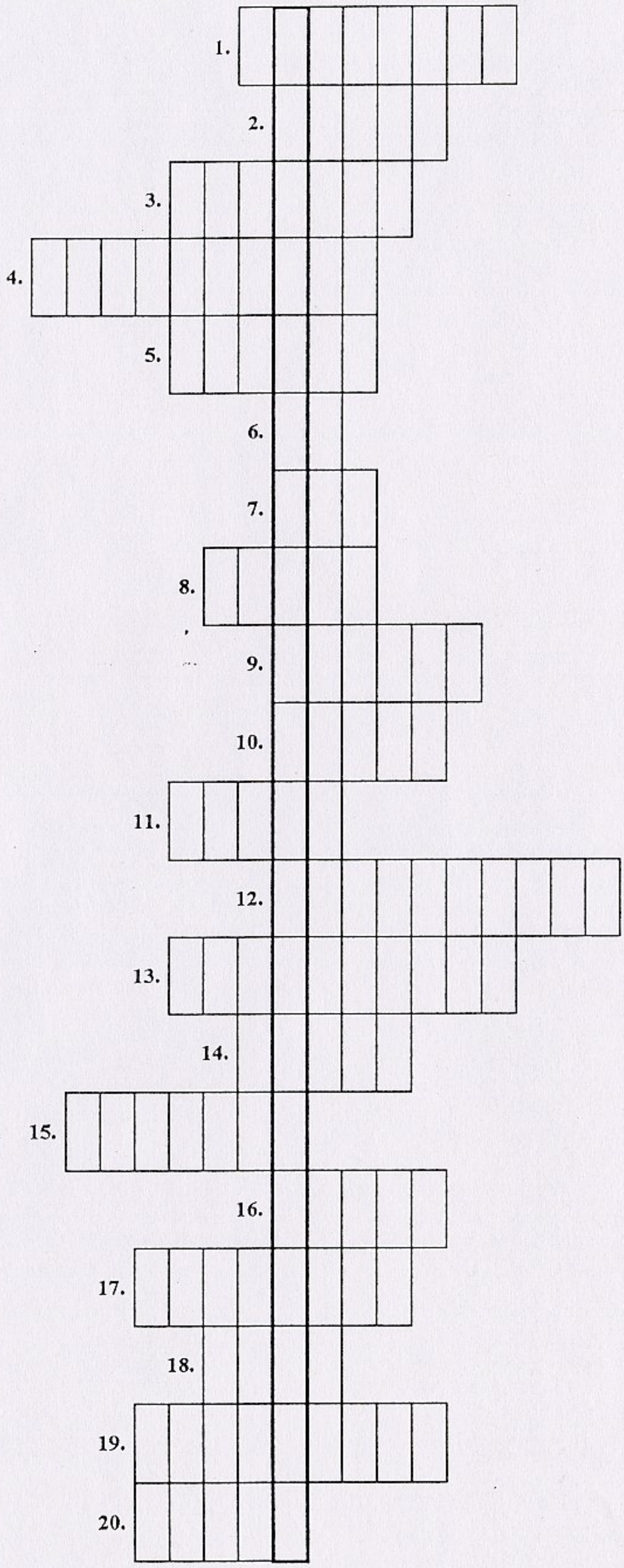
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.

1. Ez a foglalkozás majdnem a bálnák kipusztulásához vezetett. 2. Mocsarak, lápok felszínén növényekből kialakuló talaj. 3. Trópusi rendkívül fajgazdag növénytásulás. 4. Madáretetőkben leggyakrabban használt mag. 5. Emberi tevékenység által képződő hasznosíthatatlan hulladék. 6. Kötőszó. 7. Nagytestű ragadozómadár. 8. Minden élő szervezet tartalmazza ezt az elemet. 9. Talaj pusztulása. 10. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület címermadara. 11. Az élővilág legnagyobb pusztítója. 12. Nemzetközi környezetvédelmi szervezet (Zöld Béka). 13. A magyar természetvédelem címermadara. 14. Egyik leggyakoribb ház körüli madarunk. 15. Hazánk legnagyobb tava. 16. Az emberi szennyeződések miatt az eső ilyen is lehet. 17. A földi élet kialakulásának és fejlődésének folyamata. 18. Az élő bolygó. 19. Talaj tápanyag visszapótlása. 20. Fokozottan védett vizekben élő ragadozó emlős.

(20 + 5 pont)

V. Védett növényfajok felismerése diáról

(10 pont)

VI. Kakukktojás

1) a) Gímszarvas
   b) Bölömbika
   c) Oroszlánfóka

2) a) Mérsékelt övi erdő
   b) Trópusi esőerdő
   c) Lecsapolt mocsár

3) a) Műtrágyázás
   b) Szennyvíztisztító
   c) Olajszennyezés

4) a) Szirtisas
   b) Mezei veréb
   c) Kékvércse

5) a) Ciklámen
   b) Rózsa
   c) Tavaszi tőzike

6) a) Nemzeti park
   b) Tájvédelmi körzet
   c) Botanikus kert

7) a) Greenpeace
   b) MDF
   c) WWF

8) a) Napenergia
   b) Földgáz
   c) Szélenergia

9) a) Kerékpártúra
   b) Gyalogtúra
   c) Autóskirándulás

10) a) Borz
    b) Vadmacska
    c) Nyest

(10 pont)

VII. Egészíts ki a mondatokat!

1) Az erdők a napfény segítségével ..... termelnek.
   a) oxigént
   b) nitrogént
   c) kén-dioxidot

2) Ha túl sok szén-dioxid gáz kerül a légkörbe, a földről felszálló meleg nem tud a világűrbe távozni. Ezt a jelenséget nevezzük .....
   a) kihűlésnek
   b) üvegházhatásnak
   c) eutrofizációnak

3) A természeti értékek megóvása érdekében világszerte védett területeket ..... hoztak létre.
   a) állatkerteket
   b) nemzeti parkokat
   c) rezervátumokat

4) Ha az ..... elpusztítjuk, az azon osztozó fajokat is halálra ítéljük.
   a) ültetvényeket
   b) békákat
   c) élőhelyeket

5) Az erdőkre nagy veszélyt jelent a .....
   a) új fák ültetése
   b) vadászat
   c) savas eső

6) Védett fajok gyűjtése .....
   a) korlátlanul lehetséges
   b) csak a fiatal egyedek a befoghatók
   c) tilos

7) Az erdők tömeges kiirtása ..... vezet.
   a) új fajok kialakulásához
   b) szárazsághoz, éhínséghez
   c) további talajfejlődéshez

8) Hazánkban elsősorban a ..... erdők találhatók.
   a) fenyő
   b) eső
   c) mérsékelt égövi

9) A környezet számára legkedvezőbbek azok a gépjárművek, melyek ..... üzemanyagot használnak fel.
   a) ólommentes
   b) gázolaj
   c) 90-es oktánszámú ólmozott

10) A nap hőenergiája, a szél és víz ereje ..... energiaforrások.
   a) nem megújuló
   b) idővel kiapadó
   c) megújuló

(10 pont)

VIII. Válaszoljatok a következő kérdésekre

1) Mi a különbség a környezetvédelem és a természetvédelem között?
2) Hogyan védhetők meg az állatok a kipusztulástól?
3) Miért káros, ha olaj jut a természetes vizekbe?
4) Mi a sarjaztatás?
5) Miért káros, ha állatbőrökből készítenek ruhákat?

(5 x 3 pont)

IX. Mit tehetünk mi? – Tréfás ötletek

1) Télen, nagy hó idején a madaraknak nincs mit enniük...
   a) A maradék kenyeret kiteszem az ablakba.
   b) Olajos magvakat, faggyút helyezek az etetőbe.
   c) Sajnálom őket.

2) Nyári szárazságban a kertben kis itatót építettem. Vajon miért?
a) Így tartalékolom az esővizet.
b) Az élőlények számára vizet biztosítok vele.
c) Unatkoztam és így legalább eltelt az idő.

3) Mi a kakasmandikó?
a) Japán harci kakasok sarkantyúvédője.
b) Védett növény.
c) Eszkimó szán.

4) Hogyan lélegeznek az emlősök?
a) Kopoltyúval.
b) Tüdővel.
c) Oxigénpalackkal.

5) A növények éjszaka is lélegeznek. Ekkor mit bocsátanak ki?
a) Oxigént.
b) Szén-dioxidot.
c) Elektromos jeleket.

6) Mire jó a Geiger számláló?
a) Rádioaktív sugárzást mér.
b) Fák körméretét adja meg az erdőben.
c) Kilométeróra modern változata.

7) Mi az ózonréteg?
a) Talajtakaró fólia az üvegházban.
b) Föld feletti gázréteg, mely véd az ibolyántúli sugárzás ellen.
c) Hamburgerben a sajt és a saláta közötti szósz.

8) Mi a formikárium?
a) Antikvárium görög megfelelője.
b) Hangyárium tudományos neve.
c) Római gyalogharcos.

9) Mire érzékenyek a zuzmók?
a) Üvöltözésre.
b) Egyedüllétre.
c) Légszennyezettségre.

10) Hogyan szabaduljunk meg a háztartási hulladéktól?
a) Szórjuk a patakba, az majd elviszi.
b) Vigyük ki az erdőbe, majd a növényzet benövi.
c) Vigyük ki a szeméttelepre.

(10 pont)

X. Idézetek a „*Hazánk a Föld legyen*” levelezős játékhoz ajánlott olvasmányokból

Melyik könyvből választottuk az idézeteket?

1) „Folyvást közelebb értünk a nagy rónavízhez, amely az első pillanatra úgy látszott, hogy a végtelenségbe húzódik el. A víz tükörsima háta be volt hintve apró, fekete pontok ezreivel; néhol olyan volt a part, mintha tíz-húsz soros barna vakondtúrás födné. Azok voltak a pihenő vadrucák csapatai, amelyek a meleg, őszi napon kikívánkoztak a szárazra, s ott sütkéreztek nagy boldogan, kiterített szárnnyal a mocsár szélén.”

2) „Fegyának változatos életében görénnyel is akadt dolga...
A görényt, akárcsak a szajkót, nehéz lenne a háziállatokhoz sorolni. De maga a görény erről másként vélekedhetett, mert a gazdaság teljes jogú tagjaként éldegélt Fegya háza körül, fittyet hányva minden rendszabályra.”

3) „Azon a héten nem örvendtem nagy népszerűségnek. Egyik nap kora hajnalban a selyemmajmom megpróbált bemászni Larry mellé az ágyba, és amikor Larry kilökte, megharapta a fülét. Szarkáim kigyomláltak egy egész sor paradicsomot, amit Leslie bátyám ültetett nagy gonddal. Amikor pedig az egyik vízisiklóm kiszabadult, Margó nővérem talált rá átható sikoltozás közepette a diszpárnák mögött. Ezért hát elhatároztam, hogy Hortenziát lehetőleg távol tartom a családomtól.”

4) „Előre! A látszólagos rendetlenségben is rend van, érzik egymást, érzik a csapat összetartozandóságát, érzik önmagukat és szárnyukban a csapat minden szárnyát. Tudják, hogy valahol baj van, figyelnek rá, és amikor a beteg szárnyú öreg gólya kiválik közülük, a közösség halvány részvéte mögött megnyugvás is van, hogy most már csak egészséges szárnyak viszik a nemzetséget dél felé.”

5) „Szeretem a ködöt, amely eltakar, és egyedül lehetek benne.
Szeretem a ködöt, mert csend van benne, mint egy idegen országban, melynek lakója a magány, királya pedig az álom.
Szeretem a ködöt, mert túl rajta zsongó jólét, meleg kályha, ölelésre tárt karok és mesék vannak, melyek talán valóra válnak.”

6) „Még hogy ő zöldcsőrű! Igaz, még csak egyéves, fiatal nagyon, de azért vannak, akik tisztelik és becsülik. Persze, azok csak asszonyok, akikről Gu-ak olyan megvetően beszél. Azoknak a véleménye nem számít Gu-ak szemében. Itt van például Csakli, a barátja... No, még csak az kell, hogy Gu-ak megtudja, neki egy szarka a legjobb barátja! Akkor még rosszabb véleménnyel lesz a fiáról.”

7) „A vadásznak, a természetszerető embernek legjobb barátja és legnagyobb ellensége a szél. A szél kisfia a szellő, öregapja a vihar, és valamennyien egy családot alkotnak.

Amikor kiértem a gerincre, kitudakoltam a szelet. Egy tavalyról maradt összeaszott virágszirmot eresztettem útjára. A pihekönnyűség gyorsan szárnyra kapott, és elindult a völgy felé. Ebből tudtam, hogy rossz a szél, és onnan, alulról már nem várhatok vadat."

8) „A kutya igen hű állat. Ha a gazdája megrúgja, akkor meglapul, és nyalogatja a cipőjét. Ha pedig meghal a gazdája, akkor a kutya nagyon szomorú lesz, sőt van olyan kutya is, amelyik a gazdája halála után nem eszik, nem ugat, lefekszik, és ő is meghal,..."

9) „Hát itt a november, a harmatos praclik hónapja is. Novemberben mi, kutyák a nagy légiparádé alkalmából rendezett terepgyakorlaton veszünk részt. Terepnek az olyan helyet hívjuk, ami csupa tüske, bozót, fülig ér a fű, és tiszta harmat mindenki praclija. A gazdinak persze csak feleannyi praclija ázik ronggyá, mint nekem..."

10) „A rab költő cellájába fecskepár szállt be a felső kis ablakon s a mennyezet sarkában fészket rakott. Heteken át együtt élt velük, s valahányszor visszatértek, megrezzenő szívvel üdvözölte a szabadság madarait. Versciklus lett a rezzenésekből, könyv lett a cikłusból. Fecskekönyv."

(10 pont)

A feladatok megoldása

I. Igen – nem

1) Nem
2) Nem
3) Igen
4) Nem
5) Igen
6) Nem
7) Nem
8) Igen
9) Nem
10) Igen

II. Védett állatfajok felismerése diáról

1) Nagy szarvasbogár
2) Fali gyík
3) Szürke gém
4) Mocsári teknős
5) Magyaros pele
6) Búbos vöcsök
7) Tarajos gőte
8) Szürke gém
9) Nagy fakopáncs
10) Nagy kócsag

III. Rajzos feladat – egyéni megoldások

IV. Rejtvény

A természet egyensúlya.

1. HALÁSZAT

2. TŐZEG

3. ESŐERDŐ

4. NAPRAFORGÓ

5. SZEMÉT

6. ÉS

7. SAS

8. SZÉN

9. EROZIÓ

10. TÚZOK

11. EMBER

12. GREENPEACE

13. NAGYKÓCSAG

14. VERÉB

15. BALATON

16. SAVAS

17. EVOLÚCIÓ

18. FÖLD

19. TRÁGYÁZÁS

20. VIDRA

V. Védett növényfajok felismerése diáról

1) Királyné gyertyája
2) Tavaszi hérics
3) Leánykökörcsin
4) Májvirág
5) Csillagos nárcisz
6) Kockás kotuliliom
7) Henye boroszlán
8) Ciklámen
9) Légybangó
10) Agárkosbor

VI. Kakukktojás

1) Bölömbika – madár
2) Lecsapolt mocsár – megszüntetett élőhely
3) Szennyvíztisztító – javít a környezeten
4) Mezei veréb – nem védett, nem ragadozó
5) Rózsa – nem védett
6) Botanikus kert – nem védett, nem a tájra jellemző fajok uralják
7) MDF – politikai párt
8) Földgáz – nem megújuló energiaforrás
9) Autóskirándulás – környezetszennyező
10) Nyest – nem védett

VII. Egészítsd ki a mondatokat!

1) oxigént
2) üvegházhatásnak
3) nemzeti parkokat
4) élőhelyet
5) savas eső
6) tilos
7) szárazsághoz, éhínséghez
8) mérsékelt égövi
9) ólommentes
10) megújuló

VIII. Válaszoljatok a következő kérdésekre!

1) Környezetvédelem: az élőlényeket körülvevő, rájuk negatív hatással levő élő és élettelen dolgok elhárítására irányuló tevékenység.
Természetvédelem: az élőlények és élőhelyek védelme, fenntartása.
(Spurgeon: Kis ökológia)

2) A legveszélyeztetettebb állatokat (és növényeket) védetté nyilvánítják, ezek az ún. „védett fajok". Szigorú büntetéssel sújtják azokat, akik a védett fajokat elpusztítják (orvvadászok).
(Pollock: Veszélyben a világunk. Az állatvilág)

3) Az olajszennyezés elpusztítja a vízben élő állatokat (tengeri madarak, vidrák, kagylók, csigák stb.). Az olaj önmagában is mérgező, megbetegedhetnek azok az állatok is, amelyek a haldokló vagy döglött halakat megeszik a parton (medvék, rétisasok és a folyami vidrák).

(Pollock: Veszélyben a világunk. Az állatvilág)

4) A fák kivágásának betiltása mellett az erdőket megfelelő gondozással is életben tarthatjuk. Így a faanyag egy részét ki is termelhetjük. Bizonyos keményfák akkor is tovább növekednek, ha a törzsüket levágják. Ilyenkor sarjerdők keletkeznek.

(Pollock: Veszélyben a világunk. Az erdők)

5) Az emberek valaha egyensúlyban éltek a természettel. Csupán annyi állatot öltek meg, amennyire a táplálkozás céljára szükségük volt, a többit meghagyták. Kapzsiságunkban azonban túl sokat vettünk el a természettől, és ezt az egyensúlyt tönkretettük.
Az állatbőrökből készült ruhák különösen károsak, ha védett állatok elpusztításából származnak (védett prémes állatok, hüllők).

(Pollock: Veszélyben a világunk. Az állatvilág)

IX. Mit tehetünk mi? Tréfás ötletek

1) – b
2) – b
3) – b
4) – b
5) – b
6) – a
7) – b
8) – b
9) – c
10) – c

X. Idézetek
a „*Hazánk a Föld legyen*” levelezős játékhoz ajánlott olvasmányokból

1) Bársony István: Lármás vizek
2) Belov, Vaszilij: Mindenféle állatokról
3) Durell, Gerald: Vadállatok bolondja
4) Fekete István: Kele
5) Fekete István: Ködös utak
6) Gergely Márta: U-GU
7) Szalay István: Kanyargó vadászutak
8) Kutyahűség
9) Nepil, F. Saját manccsal írtam
10) Áprily Lajos: Fecskék, őzek, farkasok

A vetélkedő 1-5. helyezett csapata kis-balatoni kiránduláson vehetett részt május 17-én, a madarak és fák napján – felkészítő tanáraikkal együtt; a 6-10 helyezett csapatok könyvutalványt vehettek át.

Sok-sok élménnyel gazdagodtak a játékosok és a játékot kitaláló könyvtárosok is a levelezős versenysorozat révén. Ismét bebizonyosodott, hogy a levelezős játék hatékony foglalkozási forma: új ismeretekhez juttatja a gyerekeket, a könyvtárakban való búvárkodás gyarapítja könyvtárhasználati ismereteiket, a gyakorlati munkák közös tevékenységei baráti közösséggé kovácsolják a csapatokat.

Úgy érezzük, hogy a résztvevők egy kicsit közelebb kerültek játékunk mottójául választott vers szép gondolatához:

Forog a Hold ezüst korongja
csillag harangja éjfélbe leng
áthajolunk értük tárt karokkal
játékban együtt a lent és a fent

Szállunk az égen mint az álmok
labdákat hívunk táncba pörögve
s várunk vidáman ezer virágot
az egyetlen bombát
mit a Föld dobott le

Visszatérünk ha jő a reggel
kezünkben sirály és galamb terem
ha a Föld a lakóhelyünk
szelíd hazánk a Föld legyen

(Pinczési Judit)

OKLEVÉL

CSAPATÁNAK
A
"HAZÁNK A FÖLD LEGYEN"
MEGYEI LEVELEZŐS JÁTÉKBAN ELÉRT

HELYEZÉSÉRT.

ZALAEGERSZEG, 1996. ÁPRILIS 19.